MARIN LUNGU

POVESTEA UNUI MIC CERCETAȘ

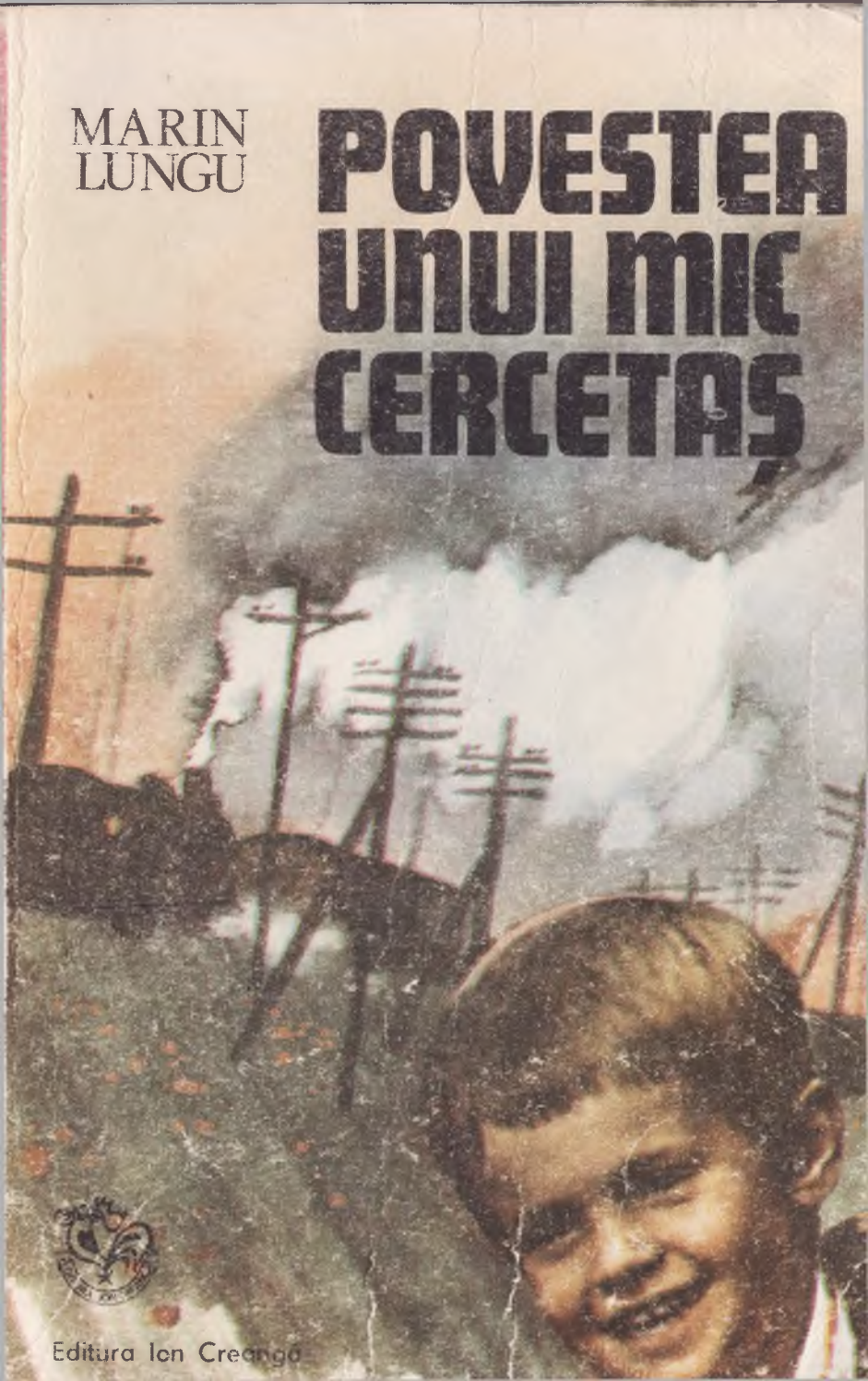

Editura Ion Creangă

Marin Lungu

POVESTEA UNUI MIC CERCETAȘ

EDIȚIE REVĂZUTĂ ȘI ÎMBOGĂȚITĂ A VOLUMULUI RĂZBOIUL MICULUI CERCETAȘ, APĂRUT ÎN 1977

EDIȚIA A III-A

EDITURA ION CREANGĂ, BUCUREȘTI, 1988

Admirabilei mele soții Florica
și dragilor mei copii Viorel și Luminița

Din partea autorului

Uneori mă gîndesc la păţaniile mele din vremea războiului antihitlerist, la întîmplările mele în spatele liniilor inamice, pe frontul din Transilvania, Ungaria şi Cehoslovacia, şi nu-mi vine să cred că le-am trăit aievea. Acelaşi simţămînt l-am încercat şi atunci cînd am citit rîndurile scrise despre ele în cărţile unor meşteri ai condeiului, sau cînd le-am urmărit, ca simplu spectator, pe micul şi pe marele ecran, cînd am avut impresia că este vorba despre altcineva decît persoana mea, că eroul este un băieţel oarecare, mai mult zvăpăiat decît ambiţios şi mai mult neştiutor decît curajos, aruncat de întîmplare în vîrtejul unor evenimente furtunoase, cărora el le-a supravieţuit numai datorită jocului de neînţeles al hazardului şi miracolelor instinctului de conservare.

Din această pricină, deşi simţeam o dorinţă greu de înfrînat de a le povesti, n-am îndrăznit multă vreme să pun mîna pe condei şi să le redau în transcripţie directă, să le arăt aşa cum le-am trăit acum mai bine de trei decenii, aşa cum le-am văzut, simţit şi înţeles cu ochii, sufletul şi mintea unui copil de nouă ani. Numai o simplă întîmplare din viaţa mea familială m-a determinat să scriu rîndurile cuprinse în cartea de faţă. Iat-o:

Într-o zi, fetiţa mea a venit de la şcoală cu abecedarul ei în care se scria despre „micul cercetaş" cu numele meu şi, fiindcă i se dăduse de înţeles că este vorba despre tatăl ei, m-a rugat din suflet să-i spun, din fir-a-păr, povestea mea cea tăinuită, după ce, bineînţeles, m-a mustruluit un pic pentru muţenia mea de pînă atunci. Simţindu-mă vinovat faţă de ea, i-am intrat îndată în voie şi am căzut în fermecătoarea cursă a întrebărilor fără sfîrşit ale copiilor: „Şi după asta?"... „Şi pe urmă?"... „Şi mai departe?"...

Au trecut cîteva ceasuri bune fără ca micuţa mea ascultătoare să obosească urmărindu-mi povestirile sau în-

demnîndu-mă cu întrebări înfrigurate cînd mă opream pentru a-mi trage sufletul. Abia atunci mi-am dat seama că păţăniile „micului cercetaş", povestite de el însuşi, pot avea o atracţie apropiată de aceea a meşterilor care au scris cărţi şi au făcut filme despre ele. În aceeaşi seară am pus mîna pe condei şi am scris primul capitol al povestirilor cu numele de pe coperta cărţii de faţă. În seara următoare am făcut la fel, iar în alte seri, aşijderea, şi nu m-am oprit pînă ce n-am pus pe hîrtie, în întregime, întîmplările adevărate pe care micuţa mea Luminiţa nu se mai sătura ascultîndu-le în seara cu pricina.

Aşa s-a născut „Războiul micului cercetaş".

DE PE LA NOI, DIN SAT

Neatîrnarea este o mică aşezare din apropierea *Casimcei*, riul cel mai arătos dintre şuviţele de apă subţiri, scurte şi aproape seci, care brăzdează cu zgîrcenie jumătate de miază-noapte a Dobrogei. La inceput, în vremea cînd Mircea cel Bătrîn domnea pînă la „marea cea mare", pălmaşii moldoveni şi păstorii ardeleni care s-au aşezat pe plaiurile Măcinului şi ale Niculiţelului şi apoi, împreună cu localnicii au început satul nostru, au statornicit vatra lui în vale, la poalele dealului Colţanu într-un luminiş. Mai tîrziu, doborînd cu securea pădurea de fag şi mesteacăn, s-au căţărat pe deal, cu răbdare şi temeinicie. Valea, desţelenită cu plugul sau cu cazmaua, a fost prefăcută în ţarină pentru piine şi legume, iar dealul, în livezi de nuci şi pruni.

Bunicul meu, Decu Cojocaru, cobora dintr-un neam de păcurari ardeleni care poposise cu turmele de mioare la poalele pădurilor Babadagului, în vremea cînd urdiile semilunii se înstăpîniseră pe vechile obcini ale lui Mircea cel Bătrîn. Fiindcă erau ciobani din tată-n fiu, bunii şi străbunii lui, după ce beii osmanlii i-au lăsat fără ciopoare, s-au apucat de o îndeletnicire care să le amintească de mioarele pierdute: cojocăritul. In felul ăsta, singura lor avuţie le era mîinile pricepute şi vrednice, care croiau şi coseau sarici, cojoace, bundiţe şi cuşme.

Războiul de neatîrnare din '77 îl izgonise pe asupritorul turc şi adusese slobozenie pe meleagurile Babadagului şi pe toată întinderea dintre Dunăre şi mare. O parte din oamenii satului primise pămînt din moşiile capugiilor şi cadiilor otomani. Străbunicii mei cojocari nu căpătaseră nimic, nu se ştie din ce pricină. Aşa că bunicul meu Decu nu moştenise altceva de la părinţii lui decît foarfeci, ace şi arnice. Şi meşteşugul lui taică-său, firește.

Cînd a venit războiul din '916, Decu a plecat să se bată pentru reîntregirea României, ca tot natul. S-a bătut la Turtucaia, unde a primit un glonte în pulpă, s-a bătut la

Oituz, unde s-a ales cu plumbi în coapsă și s-a bătut la Mărășești, unde a primit un glonț în coșul pieptului. A stat în spital la Iași vreme de mai bine de un an, iar cînd s-a întors acasă, după încetarea marei încrîncenări, rănile nu i se închiseseră încă. Adicătelea i se închideau ele pentru o vreme, apoi răsuflau și sîngerau și iar i se închideau și din nou răsuflau. A mai dus-o așa vreo doi ani, după care și-a dat obștescul sfîrșit, cu trupul plin de găuri, puroi și plumbi călători. Afară de mama, copilă de-o șchioapă, n-avu cine să-l plîngă, căci nevasta îi murise de tifos, încă din vremea cînd el se afla pe front.

Rămasă fără părinți la vîrsta de numai șapte ani, mama s-ar fi prăpădit, dacă niște oameni modești și săraci, dar plini de omenie, n-ar fi înfiat-o. Părinții ei adoptivi, soții Ion și Velica Lupu, fuseseră vreme îndelungată argați la moșierii din satele tulcene Casimcea, Dăeni și Dulgheru și, după mulți ani de muncă și suferință pentru chiuvernisirea altora, izbutiseră să agonisească cîte ceva și pentru ei, atîta cît să aibă la bătrînețe un acoperămînt și o brumă de gospodărie, în satul lor de baștină, adică în Neatîrnarea noastră. Ei s-au purtat cu mama ca niște adevărați părinți, iar mai tîrziu, cu noi, copiii ei, ca niște bunici plini de grijă și dragoste față de nepoții lor.

Cînd mama a împlinit șaisprezece ani, s-a căsătorit. O ființă atît de bună și de înzestrată ca ea, o fată atît de frumoasă, gingașă și cu un suflet atît de nobil ca dînsa, care suferise așa de mult încă de cînd începuse să se țină pe picioare, ar fi avut dreptul la fericire, la o viață de familie senină, îmbelșugată și tihnită. Dar, ca și în copilărie, destinul a lovit-o din nou cu cruzime și neîndurare, căci căsnicia nu i-a adus decît lacrimi și suferință. Bărbatul ei, tehnician pentru cultura tutunului, după ce a conviețuit cîțiva ani cu dînsa a părăsit-o, lăsînd-o singură cu cinci copii de-o șchioapă, fără alte bunuri decît brațele firave și istovite de muncă.

Despre tata îmi amintesc prea puține lucruri, căci el a plecat în lume cînd eu aveam doar cinci ani. Încerc uneori să mi-l înfățișez și nu izbutesc decît să am înaintea ochilor, într-o lumină fumurie, chipul unui bărbat tînăr și frumos, înalt și lat în spate, fercheș, vesel și mai întotdeauna cu chef.

Pentru a ne putea hrăni, mama a plecat din sat în căutare de lucru, luînd cu dînsa patru din cei cinci copii ai

săi, rămaşi sub directa ei îngrijire. Pe cel mai mic, adică pe mine, l-a lăsat în seama mamei ei adoptive, Velica Lupu. La oraş, după multă umblătură şi umilinţe, mama a găsit un post de îngrijitoare la un spital. Numai că asta a costat-o viaţa unuia dintre copiii ei: în vreme ce dînsa îngrijea de bolnavi, unul din fraţii mei, scăpat de sub supraveghere, a înghiţit un ac care i-a perforat intestinele şi i-a provocat moartea prin septicemie. În culmea deznădejdei şi îngrozită la gîndul că şi ceilalţi copii ar putea păţi ceva, căci slujba la spital o silea să-şi lase feciorii prea multă vreme singuri, a preferat să se despartă de ei şi să-i dea copii de trupă la un regiment din Dobrogea. Acolo, oricît de greu le-ar fi fost traiul, erau totuşi supravegheaţi şi viaţa nu le era primejduită.

Rămas cu bunica Velica în satul meu natal, Neatîrnarea, a trebuit să muncesc din greu, împreună cu ea, pentru a ne cîştiga pîinea zilnică. Îl slugăream amîndoi pe bogătaşul Bodroagă din Casimcea. Bunica făcea la „curte" — cum îi plăcea ciocoiului să i se spună sălaşului său — acea treabă searbădă şi chinuitoare care căznеşte din vremuri străvechi femeile, mai ales pe cele sărmane, silindu-le să stea încovoiate de şale din zori şi pînă-n noapte, în miros rînced de săpun ieftin, cu mîinile la murat în leşie, adică spăla rufe. Dar nu pe cele ale boierilor, care, treacă-meargă, erau ceva mai curăţele şi trebuiau frecate mai puţin. Ea spăla rufele argaţilor, iar asta însemna chin, nu glumă! În zilele cînd n-avea de lucru la spălătorie, trebăluia pe la bucătărie, unde da ajutor la curăţat cartofi şi zarzavat sau la tot felul de mărunţişuri de soiul ăsta. Atunci era pentru noi zi de sărbătoare, fiindcă jupineasa, o moldoveancă tare cumsecade, n-o lăsa să plece cu mîna goală. În schimb, în zilele de spălat rufe, făceam, uneori, post negru, căci era război şi cu greu găseai un căuş de mălai.

În vreme ce bunica robotea în casa lui Bodroagă, eu trebăluiam pe moşia lui. Se găsea de lucru, slavă Domnului, şi pentru mine, deşi aveam numai şase ani. Braţe de muncă nu prea erau, fiindcă toţi cei ce puteau purta arme erau pe front sau la diferite munci legate de război. În sat rămăseseră numai oameni bătrîni şi neajutoraţi, aşa că era nevoie şi de braţele mele firave de copilandru. Firește, nu spre a le încorda pe coarnele plugului, ci pentru alte treburi mai puţin voinicești. De pildă, la păzit bobocii şi vi-

ţeii pe otavă eram cum nu se poate mai potrivit, după părerea lui Turcu, vătaful moşierului. Nu şi după părerea mea. Căci dacă în privinţa bobocilor mă descurcam, de bine de rău, fiindcă gînsacii făceau treaba asta mai abitir decît mine, pentru păzit viţeii n-aveam nici un fel de aplecare. Asta nu din pricina mea, nu din pricină că eram un copil nevrednic, ci din cauza viţeilor. Cred că, în afară de capră, nu se află pe lume dobitoc mai afurisit decît viţelul, mai ales cel despărţit de mama lui. Cînd îl apucă dorul de maică-sa, o ia razna năuc pe otavă, adulmecînd văzduhul în cele patru vînturi, şi apoi ţîşneşte spre zare, alergînd ca apucat de streche, răscolind toate mărăcinişurile şi rătăcind pe toţi cocîaurii.

Ori de cîte ori se petrecea aşa ceva cu viţeii lui Bodroagă, eu, care făceam două treburi deodată, lăsam bobocii baltă şi alergam după viţei. Mi-era teamă să nu-i pierd ori să nu pună mîna cineva pe ei şi să-i facă şniţel, că era război şi lumea uitase de mult gustul cărnii. După ce îmi zdreleam picioarele prin spini şi ghimpi de toate mărimile, cutreierînd dealurile şi văile, puneam în sfîrşit mîna pe fugari şi mă întorceam pe pajişte. Acolo găseam zarvă mare şi bătălii crîncene: o afurisită de căţea, corcitură de prepelicar, se războia amarnic cu gînsacii mei. Îi plăceau tare mult bobocii, dar nu pe varză, cum le plac oamenilor, ci cruzi şi cu fulgi cu tot. Gîscanii însă îi stăteau împotrivă, izbind-o cu aripile, sulinţd-o cu ciocul şi băgînd-o în sperieţi cu şuierăturile lor. Asta numai cînd prindeau de veste la vreme. De cele mai multe ori însă, căţeaua îi trăgea pe sfoară. Pîndea răbdătoare, ca la vînătoare, şi cînd vedea că eu şi bîta mea ne-am repezit pe urmele viţeilor, iar gînsacii ciuguleau fără grijă pe otavă, se repezea dintr-un salt în mijlocul cîrdului şi înhăţa bobocul chitit din vreme.

În acele zile fericite pentru căţea şi negre pentru mine, era mare tărăboi la „curtea" lui Bodroagă, dacă afla cumva ciocoiul de pagubă. Şi afla destul de des, fiindcă deşi se spune că toamna se numără bobocii, el îi număra aproape în fiecare seară. Mă întrebam nedumerit de ce se ţine de asemenea fleacuri, el, cogeamite moşierul, putred de bogat şi plin de ifose. Taina mi-a dezvăluit-o bunica. Bobocii aceia nu erau crescuţi spre a deveni gînsaci. Viaţa lor era scurtă. Abia se ridicau niţel pe picioare şi prindeau un pic de putere în aripioare, că şi erau înhăţaţi

unul cîte unul și, cu toate rugămințile lor negrăite de a mai fi lăsați să se bucure cîtva timp de viață, li se reteza capul. Apoi erau jumuliți de fulgii și penele care abia le înlocuiseră pufușorul auriu și erau băgați la cuptor, îngropați în varză tocată, stropită cu bulion. După asta erau serviți pe tavă lui Bodroagă care, așa cum spunea jupîneasa, se da în vînt după boboc pe varză. Și cică fiu-său era la fel, cu singura deosebire că el își ungea gîtul cu vin mai vîrtos decît taică-său, în vreme ce înfuleca bobocii.

Îndeletnicirea mea de păzitor de boboci era tot atît de scurtă pe cît era și viața bietelor mele orătănii. Ea începea primăvara și se sfîrșea la mijlocul verii. După ce bobocii, crescuți de mine cu atîta trudă, piereau rînd pe rînd răpuși de nesățioasa poftă de mîncare a celor doi ciocoi, eram trimis la plimbare, misiunea mea fiind încheiată. Nu rămîneam fără lucru, căci, precum am mai spus, era mare lipsă de brațe de muncă. Mă luau în primire frații Leahu, bogătani din satul nostru. Începeam o nouă îndeletnicire, ceva mai liniștită decît aceea de păzitor de viței și boboci, dar care îmi scotea și ea sufletul destul: mă făceam cioban. Deși treceam la oi pe la mijlocul verii, aveam totuși în seama mea destui miei, de la mioare care fătau tîrziu. Mieii, ca și vițeii și ca orice viețuitoare tînără nu sînt ființe prea liniștite. Zburdă, o iau razna și se pierd ușor de turmă. Dacă nu ești cu ochii pe ei, ajung repede în burta vreunui lup și, cel mai adesea, în cuptorul vreunui om pofticios. Mai ales cînd e lipsă mare de carne, cum era pe vremea cînd păzeam turma fraților Leahu.

Slujba la cei doi bogătani, oameni cărpănoși și fără suflet, mi-aducea mai degrabă pagubă decît cîștig. Cu ei nu era de glumit. Dacă Bodroagă mai uita cîte o dată să numere bobocii, cînd mă întorceam seara, așa ceva era de neînchipuit pentru stăpînii mieilor și mioarelor pe care le păzeam. Aceștia își apărau cu îndîrjire averea la care țineau mai mult decît la ei înșiși. Din cauza asta orice pagubă, din vina sau fără vina mea, îmi era oprită din simbrie. Așa se face că pe timpul cît am fost cioban la oile fraților Leahu, am muncit de pomană. Ba le-am rămas și dator, căci la încheierea socotelilor cei doi zgîrie-brînză mi-au dovedit negru pe alb că n-am nimic de luat ci, dimpotrivă, am de dat de la mine din buzunar.

După cum se vede, nu era deloc ușor să fiu argat la vîrsta de șase ani. Dacă n-ar fi fost lîngă mine bunica Ve-

lica, o ființă cu suflet mare, de o bunătate cum rar am întîlnit în viața mea, cred că mi-aș fi luat lumea-n cap.

— Nu mai pot, bunicuțo, m-am săturat de slugărit! îi spuneam eu cînd îmi ajungea cuțitul la os.

— Și eu m-am săturat, maică! răspundea ea oftînd și mîngîindu-mă pe obraji. Dar ce să facem?! Să stăm cu brațele încrucișate și să murim de foame?

— Păi tot o să murim de istoveală și surpătură...

— Asta-i moarte mai ușoară decît ceea pe care o aduce foamea, maică! Nu te-mpung cuțite în mațe și nu te umfli ca un înecat! Da' să știi că morți de foame am văzut destui, mai ales în vremea războiului din '916, dar morți din pricina muncii, nu prea...

— Ba eu o să mă prăpădesc de atîta alergătură, bunicuțo! O să crape fierea în mine din pricina viteilor și a mieilor...

— Nu te teme, voinicelul maichii, n-ai să pățești mare lucru, mă îmbărbăta bunica, sărutîndu-mă în creștetul capului. La iarnă o să te hodinești.

Și în felul ăsta bunica îmi închidea gura, iar eu plecam la caznele mele, jurînd în gînd că mă voi răzbuna groaznic pe Bodroagă și Leahu și ceilalți ca ei, cînd voi fi mare și puternic.

ÎNTR-O ZI DE TOAMNĂ TÎRZIE

Am slugărit ca argat două veri la rînd, adică pînă la vîrsta de aproape opt ani. Cam pe la sfîrșitul anului 1943, a avut loc o întîmplare care avea să-mi schimbe în chip hotărîtor felul de trai și să dea o desfășurare cu totul nouă vieții mele. Iat-o:

Era o zi însorită, de toamnă tîrzie. Oile pe care le păzeam pășteau liniștite pe pajiștea cu iarbă grasă de pe dealul din apropierea Casimcei. Eu ședeam proptit în ciomag, cu o traistă mare, din păr de capră, la gît, în apropierea unor tufani de carpeni. În traistă aveam mămăligă, iar în cărpiniș, la umbră, lapte bătut și brînză. Am simțit leșin la lingurea, așa că am început să mănînc mămăligă cu brînză. Foamea, care părea că nu vrea să se domolească în nici un chip, mă făcea să simt că nu se află pe lume ceva mai bun decît mămăliga rece și brînză sărată.

Dar iată că interveni ceva neprevăzut, ce-mi schimbă cu totul această senzație de fericire pe care o trăiam: în cărpiniș sosiră niște musafiri neașteptați și neobișnuiți, care întinseră masă mare și bogată. Erau băiatul moșierului Bodroagă, împreună cu vătaful lui, Turcu, precum și trei ofițeri îmbrăcați cu haine strinse pe trup, cu nasturi și fireturi strălucitoare. După ce s-au așezat pe iarbă alături de o față de masă plină cu tot felul de bunătăți, oaspeții mei nepoftiți s-au luat la trîntă cu pui fripți, cu copanele de curcan, mușchiuleții de porc, plăcintele cu brînză și vinul rubiniu, plin de miresme.

Eu ședeam deoparte și priveam, cu ochii cît roata carului și cu gura căscată și uscată, ospățul împărătesc de lîngă mine, mai grozav decît ospețele din basmele bunicii Velica, și gîndeam că există totuși pe lume bucate mai gustoase decît mămăliga cu brînză. Pesemne că m-am uitat prea lung, căci mă auzii strigat de către unul din meseni, un ofițer cu fața frumoasă și arsă de soare, cu umeri lați și mijloc subțirel:

— Ia vino-ncoace, mînzule!

M-am dus îndată spre el, atras mai mult de pistolul lucitor din tocul de la centură decît de bunătățile întinse în fața lui.

— Al cui e băiatul? întrebă fiul moșierului pe Turcu.

— A lui Leana Cojocaru, fata lui Decu, conașule, răspunse vătaful uitîndu-se chioriș la mine.

— Ce hram porți pe-aici, puștiule? mă întrebă băiatul lui Bodroagă.

— Păzesc mioarele și berbecuții moșiei voastre, domnule... i-am răspuns eu privind cam într-o latură.

Toată lumea izbucni în hohote de rîs. Vătaful, nemulțumit pesemne de răspunsul meu, m-a înjurat de mamă. Ofițerul cel chipeș s-a uitat mustrător la Turcu și apoi m-a luat de mînă, m-a tras lîngă el, mi-a scos traista de la gît și mi-a umplut-o cu bucate. Ticălosul de vătaf, supărat și mai tare pe mine, mi-a spus o sumedenie de vorbe murdare privind pe bunica și pe mama. Îndată m-am desprins din brațele ofițerului, am sărit în picioare, am luat traista, am întors-o cu gura-n jos, am răsturnat pe pînza de in tot ce primisem în dar și am încercat să fug, fără a scoate vreun cuvînt. Ofițerul m-a prins, însă, de poalele cămeșii, căci umblam ca ciobanii, cu cămașa deasupra pantaloni-

lor, m-a săltat în aer de mijloc şi m-a aşezat pe genunchii lui mîngîindu-mă şi spunîndu-mi:

– Bravo, voinicule! Aşa să fii întotdeauna: mîndru şi semeţ! Aşa cum sîntem noi, ostaşii!

După ce îmi încărcă din nou traista cu bunătăţile pe care le lepădasem, îmi spuse:

– Vrei să te faci ofiţer, ca mine? O să ai trese de aur, sabie, pistol şi chiar tunuri, de-alea mari, adevărate, nu de joacă!

Am dat din cap în semn că vreau. Ofiţerul s-a gîndit cîteva clipe şi apoi a scos din port-hart un plic şi o foaie de hîrtie. A scris ceva, a împăturit hîrtia, a pus-o în plic şi mi-a spus, întinzînd plicul spre mine:

– Du scrisoarea asta la Medgidia, la locotenentul Amza, adjutantul Regimentului 40 Infanterie, şi ai să fii primit copil de trupă.

Am luat plicul şi i-am mulţumit ofiţerului. El m-a mîngîiat pe obraji şi, în timp ce se depărta împreună cu tovarăşii lui de ospăţ, mi-a strigat:

– Să te duci neapărat la Regimentul 40 Infanterie! Ai să începi o viaţă nouă!

Abia am aşteptat seara, să închid oile în ocolul lor. Tot într-o goană am ţinut-o pînă acasă. Îndată ce am ajuns, i-am arătat bunicii Velica plicul şi i-am spus întreaga poveste cu ospăţul şi ofiţerul cel mărinimos, în vreme ce o îndemnam să se înfrupte din bunătăţile deşertate din traistă. Dar biata de ea nici nu s-a uitat la muşchiuleţii de porc şi la copanele de curcan, ci a izbucnit în plîns şi m-a întrebat printre suspine:

– Şi acum vrei să calci pe urmele frăţiorilor tăi? Vrei să pleci în străini?

– N-am ce face, bunicuţo, m-am săturat să fiu slugă! Vreau s-ajung şi eu om în rîndul oamenilor! i-am răspuns eu ţanţoş.

– Ai să ajungi tobă, nu om! a zis bunica privindu-mă cu jale.

– Cum . . . tobă? Ce fel de tobă?

– Tobă pentru pumnii majurilor, maică.

– Ei aşi! N-o să îndrăznească nimeni să se atingă de mine!

– Nu mai spune! Eşti cumva fecior de *ghinărar*?

– Ştii prea bine că tata n-a fost general. Dar s-ar putea s-ajung eu general.

– Ai s-ajungi maică, da' nu *ghinărar!*

– Dar ce altceva, mă rog?

– Toboşar!...

M-am uitat la bunica supărat şi i-am spus cu îndîrjire în glas:

– Ba eu am să ajung ofiţer! Ofiţer cu haine strălucitoare, cu cizme, cu pinteni şi cu pistol! Ca acela care mi-a dat scrisoarea! Aşa mi-a zis şi el!

Bunica m-a privit cu milă, a dat din cap cu tristeţe şi mi-a spus oftînd:

– Ehei, maică, dacă s-ar ajunge peste noapte ofiţer, atunci toţi *răcuţii* s-ar face ofiţeri, şi nu s-ar mai găsi soldaţi pentru dînşii...

– Păi, eu n-am să ajung ofiţer peste noapte. Întîi mă fac copil de trupă, pe urmă subofiţer şi abia după aia, ofiţer.

– Ţie ţi se pare floare la ureche, maică. Dar ca s-ajungi ofiţer îţi trebuie carte multă, băieţaş.

– O să învăţ. Ce, crezi că nu pot să învăţ?

– Ba poţi, dar n-au să te lase majurii, maică. Au să te pună să le văcsuieşti cizmele, să le freci nasturii, să roboteşti pentru ei. Şi o să-ţi care pumni după ceafă cu nemiluita, de o să-ţi iasă din cap toată cartea învăţată pînă atunci. Ba şi cea de mai tîrziu.

Am privit-o pe bunica ironic, convins că vrea să mă ţină lîngă ea cu orice preţ, i-am spus cu glas tăios:

– Degeaba vrei să mă sperii, mie nu mi-e frică de nimeni şi de nimic!

– Se cunoaşte că eşti nepotul lui Decu, a zis ea zîmbind cu satisfacţie. Da' să ştii că bunicu-tău n-a sfîrşit-o bine, deşi era gata să se bată şi cu ursul din pădure şi să se ia de piept şi cu Dumnezeu.

Bunica s-a căznit încă vreo cîteva zile în şir să mă înspăimînte, descriindu-mi viaţa de copil de trupă în cele mai negre culori, jurîndu-se că tot ceea ce spune e adevărat, că fraţii mei o duc ca vai de lume la cazarmă şi că lucrul cel mai înţelept pentru mine ar fi să stau locului.

Dar eu n-am dat bătut. Ofiţerul acela atît de frumos şi sănătos, îmbrăcat în straie strălucitoare, cu sabie şi pistol la cingătoare, mă fermecase de-a dreptul şi mă făcuse să mă jur că nu mă voi lăsa pînă ce nu voi ajunge şi eu un mîndru oştean ca dînsul.

Aşa că biata mea bunică adoptivă în zadar a plîns, s-a

zbuciumat şi m-a rugat şi cu lacrimi în ochi să n-o las singură. Eu m-am ţinut tare, mi-am făcut bocceluţa şi, însoţit de bocete, ca la groapă, păşeam voinicos spre gara Hamangia. M-am urcat în tren şi, în vreme ce bunica flutura basmaua şi plîngea, eu mă îndreptam cu şaptezeci de kilometri pe oră spre ţelul meu cel mare: regimentul şi, cît de curînd, ofiţeria. Eram băiat mare, nu peste multă vreme împlineam opt ani, aşa că n-aveam prea mult de aşteptat pînă la gradul de sublocotenent . . .

LA REGIMENT

Ajuns la Medgidia, la regiment, mi-am dat seama destul de repede că socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea din tîrg şi că bunica avusese dreptate. Viaţa de copil de trupă se arăta a fi cum nu se poate mai grea. Mai ales în acele vremuri, cînd în unităţile militare domnea bunul plac. Pe lîngă asta, în regimentul unde venisem, copiii de trupă erau daţi în grijă subofiţerilor celor mai compromişi din unitate, care nu mai erau în stare să se ocupe ca lumea de militarii maturi.

Am fost repartizat ca toboşar la muzica regimentului. Mai mari peste noi, copiii de trupă, erau doi majuri. Unul, pe nume Silea, era un zdrahon sinistru şi crud, sadic chiar, care ne bătea din plăcere, dar cu două degete, căci altminteri ne-ar fi omorît cu pumnii lui ca nişte baroase. Celălalt major, pe nume Moldovan, era un beţiv incurabil, care umbla tot timpul afumat şi pornit să lovească în stînga şi în dreapta. Ne bătea cu centura desfăcută şi uneori ne atingea şi cu catarama, umplîndu-ne de vînătăi şi de cucuie.

După majuri venea la rînd, la şefie, un alt bătăuş, ceva mai tînăr, dar la fel de înrăit: cel mai mare dintre copiii de trupă, şeful nostru de fapt. Era un adolescent slab şi deşirat, cu faţa plină de bube, pe care copiii de trupă îl porecliseră „Scovergă". Abrutizat de viaţa cinească pe care o dusese de mic ani de-a rîndul devenise şi el o mică fiară. Ne bătea şi dînsul la fel ca dascălii lui. Iar eu, sărmanul de mine, fiind nou şi neajutorat, primeam porţia cea mai mare de pumni. Peste asta, trebuia să le fac tuturor bocancii cu vax, să frec podeaua de ciment cu nisip şi

cîrpă udă, să le spăl obielele și să execut tot felul de corvezi istovitoare.

Programul zilnic era o adevărată pacoste. La ora cinci dimineața, fie iarnă, fie vară, Tudorel, gornistul regimentului, suna necruțător deșteptarea. După echipare, desfășurată într-un ritm infernal, plecam, cu moletierele și șireturile de la bocanci tîrîș și cu vestonul neîncheiat, la înviorare, afară, fie vînt, fie ploaie, fie ger. După bucuria asta urma alta: spălatul, cu rîndul, la sacaua cu apă, căci în Medgidia nu exista pe atunci apă curentă și canalizare. Dacă era vară, calea-valea. Dar dacă era toamnă sau iarnă, înțepeneai de frig așteptînd, numai în cămașă, să-ți vină rîndul la saca. După spălare, urma controlul urechilor, gîtului și mîinilor, prilej de încasat pumni și înjurături de la Silea, Moldovan sau Scovergă. Apoi urma făcutul patului și după asta, masa: o felie de pîine și o cană de surogat abia îndulcit, adică exact atîta cît să-ți aţîțe foamea. Pe urmă venea curățirea localului și apoi, apelul. După apel și onorul cu unitatea aliniată la front, urma deplasarea copiilor de trupă la grupa de lucru din care făceau parte: croitori, cizmari, tîmplari, toboșari, muzicanți. Asta pînă la masa de prînz. După ce mîncam, mergeam la școală. Apoi urma pregătirea lecțiilor, masa de seară, spălatul vaselor, văcsuitul bocancilor și curățirea efectelor. Totul trebuia făcut bine, repede și pe placul majorului. Dacă întîrziai sau supărai pe șef, erai pedepsit pe loc: pumni și înjurături, căci ordinele comandanților interziceau pedeapsa cu închisoarea sau carcera pentru copiii de trupă. Cum eu eram cel mai mic și mai neîndeminatec, o țineam numai în scărmăneli și înjurături.

Viața aceasta de coșmar, de iad, mă cutremura și mă năucea în asemenea chip, încît nu mai știam pe ce lume mă aflu. Îmi făceam tot felul de planuri de evadare din închisoarea cu ziduri înalte și paznici neîndurători, în care intrasem de bunăvoie. Dar cazarma era bine străjuită de santinele cu baioneta la armă, așezate la poartă și pe fiecare latură a zidului împrejmuitor. Scovergă îmi cam ghicise gîndul și de aceea mă iscodea și mă urmărea îndeaproape, gata să mă înhațe și să mă ducă de guler la majuri, la prima încercare de a da bir cu fugiții. Eram în culmea deznădejdii și a neputinței.

Din fericire, în lumea în care mă aflam se găseau — ca pretutindeni, dealtfel — nu numai oameni răi, cruzi și

egoişti ci şi oameni de omenie. Printre aceştia se numărau şi doi copii de trupă mai mărişori, unul pe nume Săndel, cîntăreţ la saxofon, iar altul Ovidiu, interpret la baterie. Amîndoi făceau parte din orchestra de jazz a regimentului, destinată să cînte la baluri şi serate, la cazinoul ofiţerilor şi al subofiţerilor, precum şi la nunţi şi botezuri în familiile cadrelor militare ale unităţii. Făceau parte din rîndul muzicanţilor favorizaţi de soartă, căci plecau des din cazarmă în oraş, luau parte la tot felul de festivităţi familiale, unde beau şi mîncau bine, mai ales cînd era vorba de nunţi sau botezuri. Săndel şi Ovidiu erau băieţi buni şi inimoşi, şi cînd au văzut în ce stare sufletească mă aflam, mi-au sărit într-ajutor. Ei nu s-au mulţumit numai să-mi îndulcească viaţa cu bunătăţile aduse de pe la petrecerile pe unde cîntau, ci şi să mă îmbărbăteze şi să-mi dea tot felul de sfaturi folositoare, pentru a avea cît mai puţin de suferit de pe urma majurilor şi a lui Scovergă. Acestuia din urmă i-au pus într-o noapte pătura în cap şi l-au bătut pe întuneric, spunîndu-i — cu vocile schimonosite, pentru a nu fi recunoscuţi — că dacă se va mai lega de mine, va fi vai şi amar de cozonacii lui.

Amîndoi îl urau pe Silea şi pe Moldovan, care îi chinuiseră cu cruzime pînă se ridicaseră pe picioare şi prin talent îşi cîştigaseră un loc bun în muzica regimentului, cu un oarecare grad de independenţă. Cei doi majuri le mai făceau totuşi unele şicane şi acum, căci în afara programului de specialitate ei erau maimarii copiilor de trupă. Şi le făceau zile amare nu numai din răutate, ci şi din pricina unei anume socoteli: cei doi jazz-bandişti aveau ordin să le aducă plocoane din oraş. Bineînţeles, „darul", nu putea consta în altceva decît în băutură, articol după care se dădeau în vînt atît Moldovan cît şi Silea. În temeiul acestei rînduieli, ei aveau datoria să aducă celor doi vătafi ai copiilor de trupă, ori de cîte ori se duceau să cînte la vreo nuntă sau botez, cîte o sticlă de vin sau de ţuică. Dacă uitau cumva regula jocului sau, pur şi simplu, nu puteau face rost de băutură, cei doi muzicanţi aveau de pătimit de la prea însetaţii majuri. Deseori mă gîndeam de ce nu le trece prin cap bunilor mei prieteni să le pună ceva în sticla cu băutură ca să-i satur de un astfel de tribut.

Într-o zi însă, după ce Moldovan mă chelfănise straşnic pentru nu ştiu ce vină născocită, mi-am luat eu inima în dinţi şi am trecut la acţiune. Drept urmare, m-am dus în

grabă la Săndel şi Ovidiu şi după ce le-am arătat cucuiele pe care mi le făcuse cu catarama centurii bruta de beţivan, i-am rugat să mă răzbune.

– Cum să te răzbunăm? m-a întrebat Săndel. Să-i tăiem porţia de băutură!...

– Nu, că pe urmă intraţi voi în moară, le-am spus eu. Am altă idee.

– S-o auzim! a zis Ovidiu. Şi eu aş vrea să-i mai dăm peste nas beţivanului de Moldovan, că m-am săturat de injurături şi observaţii, cu toată băutura care i-o aduc.

– Iată care-i planul meu, i-am lămurit. Acum cîteva zile am primit de la sergentul infirmier nişte salipurină, că eram constipat. Mi-au mai rămas vreo trei bucăţele. Dacă topim doctoria în apă caldă şi i-o punem în sticla cu băutură, n-o să bage de seamă, că asta n-are nici gust, nici miros.

– E o idee straşnică! a spus Săndel. Parcă-l văd pe majur alergînd pe scări şi ţinîndu-se cu mîna de burtă!...

– Ideea e bună, a zis Ovidiu la rîndul lui. Dar răzbunarea ar fi şi mai grozavă dacă am putea să botezăm vinul lui poimîine, cînd e anunţată inspecţia colonelului Şvab, comandantul nostru de brigadă. Atunci o să fie tot regimentul adunat în careu, şi să-l vedem pe dom' majur Moldovan cum o să se descurce.

– Ptii! făcu Săndel plin de admiraţie, planul tău este extraordinar!

– O să fie o grozăvie!... spusei eu înveselit de gîndul că voi fi răzbunat.

– Mîine seară e botez la don' locotenent Petrescu, urmă Ovidiu, aşa că o să avem de unde aduce băutură. Sticla de vin de la nunta de aseară i-o dăm acum, nebotezată. Pe aia de poimîine i-o dăm, însă, dreasă, cu tot dichisul.

Zis şi făcut. În dimineaţa zilei de inspecţie, Ovidiu i-a dat majurului vinul, avînd grijă să arunce şi cîteva cuvinte care să aţîţe pofta beţivului. Moldovan s-a prins. N-a mai aşteptat pînă la prînz ci a pus sticla la gură şi n-a lăsat-o pînă n-a golit-o. Era, într-adevăr, un vin straşnic, din pivniţele regale de la Murfatlar.

Inspecţia era anunţată pentru ora 11, dar adunarea regimentului s-a făcut cu trei ceasuri înainte, pentru ca, începînd de la comandantul de pluton şi pînă la comandantul de regiment, fiecare şef ierarhic să-şi poată inspecta

ținuta oamenilor în subordine, a armamentului, harnașamentului și cazarmamentului. Toată lumea era îngrijorată, căci colonelul Șvab, un ardelean ager și bățos, era un chițibușar fără pereche, nu-i scăpa nimic. Era un om drept, dar foarte aspru, fiind vestit pentru pedepsele pe care le împărțea cu dărnicie celor prinși cu vreo abatere oarecare, fie ea cît de mică.

La ora 8 fix, Tudorel a sunat adunarea și unitățile au alergat pe platou, unde au încheiat frontul. Muzica a ieșit și ea, în flancul drept al regimentului, cu oamenii dichisiți și lustruiți și cu alămurile așa de strașnic frecate încît luceau ca aurul curat. Primii care au început inspecția la noi, la copiii de trupă, au fost Moldovan, Silea și Scovergă. Împărțeau pumni, ghionturi și înjurături atît celor găsiți în defect cît și celor care aveau ținuta și instrumentele în cea mai desăvîrșită ordine și curățenie.

Eu eram cu ochii pe Moldovan. Îl urmăream cu atenție și satisfacție ascunsă, știind ce-l așteaptă după ce dăduse pe gît vinul și, odată cu el, trei doze de purgativ. La început arăta bine la față, era vesel, înjura și ghiontea în glumă, căci vinul de Murfatlar îl purtase în rai. După vreo jumătate de ceas însă, fața a început să i se umbrească, apoi să i se întunece și să i se schimonosească, în vreme ce buzele i se mișcau nervos, crestate de dinți și morfoleau oftaturi și înjurături. După vreun sfert de oră de frămîntare, a părăsit frontul și s-a îndreptat aproape în fugă spre fundul curții. S-a întors după vreo zece minute înseninat la față, fără să capete vreo observație de la cineva pentru părăsirea frontului, căci comandanții de unități nu sosiseră încă la adunare.

Pe la opt și jumătate a venit șeful muzicii, odată cu ceilalți comandanți de subunități. Peste altă jumătate de oră au sosit comandanții de batalioane și după un răstimp asemănător, cornistul a anunțat sosirea comandantului de regiment. Începînd din clipa aceea, nimeni nu mai putea părăsi frontul și platoul de adunare.

„Acum ce te faci, Moldovane?" mi-am spus eu în gînd, privind înveselit spre flancul drept al muzicii, unde majorul sta în front ca pe jăratec, frămîntîndu-se și răsucindu-se în toate părțile, roșu la față și cu chipul îndurerat. Desigur, s-ar fi tîrît șerpește spre rîndurile din spate ale muzicii și de acolo ar fi pornit glonț spre fundul cazărmii. Numai că în fața frontului se afla comandantul regimentului care

controla cu migală fiecare grupă, fiecare pluton și fiecare companie. Cînd, în sfîrșit, comandantul a trecut la Batalionul 2, Moldovan s-a apropiat în pași de defilare de șeful muzicii, a făcut o oprire scurtă, izbindu-și cu zgomot tocurile cizmelor și incremenind în poziția de drepți. Apoi i-a raportat ceva în șoaptă. Căpitanul a făcut un gest brusc și i-a strigat enervat, destul de tare spre a nu rămîne o taină știută numai de ei doi:

— Nu se poate! Știi că n-ai voie! De ce nu ți-ai făcut nevoile din vreme?!!

Moldovan a încercat să-i explice, dar șeful muzicii i-a strigat cu glas tunător:

— N-avem ce discuta! E ordinul domnului comandant!

Majurul s-a oprit pe călcîie cu greutate și s-a îndreptat cu pași tîrîți, cu umerii căzuți și cu fața schimonosită de o durere ascunsă, spre locul lui din front. Eu priveam cu lăcomie ceea ce se întîmplă și mă simțeam în al nouălea cer.

Deodată goarna sună prelung onorul la general. Un freamăt trecu, cu o suflare de gheață, pe întreg platoul. Era fiorul pe care îl încerca fiecare soldat, gradat, subofițer sau ofițer, la gîndul că faimosul și temutul Șvab ar putea să-l „încuie" cu vreo întrebare sau să-i găsească cine știe ce hibă și să-l „altoiască" pe loc cu 15 zile închisoare. Am incremenit cu toții în poziția de drepți. În fața noastră a descins din mașină un zdrahon mai înalt cu un cap decît toți membrii suitei sale, cu chip prelung, împodobit cu mustăți mari și sure, cu mers surprinzător de bărbătos și tineresc pentru vîrsta sa și cu priviri vulturești. După ce a primit raportul comandantului nostru și ne-a strigat cu glas tunător: „Bună ziua, ostași!" a trecut în revistă întregul regiment, pășind țanțoș și sfredelind cu privirea pe fiecare din cei două mii de oameni nemișcați ca niște stane de piatră. Apoi s-a reîntors în flancul drept pentru a inspecta îndeaproape fiecare subunitate și a pune întrebări trupei și cadrelor. Muzica noastră, care îi cîntase onorul tot timpul cît a durat trecerea în revistă, nu i-a stîrnit prea mare interes, preocuparea lui de căpetenie fiind unitățile luptătoare. De aceea, deși ne aflam în flancul drept, a început inspecția cu prima companie a Batalionului 1.

Aceasta a însemnat un mare noroc pentru noi, căci am scăpat „nealtoiți". Căpitanul nostru era nespus de feri-

cit de un asemenea chilipir. Numai că sărmanul de el nu știa că înalta omisiune a comandantului de brigadă urma să fie punctul de plecare al unei mari năpaste și rușinări a renumitei noastre muzici militare, iar eroul principal al tragediei ce urma să aibă loc era bravul său subaltern, majurul Moldovan. Iată ce s-a întîmplat:

De îndată ce Șvab ne-a întors spatele și s-a apucat să purice unitățile Batalionului 1, majurul s-a răsucit încet pe călcîie și, profitînd de faptul că toată lumea avea ochii ațintiți spre locul unde se afla brigadierul și suita sa, a început să se îndrepte, cu pași de fur, spre rîndurile din spate ale muzicii și spre fundul platoului. Nimeni nu l-a văzut și nu l-a auzit, sau cel puțin așa nădăjduise el. Dar, spre nenorocul lui, Șvab era un ostaș cu simțuri ascuțite și deși se afla cu spatele spre muzică, a adulmecat încercarea de evadare a majurului. S-a întors brusc în loc, și-a ciulit urechile ca un ogar de rasă, și-a îndreptat privirile spre muzică și a dat cu ochii de fugar. Văzîndu-se descoperit, acesta a încremenit pe loc, ca lovit de dambla.

— Unde vrei s-o ștergi, balaure?! a strigat comandantul către Moldovan, care era cam tuciuriu la față.

Majurul privea buimac și nu scotea nici un cuvînt.

— Vino-ncoace, borțosule! a răcnit Șvab. Mișcă, n-auzi?!

După cîteva clipe de buimăceală majurul și-a revenit un pic și a început să se tîrască spre brigadier cu greu, clătinîndu-se pe picioare ca lovit în moalele capului. Frica, în primul rînd, și oarecum și băutura îi turnaseră plumb în vine.

Cînd majurul a ajuns, tîrîș-grăpiș, la trei pași de dînsul și s-a oprit domol, abia lovindu-și tocurile, brigadierul i-a strigat:

— Cine ești și cum te cheamă?!

Moldovan abia a izbutit să îngăime ceva neînțeles, înspăimîntat de glasul cumplitului Șvab și de privirile uimite și îngrozite ale ostașilor și cadrelor din jurul său.

— Ce-i cu bivolul ăsta, colonele? s-a adresat brigadierul comandantului de regiment. E tîmpit sau e beat?

Comandantul l-a privit pe majur plin de ură și dispreț și apoi s-a întors spre Șvab și i-a răspuns dînd din umeri, neputincios:

— Nu știu, domnule colonel. Nu înțeleg de ce a încercat să părăsească frontul tocmai acuma. Ți-e rău, plu-

tonier major Moldovan? și-a întrebat el subalternul, cu blîndețe de glas, spre a-i desclești gura!

Majurul a încercat să răspundă ceva, dar fălcile i se înțepeniseră.

— N-are nici pe dracu, colonele! E pur și simplu beat! a spus Șvab cu mînie nepotolită în glas. Vino-ncoace, bivole!

Moldovan a rămas mai departe stană de piatră.

Brigadierul și-a pierdut răbdarea și dintr-un salt a fost lîngă majur. Simțind duhoarea de vin, a făcut un gest de oroare și a strigat către comandantul de regiment:

— Ți-am spus, colonele! E beat! Beat criță! S-a îmbătat ca un porc și a venit în halul ăsta la inspecția comandantului de brigadă, fără ca cineva să-l vadă, să-l ia de turul pantalonilor și să-l expedieze, sub escortă, la închisoarea garnizoanei! Așa ceva n-am pomenit de cînd am pus tresa de sublocotenent pe umăr!

Comandantul de regiment și noi toți tăceam mîlc.

— Piei din ochii mei, bețivane! a mugit Șvab către majur. Ai cincisprezece zile de arest la garnizoană! Păcat că regulamentul nu-mi dă dreptul la mai mult! Cine-i este șef direct? l-a întrebat el pe comandant.

— Căpitanul Danciu, șeful muzicii, a răspuns roșu de mînie comandantul nostru.

— Îl pedepsesc cu cinci zile de arest la domiciliu, pentru neglijență în serviciu! a strigat Șvab. Duceți bețivanul la garnizoană sub escortă!

După aceasta, brigadierul s-a reîntors la Batalionul 1 și și-a continuat inspecția liniștit, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Comandantul regimentului era însă agitat și vînăt la față. Știa că neîmblînzitul Șvab nu se va mulțumi numai cu scena pe care i-a făcut-o în văzul tuturor subordonaților săi, ci îi va expedia mîine, de la comandamentul brigăzii, într-un plic cu mențiunea „Confidențial-personal" o aspră mustrare scrisă.

Eu eram pe deplin satisfăcut de pedepsirea prigonitorului meu, Moldovan. Dar n-am apucat să-mi gust pînă la capăt triumful, căci după vreo două săptămîni, datorită cozilor ce le făceam zilnic la sacaua de apă, pe vînt și ploaie rece de toamnă, numai în cămașă și cu picioarele goale în bocanci, m-am îmbolnăvit de congestie pulmonară. Silea, care mirosise că eu am un oarecare amestec

în terfelirea și aruncarea în închisoare a bunului său prieten și tovarăș de chefuri, nu s-a grăbit să mă trimită la infirmerie. Am dus boala pe picioare cîteva zile, pînă ce am căzut la pat din cauza fierbințelii. Am rămas în dormitor și în timpul programului, în pofida ghionturilor și injurăturilor lui Silea, care-mi striga că sînt chiulangiu și mă prefac bolnav. El încercase să mă scoată cu sila afară, dar pînă la urmă a renunțat, căci nu mă puteam ține pe picioare, lăsîndu-mă să bolesc în dormitor, unde nu se făcea foc decît seara, înainte de culcare. Am avut noroc că a dat ofițerul de serviciu peste mine. Cînd a văzut că-mi ardeau obrajii și fruntea, m-a trimis îndată, cu un soldat, la infirmerie. Acolo era un medic, pe cît de tînăr, pe cît de priceput și plin de omenie.

— De ce ai venit abia acum, cînd ai 39° temperatură? m-a întrebat el nedumerit.

— Eu n-am nici o vină, domnule căpitan. I-am raportat de acum trei zile lui don' majur Silea că nu mă simt bine, dar el nu m-a luat în seamă.

— Dacă-i vorba de Silea, atunci m-am lămurit. Îl cunosc eu bine pe bătăușul și bețivanul ăla! O asemenea brută n-are ce căuta la copiii de trupă!

— Așa e, domnule căpitan. Toată ziua ne bate și ne înjură. Mi-a spus mie bunica . . .

— Bunică-ta nu trebuia să te trimită, la vîrsta asta, la regiment!

— Păi, ea n-a vrut să viu aici, domnule căpitan.

— Dar cine a vrut?

— Eu am vrut. Voiam să mă fac ofițer . . .

Doctorul a schițat un zîmbet amar și a spus:

— Toți puștanii care vin aici cred că vor ajunge ofițeri peste noapte. Dacă ar fi așa, s-ar umple armata de ofițeri și n-ar mai fi loc pentru subofițeri. E greu să ajungi ofițer, băiețaș!

— Eu am să ajung totuși, domnule căpitan! Am să învăț carte multă! am spus eu cu îndîrjire în glas și în priviri.

— Îți doresc din suflet s-ajungi! Numai că e cale lungă pînă la ofițerie. Pînă una-alta, ia doctoriile astea și stai liniștit sub pătură, că o să asuzi îndată și ai să răcești din nou dacă te dezvelești.

După o săptămînă de îngrijire atentă din partea conștiinciosului și priceputului doctor al regimentului, după hrană bună și căldură, m-am pus pe picioare.

UN COMANDANT DEOSEBIT

După ce am ieşit din infirmerie am început din nou viaţa grea şi chinuită de copil de trupă. Eram la grupa de toboşari a fanfarei regimentului. N-am stat prea mult acolo, căci m-am trezit bolnav de rîie şi dus pe sus la camera de izolare, care se afla în podul regimentului. Aici, infirmierul m-a uns vreo săptămînă cu o alifie puturoasă, un amestec de grăsimi şi de pucioasă. Am stat închis, sus la cucurigu, dar cu acest prilej am cunoscut podul cu toate ascunzişurile lui. Avea un labirint întreg de firide şi cotloane întunecate, unde te puteai instala comod şi locui vreme îndelungată, neştiut de nimeni.

În ziua cînd m-am întors vindecat la toboşarii mei, majurul Silea m-a scos în faţa copiilor de trupă şi după ce m-a făcut de rîs şi de batjocură, în văzul tuturora, mi-a cerut să spun unde şi de la cine am luat rîia. Neştiind ce să-i răspund, m-a înşfăcat de ceafă şi a început să-mi care pumni cu nemiluita, pînă m-a umplut de cucuie şi vînătăi. A doua zi m-am dus, în halul în care mă aflam, direct în cabinetul comandantului de regiment, colonelul Iacob. Acesta mi-a ascultat cu răbdare, pînă la capăt, plîngerea, după care m-a întrebat cine a fost „bestia" care m-a „brutalizat" cu atîta cruzime. Eu i-am spus cine şi el a chemat îndată la raport pe Silea. Am fost scos afară cît comandantul regimentului l-a judecat şi l-a mustruluit pe subofiţer, dar mie mi-a spus să văd care dintre camarazii mei m-a bătut, fiindcă Silea se jurase pe toţi sfinţii că nu el, ci un copil de trupă mi-a zdrobit oasele. În sfîrşit, colonelul mi-a ordonat să mă duc a doua zi la infirmerie, deoarece în ziua aceea doctorul era plecat din cazarmă.

Mă gîndeam cu groază că trebuie să mă întorc înapoi la dormitorul copiilor de trupă şi că acolo mă pîndeşte Silea cu calfele lui. Nici n-am apucat să ies bine de la comandant, că m-am şi trezit luat în pumni de Scovergă. Dacă n-ar fi trecut prin curte un ofiţer şi n-ar fi intervenit, cred că omul celor doi majuri m-ar fi stîlcit în bătaie. Cînd mă apropiam de pavilionul unde se găsea dormitorul nostru, i-am văzut rînjindu-mi de la fereastră pe Silea şi pe Moldovan, proaspăt ieşit din închisoarea garnizoanei. Am intrat tremurînd ca varga în camera toboşarilor. Abia am închis uşa în urma mea că au şi năvălit cei doi majuri, care au început să-mi care pumni cu nemiluita. Ţipetele

mele au atras atenția ofițerului de serviciu. Acesta m-a scos din mîinile celor doi bătăuși și a început să-i cerceteze pentru fapta lor sălbatică. În vreme ce le punea întrebări și îi amenința cu darea în judecată pentru „abuz de putere și lovire", eu m-am strecurat afară și, fugind înspăimîntat prin curte, nu m-am oprit decît în ascunzătoarea din podul regimentului.

Am stat acolo trei zile în șir. Seara coboram la infirmerie, unde se afla scara ce ducea în pod, și îmi astîmpăram foamea cu ceea ce rămînea pe fundul cazanului din mîncarea pentru bolnavi. Apoi mă cățăram din nou în pod și ședeam acolo pînă a doua zi seara. Mi-era tare frică să dorm singur, pe întuneric, pe paiele putrede din pod.

În seara celei de a treia zile, am auzit în întuneric șușoteli și niște pași furișați. Duhurile rele și strigoii nu bocăesc și nici nu vorbesc în șoaptă, m-am socotit eu. Și-apoi, cum să intre în regiment, unde e atîta pază! Dar nefiind prea sigur pe asemenea judecată, m-am ghemuit lîngă horn și am tras paie peste mine. Am rămas nemișcat și mi-am oprit răsuflarea, pentru ca dracii sau ielele — naiba știe ce erau — să nu dea de mine. Acum șoaptele se auzeau deslușit:

— Ar fi mai bine să-l strigăm, spuse una dintre arătări.

— Să nu ne-audă din curte, vorbi cealaltă.

Parcă mai auzisem eu glasurile astea? Dar unde? Și cînd?

— Eu cred că-i mai bine să-l strigăm, bineînțeles, nu prea tare. Altfel nu dăm de el.

— Ne-aude din curte, nu-nțelegi?!

— Eu totuși strig.

— Nu mai e nevoie. Sînt aici! am zis eu plin de bucurie, scoțînd capul de sub paie.

Săndel și Ovidiu au rămas cu gura căscată. Acum parcă vedeau ei o stafie. În lumina slabă ce pătrundea printr-o lanternă, cred că așa și arătam.

— De trei zile răscolim cazarma, spuse Ovidiu după ce ne așezarăm pe o bancă veche aruncată acolo. Începusem să cred că ai șters-o acasă, la bunică-ta. Noroc că un ostaș ieșit din infirmerie ne-a spus că a auzit bocănituri prin pod și că s-ar putea să fii acolo.

— Dealtfel nu numai noi doi te căutăm, ci și Moldovan, Silea și Scovergă, zise și Săndel.

— Care Moldovan?! întrebă Ovidiu, pufnind în rîs. Nu

știi că și-a schimbat numele? După inspecția lui Șvab îl cheamă „Bivolu".

Veselia lui m-a molipsit și pe mine. Am ris din inimă, dar Săndel mi-a tăiat avîntul.

— Cît o să stai aici, în văgăuna asta? m-a întrebat el pe un ton serios și cu fața îngrijorată.

— Pînă o veni din nou în inspecție Șvab, ca să-i spun în ce hal m-au bătut Bivolu și Sîlea.

— O să aștepți mult și bine pe Șvab! zise Ovidiu. Nu cred să mai dea pe la noi pînă la Crăciun. Nu poți sta aici luni de zile! Ce-o să mănînci?

— Ce rămîne de la bolnavi. Și rămîne destul.

— Dar nu ți-e urît să stai zile și nopți de-a rîndul singur-singurel?

— Ba mi-e urît. Dar e mai bine aici decît în dormitor, unde majurii și Scovergă mă bat fără milă.

— Pînă la urmă tot o să te găsească și ai s-o pățești rău de tot. Mai bine te-ai duce la don' colonel comandant.

— Nu mă mai duc la don' colonel. Am fost acum cîteva zile la el și după aceea . . .

— Fă cum dorești, a spus Ovidiu. Eu cred, însă, că o să ți se urască de atîta singurătate și în curînd o să te duci la don' colonel ca să-i ceri sprijinul. Dînsul o să te ajute, că-i om tare milos și cumsecade. Pînă una alta, ia plăcintele astea. Le am de la o nuntă.

— Ia și copanele astea, mă îndemnă Săndel. Tot de la nunta aia le am și eu.

Le-am mulțumit din suflet pentru bunătățile aduse, ne-am îmbrățișat și apoi ne-am despărțit. Am rămas mai departe în ascunzătoarea mea întunecoasă, în așteptarea unei minuni, care să mă scape de pumnii neîndurători ai majurilor. Și minunea a venit mai repede decît socoteam eu.

În dimineața celei de a patra zile de singurătate, am văzut printr-o spărtură a acoperișului că în întreaga cazarmă era mare forfotă. Se spăla, se scutura, se mătura, se văruia, se cărau efecte la croitorie și încălțăminte la cizmărie, pentru reparații. Ofițerii străbăteau curtea în lung și-n lat, împărțind ordine, strigau, înjurau și boxau cu fălcile soldaților, caii nechezau sub apăsarea țesalei, toată lumea, toată cazarma, cerul și pămîntul fremătau și șușoteau, ca în preajma unei furtuni ce se vestea pe aproape.

Nu mi-a fost greu să-mi dau seama că e vorba despre sosirea vreunui șef, a unuia mare de tot, judecînd după în-

frigurarea care cuprinsese oamenii, animalele, zidurile și pietrele din cazarmă. Și nu m-am înșelat deloc. În curînd careul regimentului s-a umplut de companii și batalioane bine ferchezuite și aliniate și de comandanți rași, tunși, frezați, călcați și lustruiți. Apoi se auzi Tudorel, care sună un „drepți" mai prelung și mai răscolitor ca niciodată, urmat de notele marțiale și sacadate ale „onorului la general".

Peste cîteva clipe, pe poarta cazărmii intră o mașină mare și strălucitoare, urmată de altele mai mici și mai puțin arătoase. Din ea sări un om între două vîrste, grăsuț dar vioi, însoțit de un alai întreg de ofițeri cu epoleți de stat major. Era general de divizie, căci pe epoleții săi cu frunze de stejar aurite străluceau două trese de fir. De asemenea grad auzisem doar la ora de instrucție, dar de văzut nici pomeneală, pînă atunci. Generalul a primit raportul comandantului de regiment, după care muzica a început să cînte marșul ce anunța trecerea în revistă. Însoțit de întreaga lui suită și de comandantul nostru, generalul a trecut prin fața companiilor și batalioanelor adunate „în linie".

Flancul drept al frontului se afla chiar în dreptul găurii prin care priveam în curte. Am văzut bine fața generalului: era voioasă și plină de bunătate. „Asta-i om de treabă", mi-am zis eu. După ce a făcut cîțiva pași, generalul s-a oprit și a întrebat pe un ostaș cum e masa, dacă primește săpun săptămînal și dacă îl bat gradații sau subofițerii. Omul a răspuns că toate-s bune, deși lucrurile nu prea ședeau așa, dar el nu era prost să-i spună adevărul, pentru ca pe urmă majurii să-l bage în spital. „Eu am să-i spun pe șleau tot ce se petrece aici, mi-am zis în gînd. Pînă ajunge în flancul stîng al regimentului, am și sosit acolo! Mai ales că se oprește des și stă de vorbă mult cu soldații".

M-am scuturat repede de paie și de păienjeni, mi-am netezit cu palma tunica și capela, mi-am șters cu batista bocancii și, cît ai bate din palme, am și fost în flancul stîng, nevăzut de nimeni, căci toată lumea avea privirile ațintite asupra generalului și suitei sale. Peste puțin timp, alaiul a ajuns la flancul stîng. Cînd a dat cu ochii de gigilicea care eram eu, încălțată cu niște bocanci cît două corăbii, cu pantalonii ca niște șalvari, cu un veston cît un anteriu și o capelă pleoștită, generalul a pufnit în rîs și m-a întrebat cu fața înveselită:

— Ce-i cu tine aici, micuțule?! Apoi către comandantul regimentului, cu mirare și mustrare în glas: Cine-i copilul? De ce l-ați primit așa de mic?

După ce a ascultat lămuririle colonelului, s-a întors spre mine, care mă roșisem pînă în vîrful urechilor la auzul cuvîntului „micuțule" și mi-a spus zîmbind:

— Ce te faci acum, voinicosule, că noi plecăm pe front!

Eu, care venisem în întîmpinarea lui cu gîndul de a mă plînge de viața grea din cazarmă, văzîndu-mă luat în rîs, am vrut să-i dovedesc acestui comandant că sînt oștean de ispravă, viteaz și voinic, care n-are frică de nimic. I-am răspuns, deci țanțoș:

— Să trăiți, don' general, sînt copilul soldat **Lungu Me** și voi pleca cu trupa acolo unde ni se ordonă!...

Generalul a zîmbit, surprins plăcut de bățoșenia mea și mi-a spus:

— Cum așa? Nu știi că regimentul pleacă pe front?

— Merg și eu pe front!

— Păi, ce să faci acolo?

— Ce vor face toți: voi lupta pentru țară!

Generalul s-a aplecat spre mine, m-a mîngîiat pe obraji și mi-a spus:

— Vei avea timp s-o faci mai tîrziu, de va fi nevoie. Deocamdată ești prea mic pentru un război așa de mare! Apoi se adresă comandantului de regiment:

— Iacobe, trimiteți copilul înapoi acasă. N-avem dreptul să-i primejduim viața, oricît ne-ar fi de drag și am vrea să-l avem lîngă noi!

— Am înțeles, domnule general! răspunse comandantul.

Eu rămăsesem încremenit, mut, cu priviri deznădăjduite și cu lacrimi pe fața-mi întunecată și îndurerată.

Generalul m-a mîngîiat din nou pe obraji și, văzîndu-mă dărîmat, mi-a spus:

— Nu fi trist, voinicule! Cînd vei fi mare, vei avea destule prilejuri să-ți dovedești bărbăția și destoinicia.

Apoi s-a îndreptat spre mijlocul careului, unde s-a urcat pe un podium de scîndură. Acolo a spus cîteva cuvinte despre datoria ostașului de a fi credincios țării și poporului și despre alungarea armatelor hitleriste care voiau să ne ocupe. N-am înțeles prea bine despre ce era vorba, mai ales că grijile mele erau cu totul altele. Mai tîrziu am aflat despre evenimentele ce aveau loc tocmai în zilele cît eu

stăteam ascuns în pod de frica celor doi majuri. Apoi întregul regiment s-a încolonat și, în cîntecul muzicii, a defilat în fața generalului și a suitei sale.

După terminarea parăzii, generalul Ionașcu a plecat spre divizie, la Constanța, lăsînd ordin scris și întărit verbal ca regimentul să se îmbarce de îndată și să plece în grabă la București, gata de a intra în luptă cu trupele inamice din preajma capitalei țării.

LUPTELE DE LA OTOPENI

În vreme ce cazarma regimentului se golea și toată lumea pleca spre gară, Silea și Moldovan mă căutau de zor, ca să mă trimită înapoi la bunica, nu înainte de a-mi trage o bătaie soră cu moartea. Numai că eu le ghicisem gîndurile și mă ascunsesem într-un loc unde capul lor de bețivi nu-i ajuta să mă caute: într-o căruță cu coviltir a serviciului de armament. Iată cum am ajuns acolo:

În timp ce începuse defilarea regimentului prin fața generalului, eu m-am gîndit că cel mai bun lucru ce-l am de făcut este să mă ascund din nou, pentru ca majurii să nu mă înhațe și să mă ducă pe sus, pumnindu-mă și înjurîndu-mă, la gară și să mă trimită, cu Scovergă ca însoțitor, înapoi acasă, la bunica Velica. Dacă n-o ștergeam din front atunci, cînd toată lumea era preocupată cum să bată mai bine pasul de defilare și să păstreze alinierea, după paradă, era prea tîrziu. Așa că, în timp ce unitățile regimentului se încolonau pentru defilare, eu m-am făcut nevăzut. M-am îndreptat spre grajd, căci în pod nu mai eram în siguranță după ce mă văzuseră cei de la infirmerie coborînd și alergînd spre a-l întîmpina pe general. La grajd am dat de un concentrat bătrîn, cu o față de om cumsecade, care rămăsese să păzească singur caii și harnașamentul în timp ce ceilalți camarazi ai săi se aflau la paradă în fața generalului. Cînd m-a văzut, mic și pricăjit cum eram, m-a luat în brațe ca pe un prunc, mîngîindu-mă pe obraji și sărutîndu-mă în creștetul capului:

– Minca-te-ar moșu' de băiețel, da' bine mai semeni cu nepotu-miu, Ionuț! Ce-i cu tine, puiu tatii? De ce gîfii așa?

– Am venit aici în fugă, camarade, i-am răspuns eu ruşinat.

– Zi-mi mai bine moş Călin, aşa cum îmi spune Ionuţ. De ce ai venit acilea în fugă?

– Ca să mă ascund de don' majur Moldovan şi don' majur Silea . . .

– Aha, eşti de la muzică?

– Da, moş Călin. Sînt de la grupa de tobosari.

– Şi ce-au cu tine majurii ăia?

– Nu ştiu ce au, dar mă ţin numai în pumni şi înjurături. Ia-mă la matale, la grajd, moş Călinel Te rog din suflet!

– Te-aş lua, taică, te-aş lua cu drag, ca să-mi astîmpăr doru' de Ionuţ. Numa' că eu plec pe front diseară.

– Ia-mă acolo, pe front. Nu vreau să mai rămîn la muzică!

– Păi, dacă te vede don' locotenent Mărculescu, şeful coloanei de muniţii? . . .

– Mă ascund în căruţă şi n-o să mă vadă.

Moş Călin s-a uitat la mine mirat şi mi-a vorbit cu blîndeţe şi cu părere de rău:

– Cum o să te iau, păcatele mele? Să te facă harceaparcea gloanţii şi boambili?!

– Dar pe matale n-o să te facă?

– Eu mi-am trăit traiul, mi-am mîncat mălaiul. Da' tu n-ai apucat să te bucuri de viaţă măcar un pic. Nu te iau, taică, nu te iau. Rămîi aici, la *peseu*, cu muzica.

– La muzică nu mai rămîn să ştiu că mă plăteşte în aur!

– Atunci du-te înapoi la maică-ta, dacă nu mai vrei să stai la muzică! a zis moş Călin după o clipă de gîndire.

I-am răspuns că n-am pe nimeni pe lume, pentru a-l induioşa şi a-l convinge să mă ia cu el pe front. Şi am izbutit.

M-am ascuns în căruţa lui, în fin, printre lăzile de muniţie, aşa că Silea şi Moldovan n-au putut să pună mîna pe mine, deşi au răscolit toată cazarma.

Către prînz am plecat, împreună cu întreaga coloană de muniţie a regimentului, spre gară. Ajunşi acolo, am fost îmbarcaţi, după multă tevatură, într-un vagon-platformă deschis, aşa că puteam să văd ce se întîmplă în jurul meu. Nu ştiu la ce oră am pornit spre Bucureşti, era în toiu nopţii şi nu-mi putea da seama cît să fie ceasul. Ştiu doar

că am ajuns la Cernavodă pe cînd începuse întunericul să se destrame. În timp ce treceam podul, hitleriștii de pe vasele de război, care se retrăgeau pe Dunăre dinspre Brăila și Hîrșova, ne-au luat în primire cu tunurile. Am scăpat teferi, deși cîteva obuze s-au spart în apropiere de platforma noastră. Dimineața am ajuns cu bine în gara Pantelimon, lîngă București.

Aici, în timp ce debarcam, nemții ne-au luat din nou în primire, dar, de data asta, cu aviația. Moș Călin a dat bice cailor și ne-am îndreptat în galop spre pădurea din apropierea gării. O bombă a căzut în preajma căruței noastre și bubuitul ei năpraznic m-a speriat așa de rău încît am sărit afară și am luat-o la goană încotro vedeam cu ochii. Moș Călin a îndesit loviturile de bici, m-a ajuns din urmă, a sărit din căruță și m-a luat în brațe, mîngîindu-mă cu glas blînd:

— Unde fugi, nepoate? Pădurea e în spatele tău, nu în față!... Hai cu moșu-n căruță, spre pădure, că dacă mai stăm mult acilea, ne face bucăți boambili!

— Nu merg, că mă dai pe mîna lui don' colonel, iar dînsul o să mă trimită la *peseu*, i-am răspuns eu încredințat că moșul o să se răzgîndească acum, cînd a văzut cît sînt de fricos.

— Păi, nu-i mai bine acasă decît aici, în grindina de fier?

— Vreau să mă bat și eu cu nemții!

— Mă, da' viteaz mai ești! De aia ți-ai luat cîmpii cînd a căzut bomba la o poștă de noi!

— M-am speriat un pic, da' o să mă învăț cu războiul dacă mă iei cu matale mai departe și nu mă spui lui don' locotenent.

— Vino în căruță, cu taica. N-am să spui nimănui că ești cu mine. Doar ți-am făgăduit asta încă de la Medgidia.

— Și dacă nu te ții de cuvînt?

— Ba mă țin. Te iau cu mine, că tare mi-e urît singur!

M-am lăsat convins, am sărit în căruță și în cîteva minute am ajuns, cu caii la galop, sub frunzișul des al pădurii, unde hitleriștii din avioane nu ne puteau zări. Că de ne vedeau, praful și pulberea s-alegea de noi!...

De la Pantelimon, detașamentul nostru s-a îndreptat în grabă spre satul Tunari și pădurea cu același nume, din apropierea satului, pentru a ataca de acolo trupele hitle-

riste din comuna Băneasa. Era o zi frumoasă de sfîrșit de toamnă, viile și livezile gemeau de rod. Am sărit de sub coviltir atras de frumusețea priveliștii din jurul meu dar și de ciorchinii durdulii și de merele rumene din spatele zăplazurilor.

— Ce faci, nepoate? Vrei să te vadă cineva și să-i spună lui don' locotinent Mărculescu? a strigat moș Călin la mine, îngrijorat că o să intru în gura vizitiilor coloanei de muniții și o să-l bag în bucluc.

— Nu mai pot, moș Călin, m-am văicărit eu, m-am săturat de stat în cușcă!

— N-ai ce face, sufletele, dacă nu te pitești, te chitește careva și te trezești la don' locotinent, apoi la don' colonel și cît ai zice pește ajungi la *peseu*.

— Te sperii de pomană, moș Căline. În coloana noastră nu sînt decît oameni cumsecade, gospodari așezați care nu se țin de pîri și bîrfeli.

— Asta cam așa este, da' dacă trece don' locotinent călare și te vede?

— Cînd oi simți că se apropie, sar într-o vie sau într-o livadă, că și așa m-a apucat dorul de dulce...

Am poposit în pădurea Tunari. În spatele ei, artileriștii și-au așezat tunurile și le-au îndreptat spre satul și aeroportul Băneasa. Infanteriștii din regimentul nostru s-au desfășurat în trăgători la marginea pădurii, gata de atac. Coloana de căruțe a fost îndrumată către mijlocul pădurii Tunari, pregătită să aprovizioneze pe luptători cu muniție, în cazul cînd va fi bătălie grea și risipă mare de gloanțe.

În scurtă vreme tunurile au început să trimită pe deasupra noastră, spre hitleriștii din Băneasa, cocoloașe de oțel care spintecau aerul și guițau ca porcul la Ignat. În timp ce niște concentrați bătrîni, vizitii la coloana noastră, implorau cerul și își făceau cruce ca nu cumva vreun obuz să se împleticească în aer și să ne cadă în cap sau pe lăzile cu muniție, eu simțeam o dorință nestăvilită de a privi bătălia ce se dădea în fața pădurii, pentru cucerirea aeroportului Băneasa. M-am aninat de o cracă și am început să mă cațăr într-un fag care părea mai înalt decît ceilalți pomi din jurul lui.

— Ce-ți trece prin cap, taică? strigă speriat, la mine, moș Călin. Vrei să te urci în vîrf și să dea vreun obuz peste tine? Jos din pom!

– Nici o grijă, moș Călине, obuzele trec mult deasupra pomilor, i-am răspuns eu cu siguranța unui tunar bătrîn.

– De unde știi?

– După auz. Urechile mele nu mă înșeală.

– S-ar putea să te-nșele.

– N-avea nici o grijă, moș Călине, obuzele trec mult mai sus decît ți se pare matale, îi spuse un vizitiu ceva mai tînăr. Eu am fost *antilerist*, am tras cu tunul la poligon și mă pricep la d-alde astea.

– Ai văzut, tăticuțule, că am dreptate? i-am spus eu lui moș Călin. Lasă-mă să mă urc în pom.

– Nu te las, sufletele, că o să cazi și o să rămîi ghebos sau olog!

– Ei, și matale! Acum ai întors-o: nu-ți mai e teamă c-o să mă burdușească obuzele ci c-o să cad din pom. Nu te teme, tăicuțule, nu cad, că nu-s coconaș crescut în puf, ci băiat de țăran, trăit lîngă pădure.

Moș Călin se dădu bătut și îmi zise:

– Bine, nepoate, urcă-te în copac. Spune-mi și mie ce vezi.

Cît ai bate din palme am ajuns în vîrful fagului. Mi-am îndreptat ochii în direcția în care zburau obuzele și am rămas cu gura căscată. Nu prea departe era o îngrămădeală de clădiri, de avioane și oameni peste care se învălmășea un fum negru, țintat cu limbi de flăcări.

– Vezi ceva de-acolo? mă întrebă moș Călin, dornic de vești.

– Văd o mulțime de lucruri, i-am răspuns eu.

– Păi, dacă vezi, de ce taci ca peștele-n tigaie?

– Mai întîi să deslușesc ce se petrece acolo, și pe urmă o să-ți spun.

– Păi ce se întîmplă?

– E mare tărăboi.

– Ce fel de tărăboi?

– Nu prea mă pricep să spun. E un cîmp mare cu cîteva case la margine și soldați care fug care-ncotro.

– Ăla e aeroportul nemților, mă lămuri moș Călin, mîndru de cunoștințele sale.

– Da' avioane vezi pe aeroport? mă întrebă artileristul.

– Văd.

– Multe?

– Multe.

– Și ce fac?

– Unele încearcă să zboare, altele ard și scot fum gros.

– Ard?! Asta înseamnă că artileriștii noștri le-au pocnit la mir! Bravo lor! Da' soldați de-ai noștri se văd p-acolo?

– Se văd, dar nu pe aeroport, ci aici, aproape, la marginea pădurii. Se îndreaptă spre nemți, dar nu prea repede. Se tot culcă des la pămînt și trag cu pușca mitralieră.

– Da' *anticare* au ai noștri? mă descusu mai departe fostul tunar.

– Au, am răspuns eu sigur de mine, căci cunoșteam de la noi, de la regiment, cum arată tunurile anticar. Sînt și branduri, am adăugat cu aceeași siguranță, căci trăsesem bine cu ochiul, la regiment, la materialul companiei de aruncătoare.

– Păi, dacă au anticare și branduri, atunci să știi că ai noștri îi răzbesc pe nemți și pun mîna pe aeroport! mă asigură artileristul cel priceput în tainele milităriei.

Și nu s-a înșelat deloc: după o jumătate de zi de lupte înverșunate, aeroportul a fost smuls din mîinile hitleriștilor.

Detașamentul a plecat apoi la Buftea, unde a cantonat în așteptarea sosirii din Dobrogea a celorlalte unități ale Diviziei a 9-a, urmînd ca de aici să plece pe frontul din Transilvania. La Buftea m-a lovit o nouă năpastă: m-a văzut șeful de stat major al diviziei, care m-a dat pe mîna unui sergent, cu ordin scris de a fi predat, la Medgidia, părții sedentare a regimentului nostru. Eram disperat, pe de o parte pentru că voi ajunge iar în mîinile lui Silea și Moldovan, pe de alta pentru că nu voi putea lupta și eu în acest război, așa cum promisesem generalului. În zilele de singurătate din podul regimentului, apoi pe drumul de la Medgidia pînă aici, dorința mea de a deveni luptător, ca adevărații ostași, se lămurise și se întărise.

Din fericire însă, împrejurările mi-au venit într-ajutor. Sergentul care mă însoțea era cam gură-cască, lucru de care mi-am dat seama în drum spre gară; îi zburau ochii peste tot, prin curțile oamenilor, la vitrine, la trecători și, mai ales, la trecătoare. Ajunși în gară am zăbovit mai bine de un ceas pe peron, în așteptarea unui tren spre București, vreme în care sergentul s-a împrietenit cu niște femei tinere și gureșe. În sfîrșit, a sosit un tren de marfă

care mergea spre Capitală. Ne-am urcat în cabina unui vagon-cisternă și ne-am așezat amîndoi pe bancă. In vreme ce sergentul întorsese capul spre cunoștințele sale de pe peron și le flutura batista în semn de despărțire, eu m-am lăsat ușurel pe ultima treaptă a scării și am sărit din mers, înainte ca trenul să prindă viteză. Sergentul, un fricos și jumătate, n-a îndrăznit să-mi urmeze pilda și astfel am scăpat de el și de peseu. Am alergat la moș Călin, care m-a ascuns îndată între lăzile de muniție, sub coviltir, și m-a ținut acolo pînă ce ne-am îmbarcat pentru Ardeal, la gara Crivina.

Plecam spre front, pentru a ne lua din nou de piept cu fasciștii, iar asta se potrivea de minune cu ceea ce îi spusesem bățos și semeț generalului Costin Ionașcu.

ÎN SPATELE LINIILOR INAMICE

Intîmplarea a făcut ca eu să devin „micul cercetaș" și „micul prizonier" în vîrstă de numai nouă ani, despre care s-a scris în cărți și s-au făcut filme. Firește, voința mea de a lupta pe frontul antihitlerist, chiar dacă eram „prea mic pentru un război așa de mare", a jucat și ea un rol însemnat. Dar factorul hotărîtor, care mi-a adus înrolarea în serviciul de cercetare al statului major al unei mari unități combatante, a fost o simplă întîmplare. Iat-o:

De la gara Crivina, trenul nostru a mers fără oprire pînă la Brașov. Eu ședeam ascuns în căruța lui moș Călin, care era îmbarcată pe un vagon-platformă. Din cînd în cînd îmi scoteam capul de sub coviltir și mă uitam în jurul meu, că mi se urîse să stau pitit între lăzile cu muniție. Dar mă uitam cu grijă, pentru ca nu cumva să dea cu ochii de mine vreun majur și să mă trezesc trimis iarăși, cu escortă, la peseu la Medgidia. Cînd am ajuns sus în munți, printre pădurile de brad și apele zglobii, n-am mai ținut seamă de nimic și am stat tot timpul cu capul afară, fermecat de minunatele priveliști din jurul meu. Era pentru întîia oară în viață cînd vedeam munți și aproape nu-mi venea să cred că pot exista piscuri atît de înalte încît să atingă norii, cum erau aceștea pe lîngă care treceam eu atunci.

De la Brașov, trenul militar ne-a purtat în grabă în inima Transilvaniei, pînă la Bazna-Băi.

În gara Bazna, căruța în care mă ascundeam a fost coborîtă de pe vagonul-platformă, odată cu întregul tren regimentar. Moș Călin era bolnav de vreo patru zile, avea temperatură mare, așa că nu putuse să meargă să-și ridice rația de pîine și de conserve, din care mîncam și eu. Eram lihnit de foame și de aceea m-am hotărît să mă strecor la manutanța regimentului și să șterpelesc o cutie, două cu pesmeți. Am izbutit să fac trebușoara asta, dar cînd să ajung la moș Călin, m-a zărit majurul de la manutanță și a început să strige la santinela care păzea alimentele: „Pune mîna pe copil și adă-l încoace, mama lui de derbedeu!" Cum santinela nu-și putea părăsi postul, majurul s-a năpustit el după mine. Numai că era scund și gras și încercînd să mă prindă printre linii, a căzut pe șină și și-a scrîntit piciorul. A început să rage ca un măgar și santinela, văzînd că m-am băgat sub vagon, a crezut că-s vreun „spion" care l-a doborît pe majur și de aceea a îndreptat pușca spre mine. Glonțul a trecut pe undeva departe, poate dinadins sau poate pentru că santinela era un soldat mai neîndemînatec, dar eu am făcut-o pe mortul, ca să nu mai tragă nerodul încă un foc și să mă lovească din greșeală. Crezînd că am trecut în lumea dreptților, majurul a început să zbiere la santinelă: „Ce-ai făcut, nenorocitule, o să înfunzi pușcăria!" Apoi se îndreptă șontîc-șontîc spre mine. Văzînd că-i gata să mă prindă, am invitat pe loc și am trecut pe altă linie, sub altă garnitură. Din nenorocire, trenul s-a pus în mișcare, așa că am țîșnit ca din tun de sub vagon și am luat-o la fugă printre linii. Am dat de o altă santinelă și, de teamă să nu tragă, am capitulat fără condiții, astfel că majurul a pus mîna pe mine. După ce m-a înjurat și m-a tărbăcit bine, m-a urcat într-o căruță și m-a dus la postul de comandă al regimentului. Acolo l-am întîlnit pe colonelul Iacob pe care l-am rugat din suflet să mă lase pe front cu moș Călin de la coloana de muniții, fiindcă nu-i nici o primejdie, coloana stînd în spatele frontului, nu în linia întîi. Comandantul regimentului mi-a spus că aici, în Ardeal, sînt lupte grele și el nu are dreptul să-mi pună în primejdie viața mea de copil neștiutor.

După aceea colonelul m-a dat în primire unui furier, spre a mă duce la Medgidia, la partea sedentară a regi-

mentului. N-am avut încotro și am plecat cu însoțitorul la gară. Îl chema Pimen Satîru și era un om de vreo treizeci de ani, scund și rotofei, vioi și vorbăreț. Abia am pornit la drum că a și început să mă descoase și să mă cicălească:

— Ce cauți aici, mucea? Crezi că te afli cu copiii pe maidan și te joci de-a războiul? Pe front se moare de-a binelea! Te-ai săturat de viață așa de repede? Cine și-a bătut joc de tine și te-a ademenit pe front?

— Nu m-a ademenit nimenea! Eu am vrut să viu pe front, i-am răspuns cu mîndrie în glas.

— Păi, ce să faci tu pe front? Să stai cocoțat într-un pom și să te uiți, ca la cinema, cum se trage cu tunul și cum se hărtănesc oamenii între dînșii?

L-am privit mînios și i-am răspuns scurt:

— N-am venit să mă joc! Am venit să mă bat!

— Iote, fleoșc! mi-a tăiat cuvîntul însoțitorul meu. Cu ce să te bați, cu pietre?!

— Cu pușca!

— Păi, tu știi să tragi cu pușca?

— Am să învăț!

— Pînă să înveți, trebuie s-o porți în spinare, ceea ce-i nițel mai greu.

M-am gîndit o clipă și am ieșit din încurcătură:

— Eu o să port numai pistol și grenadă!

Grăsunul izbucni din nou în hohote de rîs și, după ce se potoli un pic, mă întrebă, pițigăindu-și glasul:

— Știi să folosești grenada?

— Am să învăț!

— Chiar dacă ai să înveți tot n-ai s-o poți folosi!

— De ce să nu pot?

— Ai să poți!... Dar numai o singură dată!

— De ce numai o singură dată?

— Fiindcă o să explodeze în nasul tău și o să te facă una cu pămîntul!...

— Așa???

— Așa! Crezi că grenada e pietricică de jucat șotron? Grenada e grea și ai nevoie de mușchi, nu glumă, ca s-o arunci acolo unde trebuie. Altminteri îți dai singur la cap, te cureți odată cu ea!

Pus în încurcătură, am bătut în retragere:

— Ce rost mai are acum să vorbim dacă pot sau nu pot să lupt pe front, de vreme ce i-am pus cruce frontului?!

— Ai dreptate, băiețaș, de acum i-ai pus cruce frontului. Cruce i-aș pune și eu, că tare mi-e dragă viața!

— Ce meserie ai, don' sergent? l-am întrebat ca să-i cîștig bunăvoința.

— Mai multe. In portul Constanța e o prostie să ai numai o singură meserie.

— Da' cîte trebuie să ai?

— Cel puțin două: una de sanchi, iar a doua, meseria care o au toți băieții deștepți din Constanța...

— Care-i aia?

— Aceea de contrabandist.

Auzeam pentru întîia oară de o asemenea meserie. De aceea, l-am întrebat:

— Ce-i aia contrabandist: marinar, pirat ori ceva de felul ăsta?

— Nicidecum! E un om care scoate în taină marfă din port, uitînd să plătească vamă. Mie, trebușoara asta îmi aduce cîteva miare pe zi... Adică îmi aducea, că acum a încărcat bălana!

— Va să zică e bine să fii contrabandist, am socotit eu.

— E bine, dar numai pentru băieți deștepți ca mine. Altfel repede intri la apă.

— Dumneata n-ai intrat niciodată la apă?

— N-am intrat și nici n-o să intru vreodată. Pietrele de brichetă sînt mici, eu am sînge rece și nu clipesc din ochi cînd mă pipăie vameșul. Vorba marelui nostru poet dobrogean, Ovidiu: „Soarta ajută pe cei îndrăzneți"...

Am trecut privindu-l cu mai mult respect, dar tot rămăsese o îndoială în mintea mea.

Curînd, sîngele rece al îndrăznețului contrabandist fu pus la grea încercare: cînd am ajuns la vreo jumătate de kilometru de calea ferată, în apropierea unei păduri, ne-am trezit cu un cîrd de avioane hitleriste, care au început să mitralieze tot ce întîlneau pe șoseaua ce ducea la gară. Faimosul și neînfricatul pirat tomitan a luat-o la sănătoasa în pădure, lăsîndu-mă în plata domnului. Eu m-am adăpostit în șanțul șoselei și, după ce avioanele au trecut, le-am mulțumit în gînd nemților că m-au scăpat de vajnicul meu paznic și de peseu și am luat-o razna pe cîmp, cu gîndul să mă duc în satul Cornești, unde știam că plecase grupa de cercetare a regimentului.

Acolo, printre cercetași, aveam un prieten bun, un caporal foarte cumsecade pe nume Niculițel. Un dobrogean

de prin părțile noastre, care ținea mult la mine. Voiam să-l rog să mă ia în grupa lui, să mă țină lîngă el, fiindcă la moș Călin nu mai puteam sta. În căutarea grupei cu pricina și a satului Cornești, m-am rătăcit și am ajuns într-o pădure, unde erau adunați o puzderie de oameni. Am intrat în vorbă cu niște copii de vîrsta mea și am aflat că țăranii din pădure sînt locuitorii satului Cornești, români evacuați de trupele hitleriste și hortyste. Copiii cu care vorbeam mă priveau cu mirare, respect și invidie, văzînd că deși eram tot așa de mic ca ei, eram soldat și încă soldat de linia întîi. Eu, fără să mă grozăvesc prea mult în fața lor, i-am tras de limbă și am culeș tot felul de informații despre satul și despre trupele străine care ocupaseră Cornești și-i izgoniseră în pădure. Mi-am scos capela și vestonul și am pornit pe furiș, printre pomi, spre sat, cu nădejdea că o să întîlnesc pe caporal și camarazii lui din grupa de cercetare a regimentului nostru.

Am ajuns la marginea satului fără să dau de cei pe care îi căutam sau de vreo altă unitate românească. În schimb, am dat de hitleriști și de hortyști, în apropiere de cimitirul satului. M-am ascuns într-un tufăriș de sînger și am pîndit vreo două ceasuri niște nemți care făceau de gardă lîngă cimitir, unde pesemne că aveau depozitată ceva muniție sau carburanți. Mi-am dat seama că prea multă vreme nu pot sta în tufanul meu fără a fi descoperit și că cimitirul rămîne ascunzișul cel mai bun, cu toată paza din jurul lui. După multă chibzuință, m-am hotărît să mă strecor în fuga mare în cimitir, cînd soldații care patrulau vor fi cu spatele la mine.

Am așteptat clipa potrivită și, după un sprint de campion olimpic, m-am trezit în cimitir, printre morminte. Vă închipuiți cît de bine se putea simți în mijlocul morților un copil de opt ani, care auzise de la bunică-sa atîtea povești despre cimitire, strigoi și moroi! Dacă nu prea îmi fusese teamă cu vreo trei ceasuri în urmă, cînd ședeam pe burtă în șanțul șoselei pe lîngă Bazna, iar mitralierele și motoarele avioanelor răpăiau deasupra mea, acum, pitit lîngă un mormînt, într-o liniște și nemișcare desăvîrșită, îmi clănțăneau dinții în gură și mi se făcuse pielea ca de găină. Poți să te pui cu morții, să te lupți cu umbrele?!... Mai ales noaptea! Căci se făcuse întuneric, iar bezna este mama tuturor gîndurilor negre. Începusem să cred că mai

bine era dacă îi lăsam pe majuri să mă ducă plocon la bunica, decît să ajung să înnoptez singur într-un cimitir, printre morți și duhuri rele. Noroc că, după cîteva timp, norii care îmbrobodiseră luna începură să se risipească, pușI pe fugă de vînt. Liniștit un pic, iscodeam în voie cele două santinele hitleriste, ale căror arme și nasturi străluceau stins. Unul dintre nemți, cuprins de melancolia pe care crăiasa nopții o stîrnește în inimile tuturor neamurilor, a început să cînte din muzicuță faimosul *Lily Marlen*.

Mai cu muzica, mai cu luna, am uitat de cimitir și de duhurile rele. Numai că se apropia miezul nopții, adică ceasul cel rău cînd se deschid mormintele și încep să dănțuiască scheletele! Brrr!... Așa ceva nu-mi surîdea deloc. Colac peste pupăză, nemții o șterseseră, pasămite de frica morților, că de, sînt și ei oameni și au avut și ei bunici...

Am dat să fug și eu din preajma morților, furișîndu-mă printre tufe de flori, dar lîngă gardul cimitirului am auzit niște șoapte. Mi-a stat inima în loc: strigoi, nici vorbă că strigoi! Strigoiul, moroiul, ori ce-o fi fost, spunea celuilalt duh rău ce pășea alături de el:

— Bătrînul n-a vrut să-și părăsească gospodăria. Am venit să văd ce mai face și plec îndată la ai mei, în pădure.

— Și maică-mea a făcut la fel: n-a vrut să-și lase avutul pe mîna străinilor, grăi celălalt moroi.

Eu înlemnisem de frică, dar tot am mai avut puterea să mă salt pe picioare și s-o iau la sănătoasa în partea cealaltă, întorcînd mereu capul, pentru a vedea dacă nu s-au luat cumva strigoii după mine. Nu se luaseră și nici nu aveau de gînd s-o facă. M-am trezit în curtea unei gospodării din apropierea cimitirului. Acolo altă belea: s-au repezit cîinii lăsați de gospodarii evacuați spre a le păzi avutul. De șarle nu-mi prea era frică, fiindcă fusesem cioban, dar mi-era teamă de lătrăturile lor, să nu-i stîrnească pe nemți și ăia să pună mîna pe mine. Atunci mi-am zis: „Decît să cad în ghearele nemților, mai bine să mă înhațe moroii!" Și m-am întors în cimitir, la strigoii mei. Acolo, însă, se făcuse liniște, iar strigoii nicăieri. Cu atît mai bine! M-am lungit lîngă un mormînt și am dormit buștean pînă la ziuă. Cînd m-am trezit cu crucea la cap, în mijlocul unei păduri de morminte, am rămas năuc. Fiindcă nu se lumi-

nase bine și pentru că eram încă buimăcit de somn, am crezut că sînt pe lumea cealaltă și am rupt-o la fugă, îngrozit. M-am oprit într-o curte, sau mai bine-zis m-a oprit mărul de care mă lovisem cu fruntea. Am auzit un glas dogit:

— Măi, copile, al cui mi-ești? No, spune și vin' năuntru mintenaș!

Eu însă nu i-am dat ascultare, am fugit în stradă și m-am înfundat într-o uliță îngustă. Acolo m-am îngrozit de ce-am văzut: un șir de ostași români, lungiți pe caldarîm, într-un lac de sînge închegat, cu fețele încremenite în neființă și sluțiți cu cruzime de fiară. Sărmanii de ei aveau ochii scoși, nasul și urechile tăiate, trupurile pline de răni. Printre morții mutilați și batjocoriți se aflau și doi de la grupa de cercetare a regimentului nostru. Cu toate că eram îngrozit, am mai avut puterea să trec prin fața fiecărui nefericit și să-i cercetez chipul, ca să fiu sigur că prietenul meu, caporalul Niculițelu nu se află printre ei. Nu se afla, dar, cine știe, poate zăcea pe undeva rănit, de vreme ce unitatea lui fusese atacată de hitleriști și hortyiști. În timp ce treceam prin fața morților, am adunat ce am putut de la ei: tăblițe-matricole, acte, scrisori, fotografii, pentru a afla mai tîrziu numele acestor martiri. Cutremurat de ceea ce văzusem, m-am îndreptat în grabă spre pădure, pe drumul pe care venisem, pitulîndu-mă după tufani sau mergînd pe brînci prin fînețe și lăstărișuri. Într-un loc am dat de un fir telefonic nemțesc. L-am tocat în bucăți cu briceagul, pe o mare lungime și în puncte diferite, ca să le dau cît mai mare bătaie de cap hitleriștilor ce batjocoriseră în asemenea hal pe bieții mei camarazi. Am ajuns în pădure. Țăranii evacuați nu m-au întrebat nimic, deși ghiciseră de unde veneam. Le era teamă să nu fi fost cumva urmărit de nemți și să se trezească pe nepusă masă cu ei pe cap. Mi-am continuat drumul prin pădure și, după cîtva timp, m-a oprit o santinelă română. Am fost predat unui ostaș, care m-a dus la postul de comandă al unei companii din regimentul 34 Infanterie. Comandantul companiei era un căpitan cu ochelari, nu prea voinic, dar vioi și hîtru. Cînd a auzit de unde vin și ce-am văzut la Cornești, mi-a spus cu glas șugubăț:

— Măăi, dar știi că ești viteaz, țică?! Un om mare n-ar fi îndrăznit nici măcar să treacă prin fața morților muti-

lați, dară-mi-te să mai adune semne de identitate, acte și scrisori, ori să le examineze fața, spre a fi sigur că prietenul lui nu se găsește printre ei. Află, voinicule, că norocosul caporal, Niculițelul Valter e viu și nevătămat și se află cu cea mai mare parte din grupa de cercetare la postul de comandă al regimentului. Hai cu mine acolo, ca să povestesc domnului colonel isprăvile tale și ca să te pupi cu bunul tău amic!

— Merg îndată, don' căpitan! i-am răspuns eu bucuros de ceea ce auzisem. Numai că nu mă mișc de aici pînă nu-mi dați un bidon cu apă și o bucățică de pîine, că-s fript de sete și lihnit de foame.

— Ei, drăcie! făcu căpitanul, ne-ai adus informații așa de importante încît am uitat să-mi fac datoria de gazdă! Ține colea un bidon de vin, că apă nu prea se găsește pe aici. Na și niște salam! Ascultă colea la ce-ți spune Nea Jenică Pană, așa salam n-ai mîncat de cînd ești! E grozav. Mi l-a dat un sas bătrîn din Bazna!

Am sorbit pe nerăsuflate tot vinul din bidon, nu pentru că îmi plăcea zeama de strugure, ci fiindcă îmi ardea sufletul de sete. Apoi m-am repezit la salam și l-am dat gata cît ai bate din palme. Căpitanul, „Nea Jenică Pană" cum se recomandase, zîmbea satisfăcut, mai ales că golisem bidonul pînă la fund, semn de bărbăție și vitejie, ceea ce nu prea se potrivea cu realitatea. Probă că după ce am terminat cu salamul și am plecat spre postul de comandă al regimentului, am început să mă împleticesc de parcă mă lovise cineva cu maiul în cap. Noroc că afară sufla un vînt rece de toamnă care m-a răcorit înainte de a ajunge în fața comandantului de regiment.

Cînd am intrat în bordeiul lui, comandantul regimentului, colonelul Ion Botea, m-a întrebat zîmbind, deși avea o figură de militar sever:

— Ia spune, țîncule, ce cauți aici? Crezi că ăsta-i războiul copiilor?!

— Domnule colonel, copilul a fost în Cornești, la fasciști, a sărit căpitanul Pană în ajutorul meu.

— De unde ai mai scos-o și pe-asta?! Are dovezi?

— Și încă ce dovezi! zise nea Jenică. Ia deșartă-ți buzunarele, puștiule!

Am scos tot ce luasem de la Cornești, inclusiv cablul telefonic. Apoi i-am povestit cu lacrimi în ochi colonelului

despre grozăviile pe care le văzusem pe ulița cea îngustă. I-am spus că în turla bisericii era lumină noaptea și că jos era un neamț.

— Acolo-i observator de artilerie, a zis colonelul. Bravo, țîncule, ești băiat de ispravă! Ne-ai adus știri prețioase. Apoi îi spuse căpitanului: Luați copilul, dați-i schimburi curate, hrăniți-l și apoi duceți-l la Divizie!

Eu am izbucnit în lacrimi și l-am rugat pe colonel să nu mă ducă la Divizie, că de acolo voi fi trimis la peseul regimentului, iar eu vreau să rămîn pe front. Colonelul a schițat un zîmbet și apoi i-a spus căpitanului:

— Aici nu poate rămîne. Duceți-l la Divizie. Să hotărască domnul general Ionașcu!

La Divizie m-a primit și m-a ascultat, cu mult interes și simpatie, căpitanul Ghițescu, șeful biroului de operații, colaboratorul cel mai apropiat al generalului Ionașcu pentru problemele de luptă. El mi-a mulțumit pentru informațiile pe care le-am adus, subliniind că sînt cît se poate de folositoare pentru Divizie. Mi-a spus că generalul comandant nu mă poate primi, fiindcă este ocupat cu pregătirea unei mari bătălii ce avea să urmeze în curînd, dar că i se va aduce la cunoștință cazul meu, pentru ca să hotărască măsurile ce trebuie luate cu privire la mine. Generalul fusese însă informat telefonic de comandantul Regimentului 34 Infanterie despre isprăvile mele de la Cornești. Om înțelept și bun psiholog, el și-a dat seama că eu, care doream în mod sincer să lupt cot la cot cu camarazii mei de unitate mai mari, aveam ochiul ager și culesesem știri importante despre inamic. De aceea, a dat ordin să rămîn la Divizie, la dispoziția maiorului Pelea, șeful resortului de cercetare de luptă al diviziei — biroul 2, cum i se spunea pe vremea aceea. Acolo aveam un prieten bun, un sergent concentrat, nea Panozza, care ținea mult la mine și mă putea ajuta și ocroti.

În felul acesta, întîmplarea care îmi purtase pașii în pădure, în cimitirul și în satul Cornești, întîmplare ce se arătase la început cu totul potrivnică mie, s-a încheiat în chipul cel mai fericit pentru mine: am scăpat de peseul cel blestemat, am rămas pe front și am fost pus să lucrez într-un domeniu în care sînt primiți cu greu chiar și oamenii maturi. Vorba ceea: „Fă-mă Doamne cu noroc și m-arunc-apoi în foc!"

O LUPTĂ MEMORABILĂ

Întîmplările răscolitoare trăite de mine la Cornești au fost doar un modest prolog la marea și zguduitoarea dramă la care aveam să iau parte peste cîteva zile, alături de mii de ostași români: lupta de la Sîngeorgiu. Ea a avut loc, la începutul lunii octombrie 1944, pe malul drept al Mureșului, între satele Cipău și Iernut, unde se înalță un deal mătăhălos și abrupt, numit Dealul Sîngeorgiu și a fost una dintre cele mai mari operațiuni din campania pentru eliberarea Transilvaniei de sub ocupația fascistă. A fost a bătălie glorioasă, care a jucat un rol deosebit de important în sfărîmarea rezistenței trupelor hitleriste de aici și izgonirea lor dincolo de hotarele țării noastre, dar care ne-a costat mari jertfe de sînge, căci au căzut în luptă, morți sau răniți, 11 000 de soldați, subofițeri și ofițeri. Timp de aproape o săptămînă, Dealul Sîngeorgiu a gemut și s-a zvîrcolit ca un vulcan în erupție, a împroșcat din măruntaiele lui valuri de foc, fum și oțel, a dezlănțuit puhoaie de sînge fierbinte și a trimis în văzduh strigăte de luptă și de moarte. A fost iadul pe pămînt.

Vrerea soartei și, oarecum, și a mea, au făcut să iau parte și eu, mai mult ca spectator decît ca actor, la această epopee înălțătoare și tragică.

Încă de la 2 octombrie se ducea pe Dealul Sîngeorgiu o bătălie crîncenă pentru sfărîmarea rezistenței trupelor blindate SS, îngropate adînc în pămînt, la adăpostul betonului și oțelului. Înaintînd fără șovăire și respingînd nenumărate contraatacuri date de hitleriști cu forțe proaspete, divizia noastră ajunsese, după grele jertfe de sînge, aproape de creasta dealului. Acolo sus, la cota 495, se afla o cazemată din beton armat, și în jurul ei șanțuri și locașuri de tragere betonate, precum și tancuri îngropate, care semănau moarte în jurul lor și făceau cu neputință înaintarea. Comandantul diviziei a hotărît ca în ziua de 8 octombrie să facă, ajutat de aviație și artilerie de întărire, un ultim efort pentru cucerirea cotei 495 și zdrobirea definitivă a hitleriștilor de pe Dealul Sîngeorgiu.

În ajunul acestei lupte hotărîtoare, maiorul Pelea a chemat grupa de cercetare a diviziei și a instruit-o anume pentru activitatea în condițiunile speciale, pe teren frămîntat și greu de observat, ce urma s-o desfășoare a doua zi cercetașii divizei. Eu mă așezasem în primele rînduri ale

grupei, că de! fusesem repartizat acolo prin ordinul generalului. Moiarul Pelea însă nu prea voia să mă ia cu dînsul peste Mureș, fiindcă știa că e vorba de o bătălie sîngeroasă și n-avea dreptul să primejduiască viața unui copil crud ca mine. L-am rugat cu lacrimi în ochi să mă ia totuși, căci eu făceam parte din grupa de cercetare a diviziei. Învins de stăruința și de lacrimile mele, maiorul a primit să mă ia cu dînsul, dar numai cu condiția să stau la punctul de cercetare cel mai din spate și să n-o mai fac pe viteazul, mergînd în linia întîi, cum se întîmplase la Cornești.

A doua zi, în vreme ce artileria și aviația noastră vărsau potop de foc și oțel asupra pozițiilor hitleriste de pe creasta Dealului Sîngeorgiu, grupa de cercetare a trecut Mureșul pe plute trase de cablul de pe malul opus. Eu mă țineam scai de nea Panozza, care mergea la un punct de cercetare apropiat de linia întîi, deși maiorul îmi dăduse ordin să mă țin de pulpana unui sergent care avea punctul de observare așezat departe de linia de foc. Cînd să ajungem la mal, au început să fișîie prin apă gloanțele de mitralieră pornite de la cota 495. Doi din ostașii care trăgeau cablurile au fost răniți și pluta a luat-o la vale. Cu chiu cu vai am ajuns la mal, unde un minuitor de cablu, cu barbă de călugăr și cu ochi de vrăjitor, m-a luat în brațe, m-a așezat pe nisip, după care m-a înjurat și mi-a spus cu glas răstit:

— Ce mai aștepți, mucea?! Urcă spre cotă, ca să-l vezi pe Scaraoțchi!... Acum numai el te poate mîntui! Și a început să-și facă cruci cu nemiluita, în vreme ce gloanțele șuierau în jurul nostru. Nea Panozza s-a aruncat la pămînt și m-a tras și pe mine.

Deodată am auzit o explozie puternică în apropierea noastră, urmată de trosnituri și țiuituri de gloanțe. Ne-am întors ochii într-acolo și am văzut două camioane încărcate cu lăzi, dintre care unul ardea în vîlvătăi și arunca în jur jerbe luminoase, ca la jocurile de artificii. Celălalt era neatins, dar putea fi lovit și aprins în orice clipă de proiectilele de brand care cădeau prin apropierea lui. Șoferul căzuse cu pieptul pe volan, lovit de schije. Mișca brațele, semn că era încă în viață.

— Eu mă duc să salvez șoferul și mașina! îmi spuse nea Panozza. Știu să conduc. O să trag camionul la adăpost, după dîmbul din apropiere.

— Viu și eu cu matale! i-am strigat din spate.

— N-am nevoie. Mă descurc și singur! Stai aici!

Dar, încrezător în soarta mea, nu i-am dat ascultare sergentului și m-am repezit pe urmele lui.

Ne-am tîrît pe burtă, spre a fi feriți de schije și după cîtva timp de mers de-a buşilea am ajuns la camion. Eu am intrat pe dreapta, iar nea Panozza pe stînga. L-am împins ușor amîndoi pe șofer, care era în nesimțire, și l-am sprijinit cu capul pe brațele mele. Sergentul a trecut în locul lui, a învîrtit cheia de contact și a accelerat puternic, pornind direct cu viteza a III-a. După cîteva clipe a oprit în spatele dîmbului de pe malul Mureșului, unde eram la adăpost de gloanțe și de schije. Am strigat după brancardieri, am scos șoferul din cabină, l-am desfăcut la gît și la piept și l-am întins pe iarbă. Avea umărul stîng zdrobit de o schijă, pierdea sînge din belșug, dar, după cum spuneau sanitarii care sosiseră în grabă, putea fi salvat, mai ales că postul de prim-ajutor nu era prea departe.

După ce am văzut rănitul în siguranță, am pornit spre punctul nostru de cercetare. Urcam cu spinările încovoiate, desfășurînd bobina de cablu telefonic, lăsînd în urma noastră șerpi negri și sclipitori.

— Punctul meu de cercetare e lîngă punctul de comandă al lui nea Jenică, mi-a spus sergentul. E mare prăpăd acolo. Uite cum scurmă pămîntul tunurile și brandurile nemților.

Și-mi arătă cu mîna, sus, pe costișă, cam la jumătatea pantei, o surpătură de teren cărămizie, în jurul căreia țîșnea lavă roșcată și răsăreau ciuperci de fum.

Cînd am văzut ce ne așteaptă acolo, am simțit că mi se înmoaie picioarele și mi se scurg sudori reci pe șira spinării. Dar mi-a fost rușine să-i spun lui nea Panozza că ar fi mai bine să execut ordinul maiorului și să mă duc la punctul de observare din spatele liniei de foc. Așa că am continuat să mă cațăr spre locul cu pricina. Pe la jumătatea drumului, am văzut ceva ce mi-a înghețat sîngele în vine. Într-o viroagă, lîngă un tun anticar întors cu roțile în sus, patru soldați de-ai noștri zăceau răsturnați pe spate, nemișcați, cu ochii sticloși și răni îngrozitoare pe trup sau la cap. Lîngă ei își căsca gura enormă o gaură adîncă și înnegrită de fum.

— Bombă de Stukas, zise nea Panozza, privindu-i cu compătimire. Teribilă explozie! Au murit instantaneu!...

Am plecat îndată amîndoi, căci ceea ce văzusem ne tulburase şi ne răscolise toată fiinţa. Din nenorocire, cu cît urcam mai sus, cu atît întîlneam mai des morţi cu faţa înnegrită şi ochi sticloşi, care nu putuseră fi îngropaţi din pricină că nemţii trăgeau în brancardieri. Lîngă un căpitan mort am găsit un binoclu. L-am luat cu mine şi mi-a fost de mare folos, căci uitîndu-mă din curiozitate cu el spre cota 495, am descoperit un cuib de mitralieră şi nişte lunetişti nemţi care trăgeau în oamenii noştri. I-am arătat ce văzusem unui sergent care se afla în apropierea noastră cu o secţie de branduri. Acesta a tras vreo zece proiectile şi hitleriştii au amuţit.

Nea Panozza m-a lăudat şi mi-a spus că o să raporteze fapta mea generalului Ionaşcu, ceea ce a şi făcut îndată ce ne-am întors la divizie.

Mai la deal, binoclul mi-a fost din nou de folos: am descoperit două cazemate din bîrne groase de lemn, acoperite cu pămînt, de unde venea foc ucigător. Împreună cu nea Panozza i-am arătat unui sergent de pionieri ce-am văzut. Acesta s-a dus cu grupa lui şi a aruncat încărcături de explozibil şi salbe de grenade, distrugînd cazematele. Şi acest lucru a fost raportat generalului. Am plecat mai departe. Deodată se auzi în văzduh un uruit abia simţit, care începu să crească tot mai mult, pînă se prefăcu într-un vuiet asurzitor, în vreme ce cerul se întunecase. Ne-am uitat în sus.

— Ăsta-i corpul aerian român care ne-a fost dat în sprijinul atacului de azi, zise nea Panozza. În curînd o să le arunce bomboane nemţilor din creştetul Dealului Sîngeorgiu. După cadoul ăsta, mitralierele şi brandurile nemţeşti au să amuţească, iar noi o să mergem ca la nuntă.

Peste cîteva clipe, din apropierea coamei dealului se înălţară rachete roşii cu trei stele albastre. Nea Panozza mi-a spus că trupele noastre din linia întîi „au jalonat", adică au indicat, prin semnale luminoase şi bucăţi de pînză, locul unde se află, pentru a nu fi bombardate din greşeală. Peste alte cîteva secunde, se auziră nişte şuierături ascuţite prin văzduh, urmate îndată de un cutremur înspăimîntător, care ne-a doborît la pămînt şi a făcut ca dealul cel mătăhălos pe care ne aflam să se zvîrcolească minute în şir. Deasupra cotei 495 se înălţau limbi de foc şi ciuperci uriaşe de fum. Ţăcănitul mitralierelor şi fîlfîirile brandurilor au încetat pe loc, aşa cum proorocise nea Pa-

nozza. Am pornit spre punctul de cercetare de-a dreptul, urcînd dealul pieptiș, fără să mai căutăm văioaga sau clinuri. În curînd am ajuns la surpătura roșcată, unde am dat de un bordei bine camuflat. În gura lui, ștergîndu-și ochelarii înnegriți de fum și țărînă, ne-a luat în primire hîtrul Nea Jenică:

– Ce cauți aici, năzdrăvanule? Panozza, băiatule, tu ai băut aseară laur în loc de țuică! Puștiule, dacă te mai prind în linia întîi, îți rup picioruşele!

Panozza trase un salut strașnic și apoi îi spuse căpitanului zîmbind:

– Nu vă temeți, domnule căpitan, fierul rău nu piere!

– Nu, zău, Panozza, asta nu se face! E o cruzime să te joci cu viața unui copil, zise căpitanul încruntat. Dă-o dracului de treabă!

– Și eu și domnul maior am gîndit ca dumneavoastră, se apără Panozza, dar cum s-o scoatem la capăt cu încăpățînatul ăsta? Să știți că, totuși, mi-a fost de folos: eu duceam telefonul și sacii de merinde, iar el purta bobina și desfășura cablul.

– Nu, zău, spuse căpitanul pe un ton serios, acuma, că a venit, n-avem ce face; însă pe viitor să-l feriți cu grijă de linia întîi. Dar să lăsăm asta. Ai sosit la timpul potrivit, Panozza. Am cîțiva prizonieri proaspeți. Vezi ce poți scoate de la ei. După aia, citește materialul meu în legătură cu ei și telefonează domnului maior Pelea, direct, informațiile mai importante. Oricum, veți primi întregul material prin curierul regimentului.

În vreme ce Nea Panozza își făcea meseria, eu mă țineam scai de veselul căpitan și-l pisălogeam cu tot felul de întrebări. După cîtva timp, dînsul își luă binoclul din bordei și-mi spuse:

– Hai să-ți arăt cum se aruncă o cazemată în aer.

– Care cazemată, am întrebat eu?

– Cea de colo, de la cota 495. Mogîldeața aia cenușie. O vezi?

Mi-am scos binoclul, m-am uitat în direcția arătată cîtva timp și apoi i-am spus:

– O văd. Dar cum de n-au făcut-o praf avioanele de bombardament?

– Iacă a scăpat. Dracu știe cum! Ca să ne dea nouă de lucru! Trebuie s-o aruncăm în aer. Altă soluție nu avem. Acum un sfert de oră a tras în doi cercetași din compania

mea și pe unul l-a rănit. Dar le venim noi de hac! Ia privește colo, pe viroaga aceea galbenă!

Am pus din nou binoclul la ochi și am văzut, la vreo patru-cinci sute de metri de noi, tîrîndu-se pe burtă pe o viroagă, în apropiere de cazemată, un ostaș cu o raniță în spate.

— Ăla-i sergentul Mănoiu, din plutonul de pionieri al regimentului. În raniță are o încărcătură de cinci kilograme de trotil. O să-l arunce înăuntru pe crenelul cazematei.

— Păi, n-o să-l împuște?

— Mănoiu e mare meșter în chestiile astea. În plus, cînd se va apropia de cazemată, îl voi susține cu foc de mitralieră și cu proiectile fumigene. Așteaptă un pic și ai să vezi.

Căpitanul învîrti de manivela telefonului și luă legătură, pe rînd, cu plutonul de mitraliere, cu bateria de aruncătoare și cu secția de tunuri antitanc — care-i fuseseră date ca întărire de către regiment pentru acțiunea ce-o pregătea — și le anunță să fie gata a deschide focul cînd pionierul va trage o rachetă cu stele roșii.

Sergentul se tîra încet, pe burtă, spre cazemată. Nemții încă nu-l simțiseră căci viroaga îi ascundea mișcările. Dar cînd el se va apropia mai mult îl vor vedea, fiindcă se va mișca pe teren neted, curățat de tufani și fineață. Lucrul acesta se întîmplă, însă, mult mai curînd de cît gîndisem eu. Nu ieșise bine din viroagă că în apropierea lui și răsăriră norișori de fum și de țărînă. Cei din cazemată îl descoperiseră, totuși, și trăgeau în el — după părerea lui Nea Jenică — cu un tun antitanc.

— Trebuie să-i viu în ajutor, spuse căpitanul îngrijorat.

Puse mîna pe telefon și anunță mitralierele, brandurile și tunurile antitanc să nu mai aștepte racheta roșie, ci să tragă „ca la nuntă", cum suna ordinul lui, asupra cazematei. Peste cîteva clipe aceasta fu învăluită în foc și fum, căci se trăgea cu proiectile fumigene, pentru orbirea dușmanului.

Îndată ce începu canonada noastră, Mănoiu se ridică și se îndreptă în fugă spre cazemată. Se opri în apropierea ei și se culcă la pămînt, deoarece era amenințat să fie lovit de ai noștri. Nea Jenică ordonă încetarea focului. Doar două tunuri trebuiau să mai tragă o salvă, una sin-

gură, de proiectile fumigene. Ordinul fu executat întocmai. Acum îl urmăream cu răsuflarea tăiată, amîndoi cu binoclurile la ochi, pe bravul sergent Mănoiu.

După ce ai noştri au tăcut, sergentul şi-a dat seama că a sosit clipa cea mare şi că trebuie să ajungă la cazemată înainte ca fumul să se împrăştie. De aceea sări în picioare, se avîntă spre cazemată şi se pierdu în norul de fum alburiu. Nici eu, nici căpitanul nu îndrăzneam să scoatem vreo vorbă. După aproape un minut de aşteptare chinuitoare, se auzi un bubuit năpraznic, urmat de un nor uriaş de fum negru şi o jerbă de moloz, bolovani şi bucăţi de fier care zburau spre înaltul cerului, căzînd înapoi, ca o grindină, la mare depărtare de locul unde fusese cazemata. Cîteva spărturi se rostogoliră pînă în apropierea noastră.

Căpitanul dădu ordin de asalt şi oamenii săi porniră în fugă spre creasta Dealului Sîngeorgiu. Odată cu compania sa, se ridicau spre creastă şi celelalte companii şi batalioane ale regimentului, căci nimic nu le mai sta în calea cuceririi cotei 495 şi a Dealului Sîngeorgiu.

Am alergat şi eu la cazemată, împreună cu nea Jenică. Acolo, bucuria izbîndei ne fu întunecată de o veste tristă, dar înălţătoare: sergentul Mănoiu sărise în aer o dată cu cazemata.

Poate că ar fi meritat să i se facă un mormînt din marmură scumpă, dar nu mai rămăsese nimic din el. I-a rămas însă numele de erou nemuritor şi amintirea nepieritoare a minunatei sale jertfe.

Mai tîrziu, cînd am început să pricep meşteşugul armelor, am reflectat mult asupra memorabilei lupte de pe Dealul Sîngeorgiu. Greul tribut de sînge pe care l-au plătit unităţile noastre s-a datorat în bună măsură terenului, care a favorizat net pe inamic. Trupele noastre au trebuit să ia în piept un adevărat munte de piatră, lung de cinci kilometri, abrupt şi sterp, aproape lipsit de acoperiri. Orice luptător care încerca să se cţţere spre poziţiile nemţeşti, sfredelite în grezie tare, era o ţintă uşor de descoperit şi lovit. Sprijinul atacului cu foc de infanterie, artilerie sau aviaţie era limitat, adesea ineficient, din pricina solului tare în care se îngropaseră adînc unităţile hitleriste, odată cu tancurile şi autotunurile lor. Dar nici asta nu i-a putut salva.

GÎNDURI CERNITE

După ce s-a sunat încetarea luptei, a urmat adunarea și îngroparea morților. Cadavrele trebuiau controlate mai întîi de către sanitar și numai după ce acesta dădea aviz de îngropare erau transportate pe tărgi, de brancardieri și oameni de ajutor, la locul numit „Casa Pădurarului", unde era o bojdeucă, cîțiva cireși și vreo trei pruni. Morții au fost puși unul lîngă altul, pe mai multe rînduri, căci erau vreo sută și încă mai veneau.

Urma apoi identificarea, după tăblița de la gît, după chip sau acte, fotografii și scrisori din buzunare sau din raniță. Operațiunea era grea și neplăcută. Mulți dintre morți n-aveau tăbliță, fiindcă se răspîndise superstiția că dacă o atîrni de gît ajungi sigur pe lumea cealaltă. După chip puteau fi identificați numai cei morți de curînd, iar asta numai dacă nu aveau fața mutilată prea rău de schije. Mai ușor se identifica mortul cu ajutorul scrisorilor și fotografiilor ce le avea asupra lui, dar asta era o operațiune greoaie și, în același timp, un fel de act de impietate. De fapt, însăși identificarea ca atare, deși era un lucru necesar, se apropia de pîngărire, căci era nevoie să despoi mortul pe jumătate ca să-i cauți tăblița, sau să-i scotocești buzunarele, să-i citești scrisorile, să afli lucruri pe care, poate, el ar fi vrut să le tăinuiască. Toate acestea se făceau într-un cadru lugubru, avînd sub priviri fețe oribil mutilate de explozii sau de vreme și respirînd un aer plin de miazme. Mulți dintre morți rămîneau neidentificați.

N-am putut rezista prea mult la un astfel de spectacol trist și deprimant cum este îngroparea morților în condițiile cîmpului de luptă și l-am rugat pe nea Panozza să ne întoarcem la divizie. Pe drum m-am gîndit tot timpul la mama, care m-a adus pe lume în chinuri grele și m-a crescut cu lacrimi și suferință și care, cît ai clipi din ochi, poate să mă piardă pentru totdeauna, așa cum s-a întîmplat cu mamele sutelor de camarazi la înmormîntarea cărora luasem parte.

Apoi, gîndurile m-au purtat la bunica Velica, la poveștile ei stranii despre morți și sufletele lor. Născută și crescută pe malul mării, în satul pescăresc Năvodari, de unde o furase moș Lupu cînd era flăcău, ea adusese cu sine, pe meleagurile noastre, legendele și poveștile născute din

încleștarea omului cu talazurile, furtunile și celelalte puteri oarbe ale firii.

„Cînd e pîclă pe malul mării, se aud strigăte jalnice pe deasupra valurilor", povestea ea.

„Cine strigă, bunicuțo, pescarii orbiți de ceață?" o întrerupeam eu, împins de nerăbdare și curiozitate.

„Nu, maică, pescarii prinși de pîclă nu se tînguiesc! Ei strigă bărbătește ca să se audă și să nu se ciocnească între dînșii".

„Atunci cine se jelesc, bunică?"

„Sufletele înecaților, maică. Rătăcesc prin pîclă și își strigă trupurile înghițite de adîncuri".

Văzîndu-mă îngîndurat și frămîntat, nea Panozza m-a întrebat ce-i cu mine. I-am răspuns că mulțimea de morți pe care o văzusem în ziua aceea pe Dealul Sîngeorgiu mi-a adus aminte de poveștile bunicii Velica despre sufletele înecaților care își caută și își jelesc trupurile înghițite de adîncuri. Nea Panozza mi-a spus să nu mă mai gîndesc la ele, că acestea sînt legende și povești născute din închipuirea și zbuciumul sufletesc al celor care au pierdut ființe dragi.

Spre seară am ajuns la Iernut, unde aveam cantonamentul. Eram cartiruiți la o familie de tineri însurăței. Bărbatul avea numai 19 ani, așa că nu fusese chemat încă sub arme. Cu cîteva zile înainte, nevasta îi născuse un băiat. Acum, după ce războiul se îndepărtase de acele meleaguri, făceau botezul copilului. Ne-au poftit și pe noi la ospăț. Venise multă lume din sat, oameni cu părul cărunt și flăcăiandri cu tuleie pe obraji. S-a mîncat și s-a băut pe întrecute, destul de mult, cum mi se părea mie. Acum, cînd aripile morții trecuseră peste sat și filfîiau undeva departe, fără gînd de întoarcere, dorința de viață a oamenilor izbucnise năvalnic.

Priveam la mulțimea de musafiri care se ospătau, rîdeau, cîntau și binecuvîntau viața. Dar cel mai mult îmi atrăgea privirile acea minune vie, gingașă ca o floare abia răsărită, care venise pe lume în bubuitul tunurilor și strigătelor de luptă și de moarte.

Văzîndu-mă cum privesc îndelung pruncul din leagăn, nea Panozza îmi spuse:

— Iată, ăsta e firicelul de iarbă ce a încolțit după pîrjolul pustiitor care a bîntuit plaiurile Mureșului. Este viața ce a izbîndit asupra morții, chezășia nemuririi omului și

omenirii! Cine știe ce-l așteaptă mîine, pe acest biet firicel de iarbă, ce furtuni, ce ploi de foc și rîuri de sînge se vor abate asupră-i!

M-am uitat cu îndoială la prietenul meu mai mare: oare nu băuse prea mult?

A doua zi după cucerirea Dealului Sîngeorgiu și năruirea frontului hitlerist de pe Mureș a avut loc, în prezența comandantului diviziei, generalul Costin Ionașcu, solemnitatea decorării, avansării în grad și a citării prin ordin de zi pe Divizie și pe Armată a soldaților, subofițerilor și ofițerilor care s-au distins prin acte de bravură și eroism în marea bătălie ce luase sfîrșit. Printre cei avansați am fost și eu. Bunul meu comandant de divizie mi-a făcut cinstea deosebită de a-mi pune galonul de fruntaș, cu mîna lui, și de a rosti cîteva cuvinte de laudă la adresa mea, care mi-au rămas adînc întipărite în minte:

„Aveți în față un copil de trupă. Pe el nu l-am putut nici lămuri, nici sili, deși am dat nenumărate ordine, să rămînă la partea sedentară sau să nu ia parte direct la luptele diviziei. Așa mic cum este, s-a avîntat în linia întîi ba chiar în spatele inamicului, aducînd mari servicii camarazilor săi de luptă și patriei noastre. Pentru aceste fapte de arme, îl avansez la gradul de fruntaș. Sîntem datori cu toții să-l iubim și să-l ferim de dușmani."

După ce m-a sărutat pe amîndoi obrajii, generalul mi-a făcut semn să mă întorc în front, la careu. M-am dus în pas de defilare și m-am așezat lîngă nea Panozza, care m-a mîngîiat discret, căci nu-i voie să mișți în front.

ÎN MISIUNE DE CERCETARE

După marea încleștare de la Dealul Sîngeorgiu, divizia noastră a trecut în refacere. Oamenii aveau nevoie de odihnă, iar unitățile, care suferiseră pierderi grele, trebuiau reorganizate și completate cu efective de la partea sedentară. Unele companii, care luptaseră în linia întîi, rămăseseră doar cu o mînă de oameni și aveau aproape toți ofițerii și subofițerii răniți sau morți. Din pricina asta, ele erau comandate de sublocotenenți sau plutonieri majori, iar plutoanele, de gradați. Vreme de o săptămînă, pînă cînd ne-au venit cadre și ostași din Dobrogea, oa-

menii diviziei noastre, aflați în refacere în satele de la sud de Mureș — Bobohalma, Bord, Cucerdea și altele — s-au odihnit și s-au destins. După nopțile petrecute sub cerul liber, în șanțurile năclăite de noroi, uzi pînă la piele, sub ploaia rece și deasă de toamnă, hărțuiți de obuze, bombe și gloanțe, au venit nopți liniștite, petrecute sub acoperământ, la adăpost de vînt și umezeală. Cu hrană caldă în gamelă și cu vorbe de haz schimbate cu cei din jurul lor, oamenii începeau să uite de filfiirile morții și iadul prin care trecuseră, iar pofta de viață prindea puteri noi în inima și sufletul lor. Am putut să-mi dau seama că în asemenea clipe de înseninare, după furtună și încrîncenare, omului nu-i place să-și întoarcă privirile înapoi, să-și amintească de ceea ce a fost întunecat și întristător, ci să privească înainte, spre zări luminoase și să se bucure de viață. De aceea, acum cînd ne aflam în refacere, glumele și cîntecele se împleteau mai mult ca oricînd cu activitatea noastră de toate zilele. Locuitorii din sat, în cea mai mare parte bătrîni, femei și copii, ne făceau șederea și mai plăcută, ajutîndu-ne să gustăm din plăcerile unei băi calde în albie sau ale unei felii de pîine abia scoasă din cuptor. Ba, într-o seară, am luat parte, împreună cu nea Panozza, la o mică petrecere. Gazda noastră avea o fată de vreo șaptesprezece ani, frumoasă foc și sprințară ca o iadă. Tocmai atunci și-a găsit să se mărite și a început, după datină, cu logodna, deși părinții ar fi vrut s-o țină pe lîngă dînșii pînă s-or mai liniști vremurile. Pe mine nu mă interesa dacă e logodnă sau nuntă de-a-devăratelea, eu eram bucuros că văd în jurul meu fețe vesele, să mai uit de lupte și război.

După o săptămînă de trai tihnit, am plecat iarăși spre linia de foc. Trebuia să grăbim pasul, fiindcă între timp corpul de armată din care făceam parte ajunsese tocmai în apropiere de Cluj. Parcurgeam 30—40 kilometri pe zi, iar uneori mergeam și noaptea. Drumurile erau desfundate de ploaie, podurile distruse de fasciști, în retragerea lor grăbită spre Someș, unde voiau să organizeze o nouă rezistență, iar cîmpurile erau înțesate de mine. Cînd am ajuns în apropiere de malurile Arieșului, dinspre Turda și Cîmpia Turzii ne-a întîmpinat un uragan de foc. Oamenii noștri, înzdrăveniți și cu poftă de a se bate, după o săptămînă de repaus, i-au dat pe nemți repede peste cap. Am înaintat de-a lungul liniei ferate ce duce spre miazănoapte

și, după vreo cîteva zile de luptă pe dealurile din preajma Clujului, am ajuns în dreapta orașului, în fața importantului nod de cale ferată Apahida. Acolo, hitleriștii, din pozițiile lor întărite de pe Someș, ne-au primit cu foc puternic de infanterie și artilerie. La început, divizia noastră a încercat să-i dea peste cap din mers, ca și la Turda, dar nu a fost cu putință, ceea ce l-a obligat pe comandant să organizeze un atac pregătit temeinic și pe îndelete. Pentru aceasta era nevoie să se știe ce forțe apărau Apahida, dacă fasciștii au acolo unități de tancuri și ce transporturi de trupe și de material de luptă se fac din gara orășelului. Au fost trimise unități de cercetare, care au trecut prin luptă în liniile nemțești, dar care n-au izbutit să ajungă prea departe în adîncul poziției inamice. Aducîndu-și aminte că eu mai trecusem nestingherit prin linia de foc, generalul Ionașcu și maiorul Pelea s-au gîndit că aș fi în măsură să le fac din nou servicii de felul acelora pe care le făcusem la Cornești. Am fost chemat la Biroul 2 Informații al diviziei, unde, după ce m-a întrebat de sănătate, maiorul Pelea mi-a spus:

— Marinică, avem din nou nevoie de tine. Domnul general crede, ca și mine, că numai tu poți să ne aduci de la inamic știrile importante de care avem trebuință.

— Dacă vă pot fi de folos, vă stau la dispoziție, am zis eu, învîrtoșîndu-mi glasul și trupul.

— Ne poți fi de mare folos, iar asta fără prea mari primejdii pentru tine. Dacă n-am fi siguri că n-o să ți se întîmple nimic, nu am trimite un copil ca tine în spatele frontului inamic. Ca și la Cornești, nemții n-au să se ocupe de tine și ai să treci linia de luptă nebăgat în seamă. Cu condiția să lepezi uniforma și galonul de fruntaș și să îmbraci straiele astea de pui de ardelean.

Și zicînd aceste cuvinte, desfăcu un pachet învelit într-o foaie de cort, dînd la iveală niște ițari albi, o cămașă de in, un pieptar de miel și o pălăriuță rotundă, ardelenească.

— Ce trebuie să fac, domnule maior? am întrebat eu în semn că primesc fără șovăire însărcinarea ce mi se încredințează.

— Să te duci cu „barabulele" astea proaspete la Apahida, îmi răspunse maiorul, arătîndu-mi cu mîna o traistă încărcată doar pe jumătate.

— Și cui să i le dau?

— Nimănui. Ele o să-ți folosească doar ca să-i faci pe

nemți să creadă că vii de pe cîmp, de la culturile de cartofi.

– Am înțeles! Și ce să fac în Apahida?

– Să dai mai întîi o raită prin gară și să vezi ce descarcă nemții acolo: tancuri, tunuri, trupe și cam cîte. Pentru fiecare tanc văzut bagi în buzunar o pietricică, iar pentru fiecare pluton, un bețigaș.

– Am înțeles! După asta ce fac?

– Hoinărești un pic prin tîrg, cu traista-n băț, tragi cu ochiul pe uliță și, mai ales, sus pe dealul de lîngă sat, spre a ști ce se petrece acolo. Ne interesează dacă au săpat șanțuri și le-au ocupat cu trupe.

– Și mai departe?

– Nimic. Faci cale întoarsă după ce ai deșertat, nevăzut de nimeni, cartofii din traistă.

– Îi deșert ca să spun la întoarcere că mă duc pe cîmp, după „barabule"?

– Exact! Ai prins mișcarea! Ești băiat deștept! Acum du-te să te îmbraci. Fii liniștit, că n-o să pățești nimic. Nimeni n-o să te bage în seamă. Am să te conduc pînă în primele noastre linii, ca să nu te oprească oamenii noștri și ca să-ți arăt drumul.

Am plecat împreună spre pozițiile noastre înaintate. Burnița mărunt, bătea un vînt rece de toamnă și, cu toate că purtam straie de lînă și pieptar îmblănit, mi-era frig. Maiorul a grăbit pasul spre a ne încălzi. Am trecut pe lîngă șanțuri și locașuri de tragere săpate în grabă pe locurile unde infanteria noastră fusese oprită de focul inamicului aflat la marginea Apahidei. Soldații ședeau lungiți pe foile lor de cort întinse pe pămîntul umed și rece, pufăind din țigări și frecîndu-și mîinile ca să se încălzească. Ne opream des, fiindcă santinelele din avanposturi erau cu ochii în patru și nu ne dădeau voie să trecem mai departe pînă cînd maiorul nu le arăta legitimația personală, uniforma și tresele de ofițer nefiind suficiente pentru a-i convinge că sîntem oameni cu gînduri curate.

Cînd am ajuns la ultimele noastre posturi de pază din linia întîi și mă pregăteam să mă strecor, printr-o pădurice, spre inamic, o santinelă mai neîncrezătoare ne-a ținut culcați pe burtă pînă a venit comandantul de pluton, căruia îi telefonase și s-a lămurit cine sîntem și ce vrem.

– Dacă mă lăsați singur, ajungeam mult mai repede aicea, i-am spus eu maiorului.

– Ai dreptate. Santinela în post nu are voie să recunoască decît pe comandantul ei direct. Dacă te vedea însă singur, credea ce vor crede și nemții: că ești un copil care vine la dezgropat cartofi. Dar eu am venit cu tine, în primul rînd, ca să-ți arăt drumul.

Ne-am suit pe o colină împădurită de pe care se vedea, prin frunziș, orășelul Apahida, calea ferată și podul peste Someș. După ce mi-a indicat pe unde e mai bine să ajung în tîrg și după ce m-a dădăcit nițel, maiorul Pelea m-a îmbrățișat și mi-a urat drum bun și succes. Păduricea cobora pînă în cîmpia din valea Someșului, așa că am ajuns în apropiere de oraș fără să mă vadă cineva. Am luat-o de-a dreptul pe cîmp și mi-am dat seama că maiorul a avut dreptate cînd a presupus că apahidenii, ca mai toți ardelenii au, alături de grîu și de cucuruz, și „barabule". Nu mi-am pierdut vremea cu dezgropatul cartofilor, căci aveam destui în traistă. În curînd am dat de primele santinele nemțești. Deasupra hainelor verzui purtau foi de cort tărcate, pentru camuflaj. Se plimbau cu pași apăsați prin ploaie, frămîntînd noroiul. Am trecut pe lîngă ele fără să fiu oprit sau întrebat ceva. Vîrsta mea și sacul de cartofi din spinare le-a înlăturat orice bănuială. Am tras cu ochiul în jurul meu și am văzut că în cîmpia din fața Someșului nu aveau șanțuri adînci sau adăposturi ci numai gropi de tragere și săpături de suprafață. Așa cum presupusese maiorul, ei își făcuseră poziții puternice de partea cealaltă a Someșului.

Am ajuns cu bine în tîrg. Foia de hitleriști. În schimb, localnicii ședeau închiși în case, pesemne în beciuri, din pricină că artileria și aviația noastră bombardau des orășelul, după cum văzusem și eu cu o zi înainte. Acum, spre norocul meu, era liniște.

M-am îndreptat spre gară. În curînd am auzit un zgomot asurzitor și pe lîngă mine au trecut, ca niște năluci, patru tancuri care m-au acoperit cu noroi din cap pînă în picioare. Veneau dinspre triajul gării unde se pare că fuseseră debarcate din tren cu cîteva clipe mai înainte. M-am hotărît să nu mă apropii prea mult de gară, deoarece era limpede că tocmai atunci sosise un transport militar și că nemții au întărit paza și supravegherea în jurul căii ferate. Am putut, totuși, să văd, din punctul unde mă aflam, că

pe rampa de debarcare se aflau vreo trei-patru sute de soldați cu pistoale automate și grenade, desigur trupe proaspete de întărire. Am băgat în buzunar patru pietricele și zece bețișoare.

M-am mulțumit cu ce-am văzut și am început să hoinăresc prin tîrg cu desaga cu cartofi pe umăr, fără să fiu întrebat de cineva ce hram port eu acolo. Am putut să observ că pe dealul din preajma orașului se săpau tranșee și se cărau bîrne groase de lemn, desigur pentru adăposturi și cazemate acoperite cu pămînt. Tocmai cînd să deșert cartofii într-o băltoacă, a răsărit în fața mea un bătrîn zdrențăros care venea spre mine cam pe două cărări, bălăbănindu-și capul și îngăimînd cu glas dogit ceva care voia să pară un cîntec, dar semăna cu un mîrîit de cîine. Am dat să mă feresc din calea lui, ca nu cumva să intre în vorbă cu mine și să atragă atenția nemților asupra noastră. Din nefericire, omul cel cătrănit avea chef de vorbă și mi-a stat împotrivă, oprindu-se și întrebîndu-mă:

– Unde meri, feciorule?

– Acasă! i-am răspuns eu scurt.

– Unde stai?

Intrebarea m-a pus în încurcătură, dar după cîteva clipe i-am găsit răspunsul potrivit:

– Acolo!

– Unde „acolo"?

– Unde am arătat cu degetul!

– Nu prea am văzut unde. Al cui ești?

– A lui mama!

– Cum îi zice?

– Leonora, am mințit eu.

– N-am auzit de ea, deși cunosc tot tîrgul! m-a încolțit apahideanul cel cu chef.

– Păi mama nu-i de aici, am dres-o eu îndată.

– Da' de unde e?

– Din Cluj.

– Da' tu ce cauți în Apahida?

– M-a adus bunica aici, că mama e bolnavă în spital.

– Cum o cheamă pe bunică-ta? încercă să mă încuie bătrînul cel afumat.

– Baba Maria, am răspuns eu, botezîndu-mi pe loc bunica cea închipuită.

Apahideanul păru a-și da seama că-l mint și mă întrebă privindu-mă cu ochi iscoditori:

– Care Baba Maria, că aici sînt multe Mării și multe babe?!...

– Aia cu spinarea încovoiată, am răspuns eu sigur de mine.

Bătrînul cel ameţit, izbucni în rîs și spuse:

– Toate babele sînt cocîrjate! Poate o fi baba Măria cea cu vie sus, pe deal...

– Da, aia este, am zis eu ca să scap de el.

– Atunci viu cu tine acasă, să-mi dai o oală de vin, că a făcut destul în toamna aiasta!...

Am simţit că mi se înmoaie picioarele, dar mi-am venit repede în fire și i-am spus:

– Bunica nu-i acasă, iar eu n-am cheia de la pivniță.

– Da' unde ţi-e bunica?

– E plecată în capul celălalt al tîrgului, la o prietenă.

– Cum îi zice prietenei?

– Baba Floarea.

De data asta o brodisem. Bătrînul se lumină la faţă și-mi spuse prietenos:

– Pe asta o cunosc. Stă lîngă mine. Cumsecade muiere!

Văzînd că s-a ivit un moment prielnic pentru a scăpa de moșul cel cătrănit, care avea chef de vorbă la nesfîrșit, i-am spus cu hotărîre:

– Mă duc acasă! Am treabă! Ziua bună!

Dar bătrînul nu se dădu bătut ci-mi aţinu calea spunîndu-mi:

– Nu te las să pleci pînă nu-mi spui ce ai în traistă!

– Barabule. Le-am adus de la cîmp.

– Aveţi destule acolo?

– Avem.

– Dac-aveţi, dă-mi-le mie p-astea, că eu n-am ce minca!

– Ţi le dau, numai dacă mă lași în pace! Am treabă și matale ai chef de vorbă!...

– Iacă te las, dacă mi le dai!...

– Păi în ce le pui? Traista îmi trebuie!

– În suman.

După ce și-a scos sumanul, i-a legat mînecile și a făcut din el desagă, i-am dat barabulele și am plecat cu traista goală spre marginea tîrgului și de acolo spre cîmpul de cartofi. Am trecut din nou nestingherit pe lîngă santinelele germane, care nu l-au învrednicit pe copilul de va-

Iah, care eram eu, nici măcar cu o privire. Disprețul lor mi-a prins bine și mi-a ajutat să ajung înapoi, la liniile noastre. Ostașii români, mai bănuitori și mai grijulii, au mai strigat cîte unul la mine: „Care ești, mă?!" sau „De unde vii, țîncule?" dar nici ei n-au dat prea mare atenție unui mucos ca mine.

Am ajuns cu bine la statul major al diviziei, unde domnul maior Pelea m-a pupat de bucurie cînd a aflat ce vești i-am adus. Eu eram însă cam amărît, pentru că îmi părea tare rău după „barabulele" luate cu anasîna de moșul cel cătrănit, pe o vreme rece ca în ziua aceea de toamnă ploioasă, cînd niște cartofi copți în cenușă sînt cît se poate de bineveniți.

UN VICLEȘUG STRĂVECHI

Luptele de la Carei, de la sfîrșitul lui octombrie 1944, au fost, poate din pricină că erau ultimele care se dădeau pe pămînt românesc, cît se poate de crîncene. Necesitățile tactice cereau ca statul major al diviziei noastre să știe ce se petrece în satul Urziceni, din apropiere de Carei, unde inamicul opunea o rezistență înverșunată. Trebuiau să se aducă informații despre tăria hitleriștilor, dacă au tancuri păstrate în rezervă și cam pe unde. Informațiile căpătate cu ajutorul incursiunilor și al aviației nu erau satisfăcătoare. Din această pricină, maiorul Pelea a fost silit să facă din nou apel la serviciile cercetașului său „Marinică".

De data asta nu m-a luat pe ocolite, ca rîndul trecut, ci a intrat direct în subiect.

— Nu ți-e dor de o plimbare pe la nemți, voinicule? a început el atacul. N-ai mai fost de mult în vizită pe la ei!

— De ce nu m-ați trimis?!

— Iată de ce: deși domnul general s-a convins, ca și mine, de nenumărate ori, că poți să te plimbi în voie printre soldații nemți, a hotărît să te folosim numai în cazuri extreme. Ține foarte mult la tine și vrea să te știe mereu în siguranță.

— Păi, dacă e convins că nemții n-au să mă dibuiască niciodată, atunci de ce se teme cînd mă trimite la ei în vizită?

– Pentru că pe linia de foc, pe unde treci tu, rareori nu șuieră gloanțele și schijele.

– Mă puteați trece noaptea, cînd e mai puțină tevotură.

Un copil care cutreieră noaptea frontul bate la ochi de la o poștă.

– Aveți dreptate, domnule maior. Am vorbit cam în pripă, fără să mă gîndesc prea mult la cele ce spun. Asta pentru că m-a apucat dorul de ducă.

– Dacă ți-e dor de plimbare, cu atît mai bine! O să-ți cer cu inima ușoară serviciul de care am nevoie.

– Vă ascult.

– Ai păzit vreodată vacile?

– Am păzit toate soiurile de dobitoace și orătănii aflate pe moșia lui Bodroagă din Casimcea, printre care se numărau vacile și viticile lui.

– Chiar de o vitică e vorba acuma.

– Ce să fac cu ea?

– S-o mîni din spate cu vărguța și să treci cu ea prin liniile nemților de la Urziceni, ca să vezi cam cîte tancuri și cîți oameni au pitit ei în sat și în păduricea de salcîmi din apropiere. Vrem să știm de ce rezerve dispun, pentru a nu face risipă de forțe poimîine, cînd plănuim să dăm atacul. Înțelegi despre ce e vorba?

– Înțeleg. „Rezerve" înseamnă unități și tancuri cu care ar putea să ne contraatace.

– Bravo! Ai să ajungi general!

– Dacă trăiești printre generali, începi să le furi meseria, am dat eu drumul la niște vorbe auzite de la nea Panozza.

Maiorul a pufnit în rîs și a zis:

– Ești un hîtru și jumătate! Dar să lăsăm glumele la o parte și să vorbim de misiune: după cum știi, pentru fiecare tanc văzut, bagi în buzunar o pietricică, iar pentru fiecare pluton, un bețigaș.

– Am înțeles! Așa fac mereu!

– Bine. Hai să-ți dau vițica în primire.

Am plecat amîndoi la o gospodărie din apropiere, unde se afla viitoarea mea tovarășă de drum. Apoi mi-am îmbrăcat hainele ardelenești și am plecat spre Urziceni, îndemnînd vițica din spate cu vorba sau cu nuiaua.

La început a mers foarte greu, fiindcă vita da mereu să se întoarcă la sălașul ei. Dar îndată ce am intrat pe

pajiște, a început să pască iarbă, așa că nu mi-a fost greu s-o mîn spre satul din fața noastră, adică spre Urziceni. Așa cum mă învățase maiorul, am căutat să merg prin locuri unde nu erau șanțuri de tragere și unități, pentru că existau și porțiuni de front neocupate de trupe, care erau apărate numai prin focul armelor. Am trecut prin apropierea pozițiilor hitleriștilor fără să fiu luat în seamă de santinele, cărora nici prin cap nu le trecea că băiețașul de la coada vacii se afla într-o misiune de cercetare, trimis de statul major al unei divizii românești. Am avut noroc că era liniște pe la ei, nu trăgea nimeni și vițica asculta supusă de îndemnurile mele. Dar cînd am ajuns în apropierea satului, o baterie de branduri a început să tragă și bubuiturile au speriat-o rău de tot, făcînd-o să-și ia cîmpii. Am potolit-o cu greu, după ce mi-a scos sufletul alergînd pe ulițele satului ca apucată de streche, în risetele nemților care se aflau acolo. Dar curînd am dat de altă belea. Pe o uliță dosnică m-am întîlnit cu o babă cam șuie și vorbăreață, care a început să mă iscodească, întrebîndu-mă de unde sînt și ce caut la ei în sat.

— Sînt de la Foeni, i-am spus eu, pomenind de satul de unde plecasem cu vițica.

— De la Foeni? Păi și eu sînt de acolo, maică!... Da' omul meu e de aici, din Urziceni.

Cînd am auzit ce spune baba, m-am făcut de două parale singur, în gînd, pentru gugumănia mea. Nu puteam să aleg un sat mai îndepărtat?! Puteam să-i spun, de pildă, că sînt de la Ghenci, unde fusesem cu cîteva zile înainte, și aș fi ieșit cu obrazul curat din încurcătură. Acum o să mă întrebe de toate babele din Foeni, iar eu ce naiba o să-i răspund?

Și chiar așa s-a și întîmplat. După ce m-a măsurat de sus și pînă jos, a început să mă descoase:

— Da' al cui ești, maică?

— A lu Moroșan, am răspuns eu fără să șovăi, știind că numele ăsta este răspîndit în Ardeal.

— A lu' Remus ori a lu' Cornel Moroșan? m-a întrebat baba, fără să-și dea seama că eu fusesem un trăgător la țintă norocos.

— A lu' Remus, am răspuns pe nerăsuflate, continuînd să trag la întîmplare.

Baba s-a luminat la față, semn că și de data asta ni-

merisem ţinta, şi s-a apropiat de mine apucîndu-mă de umeri şi sărutîndu-mă pe obraji:

– Acum ştiu cine eşti! Eşti Romulus.

– Da Romulus... am îngăimat eu, rugînd din ochi viţica să pornească mai departe şi să mă scoată din încurcătură. Dar ea stătea cuminte, căci alergase destul pînă atuncea.

– Da' mare ai mai crescut, maică! Ptiu! să nu fie de deochi! zise baba stupindu-mă cu adevărat. Da' unde meri cu viţica asta?

– Eram cu ea la păscut, s-a speriat de boambe şi nu s-a oprit decît aici, la dumneavoastră în sat...

– Sărăcuţu' de tine, da' mult ai mai alergat! Bine c-ai ajuns sănătos pînă aicea, şi nu te-a puşcat cineva! Că trag şi nemţii, trag şi românii, maică, toată ziua! Mare noroc ai avut.

Îmi venea să-i spun că ea mi-a speriat norocul ieşindu-mi în cale, dar mi-am muşcat limba în gură şi am tăcut. Mă uitam urît la viţică, doar-doar s-o speria şi s-o urni din loc, dar degeaba!

– Hai, maică, la mine, pînă s-o potoli bătaia! mă îndemnă baba cuprinsă de mărinimie. Bagă-ţi viţica în ograda mea!

– Nu pot, nană, i-am spus eu babei, întinerind-o cu treizeci de ani, ca să-i cîştig bunăvoinţa. Trebuie să mă întorc acasă, că altfel se îmbolnăveşte mumă-mea de frică.

– Păi cum o să treci pe cîmp, cînd acolo se trage cu puşca şi cu tunu'?!

– O să trec pe la păduricea de salcîmi, că acolo e linişte, i-am răspuns eu, fiindcă tocmai în direcţia aceea mergeam, potrivit misiunii primite.

– Şi acolo sînt cătane nemţeşti, maică! Sînt din cei ce umblă cu namile de hier.

– Cu tancuri?

– Da, aşa le zic oamenii noştri din sat.

– Şi sînt multe namile de fier acolo?

– Ştiu eu, maică? Eu am văzut vreo opt trecînd într-acolo.

„Taci că-i bine! mi-am zis eu în gînd. Bătrîna ştie multe şi mă scuteşte de umblătură."

– Da' în sat sînt cătane multe, nană?

– Vreo cîteva sute, maică. Da' cele mai multe sînt în păduricе. Stau acolo şi pîndesc. Le-am văzut ieri cînd s-or

dus acolo odată cu namilele de hier, cum dracu le-i fi zicînd.

Mi-am spus în gînd că întîlnirea s-a schimbat, ca prin farmec, din pacoste în noroc. Întrucît de acum aflasem tot ce aveam nevoie să știu, m-am hotărît să mă întorc la Foieni, pe drumul pe care venisem, cît mai repede, înainte de a începe vreun duel de foc între ai noștri și fasciști. I-am mulțumit frumos bătrînei pentru sfaturile pe care mi le-a dat și i-am spus că n-o să mai trec pe la pădure, ci o să mă întorc pe unde am venit, că acolo e liniște. Bătrîna o încercat în zadar să mă oprească în sat „pînă s-o sfîrși bătaia", căci mi se făcuse iarăși dor de ducă. Mi-am mîngîiat vițica și am făcut cale întoarsă amîndoi, după ce mi-am pus în buzunar opt pietricele și zece bețigașe.

Nemții din sat și cei din linia întîi nu ne-au învrednicit cu nici un fel de atenție, astfel că am ajuns fără nici un pic de bătaie de cap, înapoi, la Foeni, unde i-am comunicat maiorului prețioasele informații căpătate cu ajutorul bătrînei, la care se adăugau și cele culese de mine

CÎINELE CERCETAȘ

Ne aflam cu comandamentul diviziei în Carei, într-un scurt răgaz după izgonirea hitleriștilor și hortiștilor de pe ultimele brazde românești. Ședeam pe o bancă din cochetul parc al orașului, în apropierea căruia se aflau instalate Biroul 2 și grupa de cercetare a diviziei. Îl așteptam pe vechiul meu prieten, caporalul Niculițelu Valter, care fusese mutat, chiar în ziua aceea, de la grupa de cercetare a Regimentului 34 Infanterie la grupa noastră și era un fel de rubedenie îndepărtată cu mine. Taică-său era de la noi, din Neatîrnarea, dar, cînd îi venise vremea însurătorii, plecase din sat și se aciuise în apropiere de Constanța, într-o comună mare și frumoasă, Mihail Kogălniceanu, sat cu oameni înstăriți printre care se aflau și mulți coloniști germani, veniți după războiul de neatîrnare din 1877. Se însurase acolo într-un chip oarecum neobișnuit în vremea și pe meleagurile acelea: luase fata unui neamț, care abia o rupea pe românește, dar care se îndrăgostise la un iarmaroc de zdravănul și chipeșul flăcău din Neatîrnarea.

Așa se face că, prietenul și rubedenia mea Valter, cel

mai isteț și îndrăzneț cercetaș din Regimentul 34 Infanterie, era pe jumătate neamț și vorbea tot așa de bine limba maică-si ca și pe aceea a lui taică-său. Ba se putea spune că știa ceva mai bine limba lui Goethe, căci învățase carte la școala germană din Constanța. Datorită destoiniciei și curajului său, a fost mutat, din ordinul comandantului diviziei, la grupa noastră de cercetare, pentru a lucra direct în folosul statului major al acestei mari unități.

Era o zi frumoasă de toamnă și parcul era plin de femei și copii, ce veniseră să se bucure de aer, soare și lumină, după ce stătuseră, în timpul luptelor pentru eliberarea orașului, în beciuri rîncede și întunecoase. După o așteptare nu prea îndelungată, îl văd pe Valter ținînd de zgardă un splendid cîine-lup. Cînd a ajuns lîngă mine și l-am salutat, mai în glumă, mai în serios, cu un „drepți" impecabil, mi-a spus surîzînd voios:

— Bună ziua, Marinică! Ce faci aici?

— Te așteptam, așa cum mi-ai cerut prin Nea Panozza, am răspuns eu trăgînd cu coada ochiului la cîine, care mă cerceta atent, cu priviri iscoditoare și urechile ciulite.

— Îți place cîinele? mă întrebă Niculițelu, citind în ochii mei încîntare și admirație față de superbul animal.

— Foarte mult, nene Valter! În viața mea n-am văzut un cîine atît de frumos și puternic.

— Foarte bine! Dar nu ți-e frică de el?

— N-are de ce să-mi fie frică, nene. Sînt obișnuit cu cîinii, iar ăsta pare să fie prietenos.

— E prietenos numai cu oamenii buni, zise Valter, continuînd să zîmbească. Pe cei răi îi simte de la o poștă și e în stare să-i sfîșie, dacă nu-i ținut bine de zgardă...

— Cum îl cheamă?

— Lupu.

— Parcă-i lup adevărat!

— E pe jumătate lup.

— Eu zic că-i pe de-a-ntregul, nene. Prea seamănă cu lupul din pădure.

— Ai văzut vreodată lup?

— De cîteva ori. Dar numai iarna, pe fereastră, cînd viscolul și foamea împingeau lupii în sat. Vara, cînd eram cu oile, m-a ferit norocul de ei.

Caporalul mîngîie cîinele pe gît și pe bot și-i spuse, arătînd spre mine:

– Hai, Lupu vino lîngă Marinică al nostru! Așa, așa, apropie-te!...

Cîinele se apropie prietenos. L-am mîngîiat și eu pe frunte și pe gît, alintîndu-l și spunîndu-i pe nume, iar el nu m-a respins, ci s-a lăsat în voia mîngîierilor mele. Valter mi-a trecut cureluşa în mînă și mi-a spus:

– Ține-l strîns și aproape de tine. Hai să ne plimbăm un pic.

Am tras ușor cordeluşa, m-am uitat drăgăstos în ochii cîinelui și i-am spus cu glas duios, pornind la plimbare:

– Hai, Lupu, hai cu noi!...

Cîinele s-a uitat o clipă neîncrezător la mine, a şovăit puțin, dar după aceea m-a urmat, dînd bucuros din coadă. Ne-am plimbat prin parc vreun sfert de oră și eu păşeam țanțoş alături de caporal, mîndru de superbul patruped pe care îl duceam de zgardă și care stîrnea admirația trecătorilor. Valter ne privea bucuros și nu mai contenea să se mire cît de repede mă împrietenisem cu cîinele. Mi-a spus că am de-a face cu un cîine-cercetaș, care i-a fost de mare folos în executarea misiunilor sale de pînă acum. A fost dresat anume pentru astfel de misiuni. Știe să se strecoare prin locuri neumblate, simte de la o mare distanță apropierea unei persoane străine, se orientează minunat în teren și poate fi folosit și la transmiterea de informații importante, cu ajutorul microfilmelor sau clișeelor fotografice obișnuite, purtate în buzunarul zgardei.

Spre sfîrșitul plimbării caporalul îmi zise:

– Ți-ar place să ai un asemenea cîine?

– Grozav mi-ar place, nene! i-am răspuns eu cu ochii dilatați de bucurie, căci îmi era limpede că Valter va sta împreună cu mine în cantonament și astfel voi fi mereu în preajma splendidului animal.

– Va fi ca și al tău, spuse caporalul zîmbind. Voi avea grijă ca să fim totdeauna cartiruiți împreună, așa că vom dormi și vom mînca împreună tustrei. Îmi pare bine că s-a lipit așa de repede de tine și nu te-a ținut la respect în primele clipe. Dacă te respingea de la început, era cu neputință să te sufere în preajma lui și să vă împrieteniți. Se vede treaba că ai lipici și îi placi, lucru ce nu se întîmplă decît rareori cînd face cunoștințe noi.

– Sînt om de treabă, de aia mă place! m-am umflat eu în pene.

– Adică omuleț de treabă!... m-a dezumflat Valter.

— Nu-s gradat ca și dumneata?!

— Deocamdată ești numai fruntaș! Cînd o să mai capeți un galon, atunci o să te poți bate pe burtă cu mine!...

— Am să mă silesc să-l capăt cît mai curînd, domnule caporal!

— Chiar așa să și faci!... Dar pînă una-alta, hai să vezi unde stau și apoi adă-ți boarfele acolo.

În drum spre casă mi-a impuiat capul cu isprăvile lui Lupu.

— Nu numai că-i inteligent de-ți înțelege pînă și gîndul, îl lăuda el. Pe deasupra este foarte îndrăzneț și iscusit. Nu o dată m-a scos din situații grele, ajutîndu-mă să mă orientez în teren, să ajung la țintă neobservat de nimeni și să mă întorc înapoi la unitate pe cărări întortocheate, prin hățișuri și codri deși. Ba, o dată, mi-a salvat viața. Eram în apropiere de Zalău. Hitleriștii se întăriseră pe înălțimile din fața orașului. Aveam misiunea să trec nevăzut linia de foc. Să pătrund în oraș și să aduc informații asupra trupelor și mijloacelor de luptă ale inamicului. Lupu era pregătit pentru astfel de misiuni. Simțea de la distanță mirosul de cizmă nemțească. Îl pusesem deseori să miroasă echipament german. Mă strecuram printr-o pădure care părea pustie. Cînd am ajuns în apropierea unei poteci, ciinele a început să se neliniștească, să-și ciulească urechile, să adulmece aerul, să mîrîie într-un anume fel. Era semn că se apropia de noi, pe cărare, o patrulă inamică și că deci nu mirosea deloc a bine pentru amîndoi. Dacă aș fi deschis foc prin surprindere, din locul unde mă aflam, aș fi izbutit să reduc la tăcere patrula ce se apropia de noi în pas cadențat și sigur fără să-și dea seama ce-o așteaptă. Dar asta ar fi însemnat să stîrnesc și celelalte patrule din pădure și poate și unitățile de pe pozițiile de la margini și atunci aș fi fost pierdut, sau, în cel mai bun caz, misiunea mea ar fi fost compromisă. De aceea m-am hotărît să mă pitulez undeva și să-i las pe hitleriști să-și vadă de treabă... M-am înfundat într-un desiș de alun, trăgînd de cordelușă ciinele după mine și i-am șoptit: „Taci, Lupu! Culcat!". M-a ascultat și s-a așezat cu botul pe labe în poziție de așteptare. Cînd cei doi nemți au ajuns la vreo cîțiva metri de tufișul nostru s-au oprit brusc și au îndreptat automatele spre noi. Pesemne că văzuseră ceva sau simțiseră mirosul de ciine. Mi-am

dat seama că nu mai e vreme de pierdut și dintr-un salt am fost lîngă soldatul din față pe care l-am doborît cu pistolul. Celălalt neamț a vrut să tragă dar tocmai în clipa aceea Lupu i-a sărit în ceafă, trîntindu-l la pămînt. Pînă să se dezmeticească l-am și amețit cu o lovitură bună. I-am legat fedeleș, le-am pus căluș la gură, ca să nu dea alarma cînd se vor trezi, și i-am tîrît de pe cărare într-un tufiș. Așa că datorită lui Lupu mi-am putut duce misiunea la bun sfîrșit.

— Ai un cîine straşnic, nene Valter, i-am spus eu caporalului, privind admirativ spre Lupu. Să știi că te invidiez.

— Ca să mă invidiezi mai puțin, o să ți-l las ție pe mînă, cea mai mare parte din timpul pe care îl vom petrece împreună. Să-l ții mereu în preajma ta, să-l hrănești, să-l îngrijești cum trebuie. Eu o să mă ocup de el numai în perioada cînd voi pregăti vreo incursiune.

— Îți mulțumesc din suflet, nene, i-am spus caporalului. Nici nu-ți închipui ce bucurie mare îmi faci. Am să mă silesc să-i cîștig încrederea și cred că am să izbutesc, pentru că mi-e tare drag.

Am intrat în cantonamentul grupei de cercetare cu Lupu de zgardă. Noul meu prieten și camarad a făcut furori printre ostași, care au fost pur și simplu fermecați de frumusețea și inteligența cîinelui-cercetaș. În curînd s-a împrietenit cu toți din jurul meu și putea fi socotit ca un membru vrednic de laudă al grupei noastre de cercetare.

Bineînțeles, marele lui favorit, în afară de Valter, rămîneam eu, micul său prieten și ocrotitor. Eram nedespărțiți, mergea alături de mine, mîncam și dormeam împreună. Nu mă mulțumeam numai cu bucățile de carne și oasele de la grupa de cercetare, ci îi aduceam și delicatese de la popota ofițerilor. Dormea la picioarele mele, fie că ne aflam cantonați într-o șură cu fîn, fie într-o casă mai dichisită. În clipe de răgaz ne jucam și ne hîrjoneam împreună, ne rostogoleam pe jos, ne luptam, făceam curse de viteză și tot felul de giumbușlucuri. Mă iubea cu gelozie și, cu excepția stăpînului său, nu dădea nimănui voie să se apropie prea mult de mine, de frică să nu-mi cășuneze vreun rău.

Aproape că uitasem de război, de lupte și misiuni. După cucerirea Careilor trecusem în rezervă și mi se părea că de acum voi avea parte numai de bucurii.

VALOAREA CERCETĂRII ÎN LUPTĂ

Iată-ne din nou pe cîmpul de bătaie. Cît am stat noi în rezervă, frontul a ajuns dincolo de Tisa, pe teritoriul Ungariei, spre interiorul munților Hegyalja. A urmat o scurtă pauză. În preziua ofensivei, am fost chemat la biroul de cercetare al diviziei. M-a întîmpinat, ca întotdeauna, șeful biroului, maiorul Pelea:

— Bine-ai venit, Marinică! mi-a spus el, după salutul meu reglementar. De mult nu ți-am văzut mutrișoara!

— Nu e vina mea, domnule maior! am răspuns eu bățos. Am așteptat să fiu chemat la ordinele dumneavoastră.

— Bravo! Așa de mult ții la mine, încît aștepți ordin scris ca să vii să mă vezi?!

— Nu, domnule maior, aștept ordin verbal...

— Mic și înfipt! Îți arde de glumă!

— Nicidecum, domnule maior. Sînt ostaș disciplinat și nu fac decît ceea ce mi se ordonă.

— Să lăsăm glumele la o parte. Cum te simți?

— Sănătos-voinic, domnule maior!

— Ia spune: de cînd n-ai mai fost musafir la nemți?

— De mai bine de o lună de zile...

— Nu ți-e dor de uniforma lor?

— De uniforma lor nu! În schimb, mi-e tare dor de pozițiile lor.

— Bravo! Ai ghicit ce vreau de la tine: o plimbare pe sub nasul nemților.

— Abia aștept!

— Eu nu-s atît de nerăbdător ca tine. Nu-mi face nici o plăcere să te trimit în gura lupului, ca să-i numeri dinții. Nevoia mă silește, totuși, să-mi calc pe inimă.

— Ce anume trebuie să fac?

— Ceea ce faci întotdeauna: să umbli teleleu, să tragi cu ochiul și să ne spui la întoarcere ce-ai văzut.

— Unde trebuie să mă duc?

— An să-ți arăt eu unde, la timpul și locul potrivit.

— Prea bine, domnule maior! Cînd plecăm în recunoaștere?

— Peste un ceas. Ai grijă să pui un pieptar cald pe dedesubt că afară fulguiește.

— Am înțeles! Pot să plec?

– Da. Du-te la grupa de cercetare, îmbracă-te ca pe aici și treci pe la bucătărie să-ți dea plutonierul major Ghițulete hrană caldă. Să mănînci și să bei pe săturate, că pînă diseară nu mai îmbuci nimic, iar apă nu știu dacă o să găsești prin locurile unde vei pleca în misiune.

– Hrană și apă nu iau cu mine?

– Cum o să iei?! Nu iei nimic! Dacă te prind nemții cu bidon românesc și cu pesmeți „Herdan" sau pîine de la manutanță, te-ai dus pe copcă! Chiar dacă ai straie ungurești!

– Aș putea să spun că le-am primit de la un ostaș român, ori le-am găsit pe cîmp . . .

– Nu zău! În ce limbă le-ai da toate explicațiile astea?

– Aveți dreptate, domnule maior. Am uitat că de cînd am trecut Tisa trebuie s-o fac pe mutul.

– O asemenea neglijență te poate costa viața. Nu uita că dincolo ești nu numai mut, ci și surd. Despre treaba asta am vorbit și am făcut exerciții pînă acuma de zeci de ori. Așa că n-ai voie să greșești: cum ai trecut linia frontului, ți-ai și pierdut auzul și graiul!

– Am înțeles, domnule maior. Lucrul ăsta l-am învățat de mult. Numai că nu m-am gîndit atunci cînd am spus că o să le explic nemților de unde am pîinea . . .

– Un bun cercetaș nu face nimic negîndit! Nici măcar un gest cu mîna! Asta să-ți intre în sînge! E clar?

– E clar, domnule maior!

La ora ordonată am fost în biroul maiorului. Acolo l-am întîlnit pe Valter, care pleca și el în misiune odată cu mine.

După ce maiorul și-a închis hîrtiile în lada de fier, am pornit tustrei la drum. Am mers de-a lungul unei străzi largi și arătoase, cu case frumoase și grădini multicolore, care pornea din centrul orașului Serencos, unde se afla comandamentul diviziei și mergea în linie dreaptă pînă la barieră. După o jumătate de ceas am ajuns la periferie. Acolo am luat-o pe un drumeag, pe coasta unui deal plin de vii și crame. Am urcat drumul șerpuitor, care ne-a condus pînă în vîrful dealului. Aici am dat de o casă de adăpost, păzită de o santinelă de-a noastră. Am intrat într-o cameră mare, cu fereastră largă, de unde se vedea pînă hăt departe în zare, spre coama munților Hegyalja, căci ninsoarea se oprise și soarele strălucea pe cer. În

cameră se afla o masă de stejar, cu un telefon de campanie pe ea și cîteva scaune în jur. Lîngă fereastră se găsea un telemetru. Era unul din posturile de comandă ale diviziei, de unde generalul și statul său major urmărea și conducea lupta. Maiorul m-a luat de mînă, m-a dus lîngă fereastră și mi-a spus:

– Te-am adus aici ca să cunoști mai bine locul unde trebuie să mergi și drumul pe care trebuie să-l urmezi. Vezi turlele de biserică de dincolo de pădurea din fața noastră?

M-am uitat pe fereastră, am scotocit încordat zările și i-am răspuns:

– Da, le văd, în fund, dincolo de geana pădurii. Dar se zăresc și cîteva case.

– Da, se văd și cîteva case. Este partea mai înaltă a satului Monok. Restul localității e ceva mai jos și nu se vede din cauza pădurii.

– Și pe unde ajung acolo?

– Vezi în stînga pădurii o vale șerpuitoare?

– Văd.

– Ei bine, pe acolo te duci. Dar te știi ceva mai departe de drum.

– Numai că, după cît se vede de aici, ca să ajung la valea cu pricina trebuie mai întîi să trec prin pădure, am băgat eu de seamă.

– Da, așa este: ca să ajungi la drumul spre Monok, trebuie să iei pădurea în răspăr. La treaba asta te va ajuta prietenul tău caporalul Niculițelu. El a fost ieri în pădure și cunoaște drumul. Așa-i, Valtere?

– Așa este, domnule maior, spuse caporalul. Numai că nu pot să-l duc dincolo de pădure, că spre capătul ei se găsesc, așa cum v-am raportat aseară, trupe fasciste, ascunse prin poieni.

– N-ai să-l duci decît pînă în apropierea lor. Mai departe o să se descurce Marinică singur, făcînd-o pe copilul sărac, trimis de maică-sa să culeagă vreascuri și să le care cu săniuța.

– Păi, n-am săniuță, domnule maior!

– O să ai îndată. E în spatele casei, adusă din vreme, special pentru tine. O încarci cu vreascuri, după ce te desparți de Valter. Ca să nu te rătăcești prin pădure, cînd vei fi singur, trebuie să ții mereu direcția spre nord, adică să ai mereu soarele în dreapta.

– Am înțeles, domnule maior! Vă rog să-mi spuneți din ce localitate fac parte casele care se văd în zare, în dreapta noastră.

– Din satul Golop. Acolo nu-i nevoie să mergi. Avem destule informații, am făcut cîteva incursiuni cu unitățile regimentului 40 de Infanterie. Dincoace, în stînga sectorului diviziei, adică în zona satului Monok, nu dispunem de informații suficiente, deși am trimis și aici cercetare de luptă. Și acum, coborîți în curte, luați sania și porniți.

L-am salutat amîndoi în același timp pe maior și am ieșit pe ușă. Îndată ce am fost singuri, am început să-l iscodesc pe caporal.

– Ai fost ieri în pădure?

– Am fost.

– Singur?

– Nu chiar.

Se vedea că nenea Valter nu prea avea chef de vorbă. L-am lăsat o vreme, dar fierbeam de curiozitate să știu ce s-a întîmplat acolo. Am început iar, după ce am pornit la drum:

– A fost și Lupu?

– A fost.

– Și azi de ce nu l-ai luat?

– E la infirmeria de cai, i-au făcut injecție.

L-am privit speriat și nenea Valter a zîmbit, să mă liniștească:

– Nu-i mare lucru. L-au mușcat niște lupi.

Am tăcut, așteptînd amănunte. Însoțitorul meu a ghicit ce doresc de la el. Dealtfel, cred că și el era nerăbdător să povestească cuiva isprăvile cîinelui său drag. Cum mergeam molcom pe zăpada moale, a vorbit cu glas scăzut:

– Ieri, pe la prînz, am primit ordin să mă strecor în pădurea Letoerdo, pădurea din fața noastră, spre a vedea dacă nu cumva nemții țin acolo pitulate unități de rezervă. M-am îmbrăcat în haine nemțești, l-am luat pe Lupu cu mine și am pornit. Ninsese și drumeagul, ca și pădurea, precum și pajiștile din jurul nostru, se acoperiseră cu o mantie albă, pufoasă. Lupu, care era slobod, zburda și se tăvălea prin zăpadă, se înfunda în desișuri, căutînd nu știu ce, apoi se întorcea la mine, lătrînd și țopăind. Am intrat în pădure. Copacii erau desfrunziți, așa că razele soarelui pătrundeau nestingherite, îngăduindu-mi

să mă orientez. Am mers cam vreo jumătate de ceas, cu soarele în dreapta și, după socoteala mea, ar fi trebuit să fi ajuns pe la mijlocul pădurii. N-am întîlnit nemți. Era liniște și nu se auzea decît șuieratul vîntului și freamătul codrului.

Deodată aud un urlet de lup, apoi altul și altul. Lupu a încremenit. Eu am luat-o repede la picior iscodind desișurile. La o vreme i-am văzut. Erau trei lupani zdraveni, care mă zăriseră și ei. Nu puteam să trag, aș fi fost auzit. Ei, și cînd mă socoteam eu așa, cum să ies din încurcătură, a intervenit Lupu. I-a lăsat pe primii doi să treacă pe lîngă el și s-a repezit în ceafa celui de al treilea. Într-o clipă l-a și pus la pămînt. Dar au tăbărît ceilalți pe el. Era o învălmășeală și o hărmălaie de nu mai înțelegeam nimic. M-am depărtat binișor, dar n-am mers prea mult, că Lupu m-a ajuns. Singera și scheuna încet, parcă cerînd ajutor. Ce puteam să-i fac acolo? L-am cărat cu mine pînă am dat de hitleriști, pe urmă m-am întors și am raportat ce am văzut. Pe Lupu l-am dus la infirmeria de cai, unde l-au pansat și i-au făcut injecții antirabice. Asta a fost.

Am vrut să zic ceva, să laud vitejia lui Lupu, dar caporalul mi-a luat-o înainte.

— Am auzit că dor injecțiile astea, dar n-aveam ce face. Turbarea e foarte răspîndită la lupi. Dar uite că am ajuns. Cam pe-aici e poiana unde am văzut ieri companiile nemțești. Eu mă întorc la bază iar tu, după ce îți umpli sania cu vreascuri, te duci la Monok. Fii atent la nemții din poiană. Dacă poți, ocolește-i. În cazul cînd te dibuiesc, fii calm și joacă-ți bine rolul de copil sărac și infirm. Rămîi cu bine! Să ne vedem sănătoși diseară!

— La revedere, nene! Ai grijă de Lupu.

— O să am grijă. Dar nu te mai gîndi la Lupu! Gîndește-te în primul rînd la tine și păzește-ți bine pielea!

Și caporalul m-a privit cîteva clipe plin de dragoste, după care a făcut cale întoarsă spre Serencs.

Mi-am încărcat sănițuța cu vreascuri și apoi mi-am continuat drumul pe cărare, spre luminișul care se vedea printre pomi. Cînd am ajuns în apropiere de rariște, m-am oprit și am căutat cu ochii vreun drumeag care să ocolească poiana. Din nefericire, alt drum afară de cel care trecea prin mijlocul ei nu exista. Asta însemna că trebuie să trec cu sănițuța printre nemți, iar lucrul acesta nu mi se părea deloc plăcut și lipsit de riscuri. Am stat pe loc cîtva

timp, şovăind. Era liniște deplină în jurul meu și asta mi-a dat curaj. M-am apropiat și mai mult de locul unde Valter spunea că se află pitulate companiile nemțești, dar n-am izbutit să disting cel mai mic zgomot sau șoaptă. Era limpede că poiana e goală.

Mi-am continuat drumul cu mai mult curaj. Am mai trecut prin cîteva poieni. În curînd umbra pădurii începu să se subțieze, semn că mă apropiam de margine și de satul Monok. Îmi venise inima la loc, căci multă vreme crezusem că m-am rătăcit și m-am împotmolit undeva în mijlocul codrului. Numai că nu-i bine să zici „hop!" pînă nu sări: liniștea pădurii fu străpunsă, pe neașteptate, de un urlet prelung de lup! „Frații fiarelor răpuse ieri de Lupu!" mi-am zis eu în gînd. Și am rupt-o la fugă încotro am văzut cu ochii.

Nu știu cît am fugit și în ce direcție, dar cînd m-am oprit lăsasem de mult în urmă pădurea și mă aflam pe valea și pe drumul care ducea spre Monok. Se zăreau turlele bisericii din sat, așa că eram sigur că mă aflu pe calea cea bună. Am stat puțin să mă liniștesc, apoi am pornit, ținîndu-mă ceva mai departe de șosea. Era liniște deplină, nu se auzea măcar vreun tropot de cizmă sau vreun țăcănit de armă, semn că încă mă aflam în „țara nimănui", adică între liniile noastre și cele dușmane. Dar îndată ce am început să urc dealul care despărțea pădurea de sat, am auzit larmă și forfotă. În curînd am ajuns pe linia gărzilor din avanposturile inamicului. M-au oprit cinci santinele nemțești. M-așteptasem să nu-mi dea nici o atenție, ca în alte dăți, dar lucrurile ieșiră altfel de cum eram eu obișnuit. Sania și încărcătura ei le atrăsese atenția.

M-au întrebat nu știu ce în graiul lor, dar pe loc am intrat în rolul meu de surdo-mut și le-am răspuns prin semne că am strîns vreascuri din pădure și le duc acasă, în sat. Nemții au dat din cap, semn că au înțeles, dar continuau să-mi spună ceva, arătînd spre sanie. Mi-am zis că vor să știe de unde am o sanie așa de bine lucrată. Mă gîndisem și la asta. Am răsucit în gol niște mustăți ungurești închipuite, mari cît coarnele unui plăvan, și am mîngîiat o barbă imaginară, lungă de trei coți, ceea ce voia să însemne că o am de la bunică-meu. Hitleriștii au izbucnit în rîs și mi-au răspuns și ei tot pe mutește că nu sînt liber să plec, nu înainte de a-mi controla încărcătura.

Apoi mi-au răsturnat sania și au risipit prin zăpadă vreascurile, spre a-și da seama dacă nu mă ocup cu altceva decît cu strînsul uscăturilor din pădure.

Dacă au văzut că nu sînt decît un copil sărac, infirm și cu gînduri curate, mi-au făcut semn să încarc din nou sania și să-mi iau tălpășița. Am pornit glonț spre sat, bucuros că am scăpat basma curată. Ca să scap de alte controale și emoții, m-am îndepărtat mult de șosea. Din păcate, însă, cu cît urcam dealul spre Monok, cu atît sporea numărul soldaților aflați pe costișe. Dinspre sat curgeau șuvoaie nesfîrșite de oameni și tunuri, care se răspîndeau în șiruri dese și intrau în poziție pe pantele dealului. Peste cîtva timp, între mine și sat răsări un adevărat zid de oameni și arme. Mi-am dat seama că este cu neputință să-l străbat fără primejdii mari. De aceea m-am gîndit că lucrul cel mai înțelept din partea mea ar fi să fac cale întoarsă. Am aruncat vreascurile și, cu sania goală, am luat-o razna pe cîmp, spre pădurea de unde venisem, ferindu-mă cum puteam mai bine de a fi văzut. În curînd am intrat în umbra ocrotitoare a codrului, fericit că am scăpat de nemți, dar cu inima purice din pricina perspectivei de a mă întîlni din nou cu frații fiarelor răpuse de Lupu. Frica mi-a ascuțit instinctul de orientare și mi-a condus pașii pe drumul cel bun. Astfel că după vreun ceas de alergătură, am ajuns la postul de comandă al diviziei. Voiam să trec mai departe, dar m-am auzit strigat pe nume de o voce cunoscută. Am intrat în casa de adăpost și acolo m-am trezit în fața comandantului diviziei și a unui întreg sfat de război, compus din statul major și comandanți de regimente. Era și maiorul Pelea. Cînd m-am văzut privit de atîția „ștabi", m-am înroșit pînă în vîrful urechilor, mai ales că mă simțeam vinovat de a nu-mi fi îndeplinit misiunea de a mă strecura pînă în satul Monok și a aduce informații de acolo. De aceea, după ce l-am salutat pe general cu un „Să trăiți!" anemic, am lăsat capul în jos, vinovat și rușinat. Maiorul Pelea a lăsat și el capul în piept, ghicind că l-am făcut de rîs și nu am ajuns la destinație.

– Te-ai și întors, Marinică? m-a întrebat comandantul diviziei.

– Da, domnule general... am răspuns eu cu glas sugrumat.

– Te-au primit cu foc în pădure și te-ai speriat?

– Nu, domnule general... în pădure nu era ţipenie de om. În schimb, erau lupi...

– Hm!... Înţeleg... a făcut cu glas blînd generalul. Te-ai speriat şi te-ai întors. Privi oarecum mustrător spre maior şi-i spuse: Cred că am greşit, Pelea, trimiţînd un copil atît de crud, pe ninsoare, în pădure...

– M-am speriat, dar n-am fugit, domnule general! l-am întrerupt eu pe comandant, încercînd să-l apăr pe maior.

– Aşa?! Dacă n-ai fugit, ce-ai făcut?

– Mi-am văzut de drum prin pădure.

– Ai trecut mai departe?

– Da, domnule general.

– Şi n-ai întîlnit deloc trupe inamice în pădure?

– Nu, domnule general.

– Nici măcar patrule izolate?

– N-am întîlnit nici un hitlerist, domnule general.

– Asta-i bună! Ce ziceţi, domnilor? se adresă el statului său major şi comandanţilor de regimente.

– E o situaţie cu totul nouă! răspunse maiorul Pelea, cu surprindere în glas.

– Înseamnă că hitleriştii s-au retras pe neaşteptate din pădure, schimbîndu-şi planul de luptă, îl întregi unul dintre comandanţii de regimente. Dar unde şi-au mutat rezervele?

– Rămîne să vedem, spuse cu glas liniştit generalul. Apoi, ghicind că aş putea să-l ajut în această problemă, mă întrebă: – Ia spune, Marinică, după ce ai ajuns la marginea pădurii, ce-ai făcut?

– Am pornit spre Monok.

– Şi ai ajuns acolo?

– Nu, domnule general.

– De ce?

– Am să vă spun îndată.

Şi le-am povestit pe larg cum am dat la poalele dealului dintre pădure şi sat de primele santinele, cum mi-au scotocit bănuitori prin sanie, cum lanţul de santinele şi apoi de trupe se îngroşa tot mai mult. În vreme ce povesteam, pe faţa comandantului de divizie şi a celorlalţi ofiţeri se putea citi mirarea şi chiar uimirea. Cînd le-am spus că în apropiere de sat, dealul forfotea de trupe şi tunuri ascunse prin vii şi că veneau mereu alţii, generalul m-a atras spre el şi m-a sărutat, spunîndu-mi:

– Marinică, ești o adevărată comoară! Meriți să fii citat prin ordin de zi și decorat! Ce ziceți, domnilor? se adresă el celorlalți ofițeri. Îi dăm „Serviciul Credincios"?

Toți au surîs și au dat din cap în semn afirmativ. Generalul urmă:

– Iată, domnilor, cum o informație importantă, sosită la timpul potrivit, este în stare să schimbe soarta unei bătălii. Ne pîndea o mare primejdie. Nemții și-au retras, în cursul nopții, rezervele din pădurea Letoerdo, în cea mai mare taină, și le-au plasat pe dealul de la sud de Monok. În acest fel, atacul nostru pe care intenționam să-l dezlănțuim împotriva rezervelor sale din pădure urma să se dea în gol, iar trupele noastre atacatoare să fie izbite în coastă și astfel întreaga noastră ofensivă să fie zădărnicită. Acum, însă, îi vom lovi acolo unde trebuie!

Eu nu prea pricepeam despre ce e vorba și care sînt meritele mele reale, dar astăzi, cînd îmi dau seama de rolul deosebit de important pe care îl joacă cercetarea tactică în luptă, pot spune că făcusem o treabă tare bună.

O MISIUNE ÎN FOLOSUL ARMATEI A IV-A

Curînd după cucerirea Monokului, am fost chemat la generalul Ionașcu. Instalase comandamentul diviziei într-un castel frumos, cu camere îmbrăcate în mătase și luminate de candelabre uriașe de cristal. Împreună cu dînsul se aflau în birou un colonel venit de la Armata a IV-a și maiorul Pelea. După ce m-a mîngîiat pe obraji și m-a întrebat de sănătate, generalul se adresă trimisului eșalonului superior:

– Colonele, îl ai în față, în carne și oase, pe Marinică al nostru.

– E un copil ager și stăpîn pe sine, răspunse colonelul care mă privise foarte atent de cum am intrat. Totuși, îmi pare prea mic, prea crud pentru treaba ce o avem de făcut.

– Tocmai în asta constă secretul succeselor sale: fiind așa de mic, nimeni nu-l ia în serios.

– Dacă dumneavoastră spuneți, încercăm.

– Aveți altă soluție?

– Trebuie să recunosc că în situaţia pe care o cunoaşteţi, nu avem alta.

– Atunci e clar, colonele: îl folosim pe Marinică.

Eu îi ascultam şi, cu toate că nu prea pricepeam despre ce este vorba, îmi dădeam totuşi seama că va trebui să fac din nou o plimbare la nemţi. Dar în ce loc şi cu ce treabă?

Răspunsul mi l-a dat maiorul Pelea. După ce am ieşit de la general, m-a dus în biroul lui.

– Marinică, vei avea de îndeplinit o misiune de mare însemnătate, în folosul eşalonului nostru superior, începu el să-mi dezvăluie tainele încredinţate de şeful secţiei de informaţii a Armatei a IV-a. Trebuie să treci linia de foc şi să ajungi în oraşul Debreţin.

– Cînd?

– Mîine dimineaţă. La prînz trebuie să fii în faţa intrării principale a gării de călători a oraşului.

– Păi, cum o să-mi dau seama care este intrarea principală?

– Intrarea principală are o scară mare, monumentală, cu trepte de marmoră şi uşi turnante. Celelalte sînt intrări simple, obişnuite.

– Am înţeles. Dar cum ajung pînă la gară?

– Mergi de-a lungul liniei ferate, pornind dintr-un punct unde te voi conduce eu mîine dimineaţă.

– Şi ce trebuie să fac în gara Debreţin?

– Te vei întîlni cu un civil blond, cu mustăţi tăiate scurt, care vorbeşte cu accent moldovenesc.

– Păi, cum să dau de dînsul, în hărmălaia de la gară?

– Nu tu îl cauţi pe el, ci el pe tine. Tu trebuie numai să stai cuminte pe treptele intrării principale. El va veni şi va intra în vorbă cu tine.

– Păi, de unde mă cunoaşte?

– I se vor comunica prin radio semnalmentele tale. Tu nu faci nimic altceva decît să aştepţi. Bineînţeles, trebuie să fii atent şi să urmăreşti dacă cel care ţi s-a adresat este un om înalt, blond, are mustăţi tăiate scurt, ţi-a spus pe nume, adică „Marinică" şi are accent moldovenesc.

– Şi eu ce trebuie să-i spun, după ce o să intre în vorbă cu mine?

– Absolut nimic! Ai uitat că în spatele liniilor inamice ești surdo-mut?

– Nu, n-am uitat, dar n-am înțeles bine consemnul.

Maiorul zîmbi și urmă:

– Este foarte important ca civilul să-ți spună pe nume, „Marinică" fiind parola de recunoaștere, care îți îngăduie să știi dacă ai de-a face cu agentul serviciului de informații al Armatei a IV-a, sau cu vreun om ce ți s-a adresat din întîmplare.

– Am înțeles, domnule maior!

– Așa... După ce omul cu mustață te va striga pe nume, fără ca tu să-i răspunzi sau să întorci capul spre el, căci fiind surdo-mut n-ai auzit nimic – te va mîngîia pe obraz.

– Am înțeles și am să țin minte totul, domnule maior!

– După ce-ți va mîngîia fața, omul cu mustața îți va da un pachet cu două sanvișuri: unul mare și unul mic. Pe cel mare îl poți mînca. Pe cel mic mi-l aduci mie. Bagă de seamă bine ca nu cumva să încurci borcanele... adică sanvișurile: pe cel mare îl mănînci, pe cel mic mi-l aduci mie. Ai înțeles?

– Am înțeles, domnule maior. Altceva ce mai am de făcut?

– Asta-i tot ce ai de făcut. Nimic altceva în plus: nici cîți nemți sînt în oraș, nici cîte tancuri ai întîlnit, nici dacă au sosit întăriri în gară. Numai să ai grijă de sanvișul cel mic, căci în mijlocul cîrnăciorului din sanviș se găsește un microfilm cu o informație extrem de importantă pentru statul major al Armatei a IV-a. Acum înțelegi de ce nu-ți mai cerem să ne aduci și alte informații în afară de cele cuprinse în microfilmul din acel debrețin?

– Da, acum înțeleg, domnule maior! Și n-am să mă încurc.

– Bine. Du-te și te odihnește și mîine dimineață la ora 6 vii aici la mine.

– În hainele mele de copil de ungur?

– Nu. O să-ți dau eu alte haine. Culcă-te devreme și ospătează-te bine deseară și mîine dimineață, pentru că hrană și băutură nu iei cu tine!

Am plecat la grupa de cercetare și am făcut exact așa cum mi-a ordonat maiorul. A doua zi la ora 6 fix am bătut la ușa șefului biroului de informații. Maiorul m-a primit îndată și mi-a dat niște haine zdrențăroase de vaga-

bond, ca să le îmbrac. Am făcut-o fără prea mare plăcere, căci erau soioase, iar rolul de mică puşlama nu prea mă atrăgea. După aceea, maiorul a făcut cîteva exerciţii cu mine, la fel ca înaintea plecării spre Monok, pentru a mă deprinde să nu întorc capul cînd sînt strigat din spate şi pentru a imita bine vorbirea prin semne a surdo-muţilor. Apoi am plecat amîndoi cu o maşină pînă la un canton de cale ferată. În depărtare se vedea un oraş mare care, aşa cum am ghicit şi cum mi-a spus maiorul, era Debreţinul. După ce ne-am dat jos din maşină la canton, maiorul Pelea mi-a spus:

— Acesta este locul unde te aştept pînă la întoarcerea din oraş, adică pînă deseară.

— Şi dacă mă apucă noaptea în Debreţin?

— Stai pînă dimineaţa, căci noaptea te poţi rătăci. În afară de asta, trecerea liniei de foc noaptea bate la ochi, chiar dacă este vorba de un copil vagabond. Oricum, eu te aştept aici, oricît de mult ai întîrzia.

— Cîţi kilometri sînt pînă la gară, domnule maior?

— Şase kilometri. Nu faci mai mult de două ore pînă acolo. Acum e ora opt aşa că ai timp destul la dispoziţie. Nu uita că eşti surdo-mut şi că nu trebuie să schimbi nici o vorbă cu omul cu mustaţă, deşi el ştie că nu eşti surdo-mut cu adevărat.

— Păi, dacă ştie că nu sînt surdo-mut, atunci de ce să nu vorbesc cu dînsul?

— Pentru că te poate auzi vreun localnic faţă de care ai făcut-o pe surdo-mutul şi atunci te-ai ars şi tu şi omul cu mustaţă. Ai priceput?

— Am priceput, domnule maior. Din clipa asta şi pînă mă întorc din Debreţin sînt surdo-mut. Nici la revedere nu vă spun?...

Maiorul a zîmbit înveselit, m-a îmbrăţişat şi mi-a urat drum bun şi succes.

Am pornit spre oraş, pe o cărare din apropierea liniei ferate. Deşi eram în decembrie, ziua se arăta frumoasă, cu cer senin şi soare surîzător. Cînd am ajuns la marginea Debreţinului, am dat de liniile germane. Nici de data asta nemţii nu m-au învrednicit cu vreo privire, m-au lăsat să trec mai departe.

Curînd am ajuns în triajul staţiei. Mi-a trebuit vreun ceas pînă să mă descurc prin păienjenişul de şine şi să ajung la clădirea cea mare a gării. Abia m-am aşezat pe

treptele scării, că m-am şi auzit strigat pe nume. Am respectat consemnul şi n-am întors capul. După cîteva clipe, în faţa mea a venit un civil înalt, blond, cu mustaţă, bine îmbrăcat. M-a mîngîiat pe obraji şi mi-a spus pe românește, nu prea tare, cu accent moldovenesc:

– *Şe faşi, Marinicî? Di şe ai întîrziat, bre?*

Eu i-am răspuns gîjîind din gît şi făcînd semne ce muţii. Omul cu mustaţă a zîmbit mulţumit, fiind sigur că eu sînt Marinică şi nu vreun vagabond oarecare. Pe urmă mi-a spus:

– *Iartă-mă, credeam că eşti Marinicî?*

Apoi a scos dintr-o valiză mică, de voiaj, un pachețel înfăşurat într-o hîrtie pergament şi mi l-a întins spunîndu-mi:

– *Na, ţine-l. Ştiu că ţî-i foami. La bună vidirî!*

După care moldoveanul s-a îndepărtat de mine în grabă căci se apropia de noi un ţăran ungur, cu mustăţi mari şi răsucite şi îi era teamă să nu-l audă că vorbeşte românește. Numai că eu am rămas cu ţăranul pe cap. Acesta a început să vorbească pe ungurește, însă eu tăceam milc, fiindcă eram cu adevărat surd şi mut în faţa unei limbi din care nu ştiam o boabă. Omul şi-a dat seama îndată că are de a face cu un băieţaş lovit de soartă şi s-a pus să mă întrebe în graiul muţilor de pretutindeni, folosind mîinile, ochii, mişcările capului şi mai ales clămpănitul buzelor. Voia să ştie ce-i cu mine, de unde vin, unde mă duc. I-am răspuns, tot prin semne, că sînt de departe, că au venit pe sus avioane, au aruncat bombe, bombele au făcut explozie, casele s-au dărîmat, iar eu mi-am pierdut graiul şi auzul de groază şi am fugit unde am văzut cu ochii. Nu ştiu dacă a înţeles toate astea, dar că mi s-a întîmplat ceva rău din cauza războiului tot a priceput, fiindcă şi el suferise, ca toată lumea, de pe urma pîrjolului cel mare care se întinsese pe tot pămîntul. Ca să mă îmbuneze, a scos din desagă nişte mere şi m-a îndemnat să le primesc în dar. Le-am luat, pentru că nu voiam să-l supăr.

După ce mi-a mai spus ceva prin semne, fără a pricepe prea bine despre ce e vorba, i-am făcut cîteva plecăciuni de rămas bun şi am pornit pe calea ferată spre locul de unde venisem.

Pe drum m-a apucat foamea şi am scos din traistă pachetul. L-am desfăcut şi am luat sandvişul cel mare

Avea la mijloc un debreţin rumen şi ispititor. După prima îmbucătură, mi-am dat seama că mă aflu în oraşul în care se fac faimoşii cîrnăciori care îi poartă numele. L-am mîncat pe îndelete, ciugulindu-l ca o vrabie, ca să mă desfăt vreme cît mai îndelungată. Dacă n-aş fi ştiut că celălalt debreţin poartă în mijlocul lui un important mesaj pentru Armata a IV-a, l-aş fi dat gata şi pe el.

Spre seară, am ajuns la cantonul de cale ferată unde mă aştepta maiorul Pelea, pe care întîrzierea mea îl cam îngrijorase. I-am povestit despre toată zăbava mea prin triajul gării şi despre taifasul prin semne cu ţăranul ungur. I-am dat debreţinul cel preţios după care ne-am întors bucuroşi la castelul cel frumos unde se afla statul major al diviziei.

UN DRAM DE NOROC

Cucerirea centrelor de rezistenţă de la Monok şi Golop a însemnat înlăturarea ultimelor obstacole în calea pătrunderii diviziei noastre pe teritoriul Cehoslovaciei. La finele lunii decembrie au fost cucerite poziţiile hitleriste din Valea Turna, apoi, după lupte grele, date în plină iarnă, divizia din care făceam parte a intrat în valea Hronului, la poalele munţilor Tatra Mică. În primele zile ale lunii februarie a început operaţia pentru curăţirea de trupe inamice a cursului superior al acestui rîu şi a crestelor stîncoase ce străjuiau albia lui. Nu puteam progresa din cauza puternicei rezistenţe ce ne-o opuneau trupele hitleriste aflate în satele Bistra şi Myto. Aceste două aşezări de munte se găseau la o altitudine de mai bine de o mie de metri şi erau înconjurate din toate părţile, ca nişte cetăţi, de piscuri de cremene înalte şi prăpăstioase. Toate încercările noastre de a pătrunde în interiorul lor printr-un atac frontal dăduseră greş. După ce s-a sfătuit cu statul său major şi cu comandanţii de unităţi, comandantul diviziei a hotărît ca aceste două puternice centre de rezistenţă să fie cucerite prin trimiterea unui detaşament, pe căi ocolite, prin munţi, în spatele lor.

Căpitanul Ghiţescu, şeful biroului de operaţii al diviziei, care planificase această acţiune îndrăzneaţă, avea nevoie să ştie dacă nemţii care apărau poziţiile de la Bis-

tra și Myta aveau sau nu, în rezervă, tancuri și autoblindate cu care să contraatace — cum făceau de obicei — unitățile căzute în spatele lor. Informația îi era necesară pentru a vedea dacă este sau nu nevoie să doteze detașamentul cu tunuri anticar, greu de transportat pe potecile stîncoase din munți. (Bineînțeles, aceste implicații tactice ale misiunii mele le-am aflat mai tîrziu, după război, căci atunci, chiar dacă mi le-ar fi spus cineva, tot nu le-aș fi priceput.)

Așa stînd lucrurile, m-am trezit chemat, într-o zi geroasă de februarie, la șeful biroului de informații al diviziei. Ca de obicei, maiorul Pelea m-a întîmpinat cu nelipsitu-i zîmbet și după ce m-a mîngîiat părinteşte pe obraz, mi-a spus:

— Marinică, blestematii ăștia de hitleriști ne silesc din nou să te folosim și să-ți punem viața în primejdie.

— Nu-i nimic, domnule maior, și așa mi se urîse să stau singur cuc și să tai frunze la cîini la grupa de cercetare, am răspuns eu, bucuros că am scăpat de lîncezeală și plictiseală.

— Dar de ce ești singur cuc? Niculițelu nu-i lîngă tine? Dar ceilalți camarazi din grupa de cercetare?

— Ei au treburile lor, sînt mereu plecați, iar eu rămîn singur. Pentru ei găsiți misiuni!...

— Am găsit și pentru tine. Trebuie să pleci imediat într-o misiune pe cît de simplă, pe atît de importantă.

— Unde, domnule maior?

— Aici, în apropiere. În satul din fața noastră, la Bistra. N-ai să mergi pe șosea, căci e minată. Treci pe o potecă din pădure, de pe marginea văii. O să-ți arăt eu pe unde. Bineînțeles, te îmbraci în haine ca pe aici și devii surdo-mut.

— O să mă puneți iar să fac pe vagabondul, ca la Debrețin și-o să mă miluiți cu niște vechituri soioase?

— Nu... și hainele sînt nou-nouțe.

— Așa mă prind. Și ce informații să vă aduc de la Bistra?

— Dacă sînt sau nu tancuri și autoblindate în sat. Altceva nimic. Acum treci în odăița de alături și te îmbracă.

Am trecut în cămăruță și m-am îmbrăcat. Erau haine noi, groase și călduroase. Cizmulițele arătau și ele bine și nu mă strîngeau deloc.

— Ei, îți plac? mă întrebă maiorul sigur de răspunsul meu.

— Nu m-ați mințit. Sînt numai bune pentru gerul de-afară...

Am pornit spre Bistra, pe șoseaua de pe malul Hronului, pînă în punctul unde pe o tăbliță scria: „Minat". De aici am luat-o pe cărarea ce se depărta de albia rîului, urcînd spre pădure. Înainte de a ne înfunda în brădet, maiorul s-a oprit și mi-a spus, arătînd cu mîna spre sat:

— Uite, acolo sus, sub stînca aceea cenușie, e Bistra. Ai un pic de urcat, dar îți va prinde bine pe gerul ăsta.

— Mi-ar fi prins și mai bine un termos cu ceai fierbinte, am obiectat eu.

— Ca să-și dea seama nemții că ești străin de aceste meleaguri și să te prindă cu mîța-n sac! Nu prea ai brodit-o! Dar să lăsăm gluma. Mai departe mergi prin pădure și te ții cît mai aproape de marginea văii! Nu uita că ești surdo-mut și n-ai auzit nimic cînd a strigat cineva la tine sau te-a întrebat ceva!

— Am înțeles, domnule maior! Am învățat bine acest lucru.

Maiorul m-a îmbrățișat și mi-a urat succes, ca de obicei, după care ne-am despărțit.

Peste două ceasuri am intrat în sat, fără să dau nemților ceva de bănuit. Bistra era de fapt un tîrg mărișor, cam cît Rucărul nostru, și tot așa de frumos. În centrul lui se înălța o biserică mare și înnegrită de vreme. Totul părea pustiu. Nici țipenie de om, afară de cîteva patrule nemțești. Așa cum mi-am dat seama mai tîrziu, hitleriștii renunțaseră la apărarea localității și își organizaseră o poziție ceva mai în spate, la Myto, pe niște creste stîncoase, aproape inaccesibile.

Am colindat tot satul fără să văd ceva deosebit în afară de trei tancuri părăsite. Era ger și viscolea. Aproape că înghețasem de frig, dar n-aveam curaj să intru în vreo casă, de teamă că s-ar putea vedea că nu sînt din partea locului. M-am hotărît să intru în biserică, spre a mă adăposti. Cînd colo, biserica era plină de oameni! Surprins, am dat să ies, dar în clipa aceea am văzut o grupă de cinci nemți care se apropiau de biserică în pas alergător. Am intrat înăuntru și m-am așezat pe o bancă, prefăcîndu-mă că ascult slujba.

Hitleriștii au pătruns în biserică și au început să cer-

ceteze chipurile oamenilor. Spre mine abia şi-au aruncat privirile. Eram prea mic ca să le trezesc vreo bănuială, deşi, dacă s-ar fi uitat mai bine, poate ar fi văzut că îmi cam tremură mîinile pe pupitrul de care aproape că mă lipisem.

După ce au scotocit toate ungherele bisericii, chiar şi altarul, nemţii s-au urcat în turnul ei, unde erau clopotele. Curînd s-au auzit glasuri răstite, trînteli şi bufnituri. Aşteptam cu inima ticăind, neştiind ce va urma. Nu îndrăzneam să fac nici o mişcare în acea aşteptare încremenită ce cuprinsese pe toţi oamenii din jur. Am văzut apoi cum soldaţii aceia coboară din turn, înghiontind din spate trei civili cu mîinile legate la spate. Au ieşit cu ei afară şi după vreo cîteva minute am auzit în preajma bisericii împuşcături de pistol automat. Nimeni n-a îndrăznit să mişte. Abia peste vreo jumătate de oră am părăsit cu toţii biserica. Am alergat în piaţa din mijlocul satului. Acolo, cei trei nefericiţi, capturaţi în turnul bisericii, zăceau pe caldarîm, într-un lac de sînge. Unul din ei mai mişca încă.

Am plecat din Bistra îndată, îngrozit la gîndul că aceeaşi soartă m-ar fi aşteptat şi pe mine dacă hitleriştilor le-ar fi dat în minte să mă cerceteze cu atenţie. Abia am ieşit din sat, că m-a şi ajuns din urmă o maşină nemţească, un „Mercedes". Mi-am spus că mi-a sunat ceasul cel de pe urmă, dar am continuat să merg liniştit. Numai că hitleriştii din maşină nu erau cei pe care-i văzusem în biserică, ci nişte ofiţeri, trei la număr, care păreau să nu aibă grija mea. Dar unul din ei, cu o mutră mai cumsecade, mi-a făcut semn să mă sui în maşină. M-am urcat fără să mă gîndesc prea mult. Pe de altă parte eram curios unde se duc. M-au întrebat nu ştiu ce, dar după ce au înţeles din semnele mele că sînt surd şi mut, m-au lăsat în pace.

Am intrat într-un sat pe a cărui tăbliţă indicatoare era scris un nume foarte lung: Myto-Pod-Dumberon. Era, desigur, satul cunoscut de noi sub numele de Myto. La marginea lui dinspre miazănoapte era un perete stîncos, în care se afla un tunel cu cazemate şi locaşuri de tragere pentru tunuri anticar. La tunel se ajungea cu ajutorul unei pasarele. Maşina s-a oprit la vreo trei sute de metri de tunel. Cei trei ofiţeri s-au dat jos şi au pornit spre pasarelă. Înainte ca ei să ajungă acolo, a apărut un avion de

vînătoare românesc care i-a mitraliat şi a aruncat bombe asupra lor, omorîndu-i. Şoferul maşinii a fugit înspăimîntat în tunel, lăsîndu-mă singur sub maşină, unde mă adăpostisem. M-am tîrît pe burtă pînă la unul dintre ofiţerii morţi, am luat porthartul de lîngă el, am scos hărţile şi notiţele dinăuntru şi am fugit în pădure. Nemţii din tunel n-au observat nimic, fiind zăpăciţi de bombardament şi preocupaţi de ridicarea şi transportarea morţilor în cabana-cazarmă din tunel.

Am mers prin pădure la întîmplare, biciuit de viscol şi ger. Nu vedeam decît la cîţiva paşi în faţă, habar n-aveam unde mă aflu. Mi-era frig şi, cu toate că ronţăiam mereu bucăţele de zahăr cubic, simţeam că îngheţ pe încetul şi că mi se apropie sfîrşitul. Mă cuprinsese deznădejdea. Dacă n-aş fi fost singur în pustietatea aceea îngheţată şi aş fi avut lîngă mine pe scumpul meu Niculiţelu, ca pe vremuri în pădurea Letoerdo, teama şi disperarea mea ar fi fost mult mai mici. Dar dragul meu prieten şi tovarăş de misiuni era departe de mine... Am mai rezistat o vreme, înotînd deznădăjduit prin troiene, pînă cînd o amorţeală plăcută şi o dorinţă de somn nestăvilită m-a împins să mă las pe o rînă, ca să mă odihnesc o clipă. Ştiam de la ostaşii mai bătrîni că pe viscol trebuie să lupţi din răsputeri, să te mişti mereu, dacă vrei să scapi cu viaţă, dar nu mai aveam puterea s-o fac...

Nu ştiu dacă adormisem sau visam treaz, dar mi se părea că sînt întins pe o sanie şi că doi oameni mătăhăloşi, îmbrăcaţi în nişte mantăi lungi, năpădite de fulgi de zăpadă mari şi groşi, mă trăgeau după ei. Nu vorbeau nimic între dînşii, poate şi din pricina vîntului năpraznic care sufla din faţă. Eram aproape sigur că sînt nemţi şi mă duc într-un loc unde n-o să-mi fie bine defel, mai ales că aveam asupra mea hărţile luate de la ofiţerul hitlerist ucis de aviaţia noastră. Aş fi putut să strig sau să fac ceva care să le atragă atenţia, pentru a se întoarce spre mine şi a-mi vorbi, spre a-mi da seama dacă sînt nemţi sau de-ai noştri, dar nu îndrăzneam. Dealtfel, nici nu eram sigur dacă sînt treaz ori visez, dacă sînt viu ori mă aflu pe lumea cealaltă. Se prea putea să fiu pe celălalt tărîm. Bunica Velica îmi vorbise atîtea despre el. Dar ea zicea că acolo sînt numai grădini şi pajişti însorite, pe cînd în jurul meu era un pustiu de zăpadă răscolit de viscol. „Te pomeneşti că sînt în iad!" am gîndit eu

îngrozit. Dar am încercat să mă liniștesc singur, spunîndu-mi că n-am făcut cine știe ce fapte nelegiuite în scurta mea existență pe pămînt.

În sfîrșit, matahalele s-au oprit, sania a făcut la fel, iar eu așijderea. Una dintre arătări s-a întors spre mine și văzînd că sînt treaz mi-a spus:

— Marinică, altă dată să nu le mai dormi în zăpadă, pe viscol, că te pupă maică-ta rece!

Era, deci, un om de pe lumea asta, cea mult lăudată și mult hulită! Și nu un om oarecare, ci un soldat român! Și nu un român oarecare, ci un sergent din '40 Infanterie, regimentul meu de baștină, gradat pe care îl cunoșteam din vedere...

— Da' cum am ajuns la 40 Călugăreni? l-am întrebat eu sărind în picioare, refăcut după somnul pe care îl trăsesem în sanie, la căldurică, sub pătura sergentului.

— Nici noi nu știm! Plecasem cu sania după vreascuri, ca să facem cald în bordei și să ne mai frigem cîte ceva, cînd am dat de tine, sforăind în zăpadă. Să știi că ai o baftă!...

— Bunica îmi spunea că la un car de minte nu strică și un dram de noroc!

— Noroc văd că ai cu ghiotura, dar minte, nici cît broasca păr! Păi, cine te-a pus, neică, s-o iei razna prin pădure pe viscolul ăsta?!

Am socotit că nu-i cazul să le explic pe larg despre misiunea care mă purtase prin locurile acelea nepriete-noase. Le-am arătat doar harta și însemnările neamțului.

— Ce-i cu astea? m-a întrebat sergentul mirat. De unde le-ai luat?

— Astea-s planurile pozițiilor nemțești, pe care le-am șterpelit de sub nasul „știabului" de acolo.

— Măăă... făcu sergentul, știi că ești cineva? Îți mai dă ghinărarul o decorație! Ba te face și căprar!... Ești bun dă cinste, Marinică!

Le-am mulțumit din suflet salvatorilor mei și am pornit spre postul de comandă al diviziei. Am făcut mai mult de un ceas pînă acolo, dar m-am ținut bine, deși viscolul nu contenise, căci mă știam printre ai mei. Maiorul m-a sărutat pe obraji, ca întotdeauna, mi-a mulțumit și m-a lăudat pentru informațiile culese și mai ales pentru hărțile și notițele capturate.

LA BANSKA BYSTRICA

Primăvara ne-a prins la poalele munților Tatra Mare. Părăsisem de mult valea fierăstruită în grezie a Hronului superior și, printr-un ocol lung și istovitor, trecusem de la aripa dreaptă a Armatei a IV-a, la aripa ei stîngă, pentru a elibera importantul centru cultural și economic al Slovaciei, orașul Banska Bystrica. Se anunță o bătălie grea, deoarece, după felul cum nemții primiseră avangărzile noastre, reieșea că se pregătiseră pentru o rezistență încăpățînată, pe dealurile din preajma orașului.

Era abia la sfîrșitul lunii martie, dar vremea devenise frumoasă și călduroasă, ca în toiul primăverii. Nu mai fusesem de mult în misiune de cercetare. M-aș fi plictisit de moarte dacă nu m-aș fi ocupat îndeaproape de Lupu, căci Valter fusese rănit și șezuse în spital aproape două luni. Ciinele rămăsese în grija mea, așa că eu îl hrănisem, eu îl îmbăiasem și eu îl scosesem la plimbare pînă se întorsese stăpînul lui la unitate. Afecțiunea pe care mi-o arăta ciinele era atît de mare încît Valter începuse să dea, după întoarcerea din spital, unele semne de gelozie. Ceea ce nu l-a împiedicat pe caporal să recunoască deschis că merit cu prisosință dragostea ciinelui său, mai ales cînd a aflat că mi-l făcusem dușman pe majurul Ghițulete, care dijmuia adesea rația de carne și de conserve la care avea dreptul ciinele-cercetaș.

Într-o zi, cînd pregătirile pentru cucerirea și eliberarea orașului Banska Bystrica se apropiau de sfîrșit, am fost chemat la Biroul 2 Informații. Eram sigur că, în sfîrșit, voi fi trimis în misiune și îmi venea să sar în sus de bucurie. Numai că îndată ce am intrat în biroul maiorului, m-am dezumflat ca o bășică spartă: primul care m-a primit a fost majurul Ghițulete, cu privirile lui pline de răutate, în vreme ce maiorul Pelea continua să-și țină ochii plecați asupra unor hîrtii, fără să se ridice de pe scaun, să-mi zîmbească și să mă mîngîie pe obraji, cum făcea de obicei.

— Apropie-te, „domnule" fruntaș, îmi spuse maiorul pe un ton înțepător. Știi de ce te-am chemat?

— Nu știu, domnule maior. Nu-mi amintesc să fi făcut ceva rău, ca să merit să vă uitați la mine atît de încruntat și dumneavoastră și don' major, i-am înfruntat eu pe amîndoi.

– Așteptai să te laud pentru actele tale de indisciplină față de un superior? spuse maiorul ridicînd ochii de pe mapa cu hîrtii și privindu-mă pe jumătate vesel, pe jumătate supărat.

I-am susținut privirile și îndreptîndu-mi ochii spre majurul care zîmbea satisfăcut, am răspuns dîrz:

– Nu-mi amintesc să fi săvîrșit nici un act de indisciplină față de cineva, domnule maior!

– Dacă nu-ți amintești, înseamnă că ești scurt de memorie... spuse maiorul mai puțin supărat ca la început.

– Vă rog să-mi spuneți dumneavoastră despre ce act de indisciplină e vorba!

– O să-ți spună reclamantul! zise maiorul privind spre Ghițulete. Hai, domnule plutonier-major, dă-i drumul, de ce te codești? Ți-e teamă de Marinică?

Majurul lăsa capul în pămînt și răspunse cu glas dogit, gîngav:

– A... el nu, don' maior... da' javra lui, da... Era să-mi sfîrșie beregata!... L-a asmuțit fruntașul Lungu.

– Așa e, fruntaș Lungu? mă întrebă Pelea pe un ton oficial, pentru a-și masca zîmbetul pe care îl scăpase în vreme ce majurul își dusese mîna îngrozit la gușă, spre a-și întări spusele.

– Nu este așa, domnule maior! am răspuns eu tăios.

– Dar cum este?

– Lupu s-a repezit singur la don' majur, fără să-l asmut eu!

– De ce?

– Fiindcă domnul majur mă trăgea de perciuni...

– Și de ce te trăgea de perciuni? Făcuseși vreo năzbîtie?

– Nu, domnule maior, nu făcusem nimic. I-am spus numai că-mi lasă cîinele flămînd și-i mănîncă el porția!

La auzul acestor vorbe, maiorul sări de pe scaun și strigă spre Ghițulete, sulițindu-l cu privirea:

– Așa este, domnule plutonier-major?

– ...Nu este așa... don' maior... mi se terminase carnea... nu mi-a ajuns și pentru cîine... da' i-am dat ciolane de ros...

– Cum să nu-ți ajungă, plutonier-major? Nu primești rație de carne și pentru cîine? Nu-i înscris la dreptul prin ordin de zi?

– Ba da, domnule maior, e trecut la ordinar... da' în

ziua aia n-am împărțit bine rațiile de carne... am greșit porțiile... se bîlbîi don' majur.

— Ai greșit porția ta, plutonier major! Ai greșit în favoarea ta!... tună maiorul.

— Nu don' maior... am dat la alții mai mult...

Maiorul își mută scîrbit privirile de la majur și apoi mi se adresă cu ochi plini de simpatie:

— Ia spune, Marinică, povestea asta cu greșeala s-a întîmplat numai o singură dată?

Deși Ghițulete se uita la mine cu ochi de milog, cerșindu-mi îndurare, n-am putut minți și am spus adevărul gol-goluț:

— Nu, domnule maior, se întîmplă foarte des. Mai ales cînd don' majur face rost de șliboviță din sat...

— Așa e, plutonier-major?

— Nu... domnule maior... că cetățenii cînd îmi dau de băut... îmi dau și de mîncat...

Văzînd că majurul cel lacom vrea să mă scoată mincinos, i-am adus șefului meu argumentul suprem:

— Domnule maior, așa este, cum vă spun: lasă cîinele fără porție deseori, sau îi înjumătățește rația. Din pricina asta Lupu a prins pică pe el și mîrîie și latră la dumnealui, ori de cîte ori îl vede!... Știți, cîinele își cunoaște drepturile: a stat trei săptămîni la serviciul veterinar al diviziei și acolo primea rația reglementară!...

— Bine, acum m-am lămurit! zise maiorul privind cu dispreț spre Ghițulete. Poți pleca, plutonier-major! Ai cinci zile de închisoare, care îți vor fi trecute în memoriu! Voi cere domnului șef de stat major cercetarea amănunțită a cazului și mutarea disciplinară, dacă se vor mai stabili și alte ilegalități în sarcina dumitale!...

După ce majurul a ieșit clătinîndu-se ca un om lovit în moalele capului, maiorul veni lîngă mine, mă mîngîie pe obraz și pe păr ca în vremurile bune și-mi spuse:

— Eram aproape sigur că majurul minte, dar am vrut să se convingă el singur cît e de ticălos. Eu știam că ești ostaș disciplinat și modest și că n-ai scos cornițe din pricina alintărilor mele... Acum să trecem la o chestiune mult mai importantă: nu ți-e dor de o plimbare la nemți?

— Mai încape îndoială, domnule maior? Mai ales că m-ați ținut deoparte atîta vreme.

— Te-am ținut, pentru că n-a fost nevoie neapărat de mătăluță. Ți-am spus-o de zeci de ori și ți-o repet și acum:

nu te trimitem în liniile inamice decît atunci cînd nu mai avem altă soluție pentru a culege informațiile strict necesare unei lupte.

Eram convins că așa se petreceau lucrurile, de aceea n-am mai stăruit și am întrebat direct:

– Trec iarăși la nemți?

– Deocamdată nu. Ești numai pus la dispoziția avangardei noastre care este în contact cu avanposturile inamice ce străjuiesc pozițiile întărite de la Banska Bystrica. Pe scurt, te punem la dispoziția batalionului 2 din Regimentul 34 infanterie, aflat în avangarda diviziei. Adică te dăm pe mîna bunului tău prieten, căpitanul Pană, comandantul batalionului, care te va folosi după nevoi.

Cînd am auzit că-i vorba să am de-a face cu „Nea Jenică", era gata-gata să sar într-un picior de bucurie. M-am oprit ca să nu creadă maiorul că-mi pare bine să mă despart de el, dar se vede că și-a dat seama că eram peste măsură de bucuros după felul cum l-am întrebat:

– Cînd plec, domnule maior?

– Deseară. Te va conduce Niculițelu pînă la postul de comandă al batalionului. Te îmbraci în straiele tale de pui de slovac.

Am alergat tot într-un picior pînă la grupa de cercetare, unde Valter, care primise din vreme dispoziții de la Pelea, făcuse toate pregătirile de drum pentru mine, el și Lupu. După ce ne-am ospătat bine, am pornit tustrei spre postul de comandă al batalionului din avangardă, care se afla pe un deal din apropierea satului slovac Dol Micina.

Cînd am ajuns acolo, Nea Jenică își freca mîinile de bucurie că are asemenea oaspeți ca mine și Valter, pe care îi cunoștea de mult, îi prețuia și mai mult și cu care nu se văzuse de cîteva luni. Drept urmare, a desfăcut o sticlă de vin untdelemnos, primit în dar cu prilejul luptelor din preajma Tokay-ului, cu jumătate an în urmă și a golit-o împreună cu Valter, și nu m-au lăsat pînă n-am gustat și eu cîteva înghițituri. Apoi, pentru că se întunecase și ni se muiaseră picioarele, ne-a îmbiat la culcare, spunînd că lucrul cel mai înțelept este să tragem un pui de somn, urmînd ca a doua zi, la răsăritul soarelui, să ne arate concret, pe teren, unde trebuie să ne ducem și ce trebuie să facem fiecare. I-am executat ordinul și în-

dată m-am lungit în bordeiul lui, alături de Valter și cu Lupu făcut covrig la picioarele noastre.

Am dormit cu toții neîntorși pînă la răsăritul soarelui. După ce am luat gustarea de dimineață, am ieșit din bordei și, tîrîndu-ne pe burtă cîțiva metri, am ajuns în vîrful cotei pe care se afla postul de comandă al batalionului. Era o zi de sfîrșit de martie, senină și caldă. În jurul nostru se înălțau spre cerul albastru, ca niște turnuri de cremene, munții Slovaciei din regiunea cursului mijlociu al Hronului. În vale, pe malul riului, și deasupra lui pe terase și coline stîncoase, printre vîrfuri de brazi se vedeau, ca niște jucării poleite, casele din orașul Banska Bystrica. Ceva mai aproape de noi, sub cota pe care ne găseam, se afla satul Doi Micina, unde nemții fortificaseră fiecare casă, hotărîți să zăgăzuiască înaintarea noastră. Deasupra satului, pe o colină înaltă, se afla un castel medieval. Nea Jenică ni-l arătă cu degetul și spuse:

– Marinică, avem neapărată nevoie ca cineva să meargă la castel. De acolo se vede ca în palmă întregul sat și putem afla cîte ceva despre trupele care îl apără, mai ales dacă au tancuri cu care să contraatace companiile noastre. Castelul nu pare să fie ocupat de nemți, dar e ținut sub foc. Două grupe care au încercat să ajungă acolo au fost secerate de mitraliere. În tine n-au să tragă.

– Cu condiția să-și dea seama că au de-a face cu un copil, spuse Valter.

– Vor vedea, pentru că va trebui să mergi neacoperit. Castelul se află la vreo două sute de metri deasupra satului, s-ar putea spune că face chiar parte din sat, așa că nu încape îndoială că nemții vor vedea că e vorba de un copil, spuse Nea Jenică.

– Cînd plec, domnule căpitan? am întrebat nerăbdător.

– Începînd din clipa asta, cînd vrei. După ce scotocești bine cu privirile satul, în căutare de tancuri sau autoblindate, te întorci înapoi și ne comunici rezultatul. Nu-ți trebuie mai mult de două-trei ore.

– Așa cred și eu, domnule căpitan.

– Bine, atunci să nu mai pierdem vremea: dă-i drumul la vale, spre castel. Deocamdată folosește brădetul din dreapta noastră ca să ajungi nedescoperit pînă în

imediata apropiere a castelului, unde poți fi văzut și distins de hitleriști.

Mi-am luat rămas bun de la Valter, care primea o altă misiune, l-am salutat ostășește pe Nea Jenică și m-am lăsat pe vale spre castel, printre brazi. Am ajuns, așa cum prevăzuse căpitanul, fără să fiu descoperit pînă la vreo două sute de pași de zidurile castelului, unde sfîrșea smocul de pădure. Mi-am aruncat, nu fără emoție, ochii în jos, înspre sat, unde, într-adevăr, se vedea ca în palmă. Aproape în fiecare curte din latura dinspre pozițiile noastre se vedeau sclipind, înapoia gardurilor de piatră, sau chiar la ferestrele caselor, țevi de mitralieră, branduri și tunuri antitanc. Autoblindate sau tancuri n-am izbutit să descopăr. Dar mai aveam timpul s-o fac, dacă nemții mă lăsau să ajung la castel. Și m-au lăsat s-o fac nestingherit. Au crezut că au în față unul din micii locuitori ai castelului și nu mi-au dat nici o atenție. În schimb, am fost copleșit de atenția castelanilor, în clipa cînd am pătruns în curte. Erau o mulțime de oameni, bătrîni, femei și copii, probabil țărani evacuați din sat. Au tăbărît cu toții pe mine, crezînd să sînt slovac de-al lor, copleșindu-mă cu tot felul de întrebări, din care eu nu înțelegeam o iotă. În curînd, însă și-au dat seama, dezamăgiți, că au de-a face cu un băiat surdo-mut de la care nu pot afla nimic despre ceea ce se petrece în satele eliberate de români, de unde părea că vin. Deși auzeam mereu cuvîntul „rumunsky", nu puteam să le răspund nimic la întrebarea ce părea să-i frămînte pe toți: ce fac românii și cînd au de gînd să-i scape de fasciști? Și nu puteam, nu numai pentru că așa îmi cerea rolul de surdo-mut, dar și pentru faptul că Nea Jenică îmi spusese să nu scap vreo vorbă sau să-mi dau aere de salvator, chiar dacă sînt sigur că am de-a face cu oameni de bună-credință.

Așa stînd lucrurile, m-am mulțumit doar să le explic prin semne că sînt din satul vecin, că m-am rătăcit prin pădure și am dat de castelul lor. Le-am făcut semn că mi-e sete. După ce mi-au dat să beau apă rece și bună, i-am rugat să mă lase să văd și eu castelul lor, că tare-i mare și frumos. O bătrînă, îmbrăcată orășenește, s-a oferit să mă conducă prin locurile cele mai arătoase. Eu i-am făcut semn că mă mulțumesc doar cu turnul cel mare, care domina întregul sat, ceea ce nu prea i-a convenit gazdei, care părea că suferă de picioare. De aceea ea a renun-

ţat în favoarea nepoată-si, o fetiţă sprintenă ca o căprioară.

În cîteva clipe am fost în vîrful turnului, de unde am început să scormonesc cu privirile satul, casă cu casă şi curte cu curte, prefăcîndu-mă că nu mă mai satur privind frumuseţea din vale. Fetiţa se umfla în pene şi nu era deloc grăbită să coboare cele 148 de trepte ale turnului, pe care le numărasem în vreme ce urcam. Admiraţia mea n-a durat prea mult, căci în partea dinspre miazănoapte a satului am descoperit ceea ce căutam: trei tancuri şi două autoblindate, camuflate cu crengi de brad, destul de bine pentru a nu fi văzute din avion, dar neîndestulător pentru a nu fi descoperite din turnul castelului. I-am mulţumit frumos micii mele castelane şi am coborît îndată în curte unde mi-am băgat în buzunar trei pietricele vinete şi două albe. După ce m-am mai plimbat puţin prin castel, am cerut amabilelor mele gazde să-mi arate drumul cel mai scurt spre casă, bineînţeles atît cît m-am priceput să exprim această dorinţă prin semne. Cîţiva ţărani s-au oferit să mă conducă pînă la pădurea ce ducea spre cota lui Nea Jenică, ceea ce eu am acceptat cu plăcere.

Cînd am ajuns la batalion, nea Jenică m-a întrebat nerăbdător:

– Ce veşti ne aduci, Marinică?

– Acelea de care aveaţi nevoie!

– Nu mai spune! Ai dibuit tancurile?!...

– Şi autotunurile! Sînt în partea de miazănoapte a satului, lîngă şosea, camuflate cu crengi de brad!

Cînd a auzit ce-mi iese din gură, nea Jenică s-a repezit la mine, m-a luat în braţe şi a început să mă învîrtă ca pe o domnişoară în ritm de vals.

Eram foarte vesel. După cucerirea localităţii Dola Micina n-am fost chemat la Divizie, cum se întîmpla de obicei. Am socotit aceasta drept o răsplată pentru ajutorul pe care l-am dat în pregătirea luptei ce avusese loc şi m-am bucurat de răgazul ce mi se oferise.

După două zile de odihnă şi realiniere a unităţilor, batalionul doi se pregătea din nou de luptă. Comandantul lui, veselul căpitan Pană, cu care împărţeam aşternutul de paie din cortul întins în lăstărişul de pe malul Hronului, îmi spuse în seara zilei de 24 martie!

– Marinică, poimîine o să avem iarăşi mare-meci-mare cu hitleriştii. Trebuie să-i facem zob, să-i scoatem pe targă

din Banska Bystrica și să purificăm aerul din frumoasa stațiune climaterică slovacă...

– Din prima repriză, chiar! am răspuns eu, înțelegînd gluma comandantului.

– *Aferim!* zise Nea Jenică, făcînd un salamalec ca prin părțile dobrogene. Numai să știi că pentru tine meciul începe chiar acum...

– *Sabalaiurusum!* Ce-o fi scris și pentru mine!... am ținut-o și eu pe glumă, întrebuințînd o vorbă auzită la locuitorii din părțile Babadagului, care veneau des pe la Casimcea, la „curtea" lui Bodroagă, cu treburi negustorești.

– E „scris" să treci în taină peste Hron, să te strecori în oraș și să ne aduci vești de acolo.

– Ce fel de vești?

– Am să-ți spun după ce vom face împreună recunoașterea cuvenită. Dar mai întîi de toate fă-ți plinul, îmi zise Nea Jenică, punîndu-mi în față un cîrnat afumat, de doi coți și o bucată de pîine caldă, de casă.

I-am executat ordinul numai pe jumătate, fiindcă mi-a fost cu neputință să dau gata un asemenea tain. Apoi am scos din raniță hainele țărănești slovace cu gîndul de a le îmbrăca.

– Te cam grăbești, țică! spuse Nea Jenică, făcîndu-mi semn să nu mă dezbrac. De data asta trebuie să apari pe străzile din Banska Bystrica în chip de băiat de bani gata.

– Păi, de unde să iau haine orășenești?

– Din geamantanul ăsta, trimis de domnul maior Pelea, zise căpitanul, arătîndu-mi cu mîna o valiză de piele. Deschide și încearcă-le!

Cînd am ridicat capacul, am dat de niște hăinuțe cum nu purtasem în viața mea. Era un costum marinăresc, făcut dintr-o stofă fină de lînă, de culoare bleumarin. Bereta avea ciucure roșu și panglici negre. Pantofii erau de lac, la fel ca și cureaua de la pantaloni.

– *Lux-a-ntilo!* făcu căpitanul clipind din ochi strengărește. Îmbracă-le, să văd cum îți stau!

Le-am îmbrăcat cît ai bate din palme. Erau ca turnate pe mine și arătam tare bine în ele, după părerea mea.

Însoțit de căpitan, am ieșit țanțoș din cort și am pornit spre observatorul batalionului, aflat la cota 712, pe o colină din apropierea rîului. Mergeam repede, ca să ajungem la destinație înainte de a se întuneca. Peste un sfert de ceas ne aflam în observator și priveam peste rîu în ora-

şul aşezat în terase, pe dealurile de la nord de Hron. Era un oraş de munte destul de mare, înveşmîntat în verdeaţă, cu vile cochete şi hoteluri monumentale. Aducea puţin cu Sinaia noastră.

– Vezi satul de la est de oraş? mă întrebă căpitanul.

– Da, casele acelea aflate la o palmă de vedere în dreapta oraşului, probabil, am spus eu.

– Exact. E la circa doi kilometri est de oraş şi se numeşte Majer. Între el şi Banska Bystrica se află o cale ferată care merge de-a lungul riului... Văzut?

– Văzut, domnule căpitan!

– La intrarea căii ferate în oraş se află un tunel... Văzut?

– Văzut!

– Trebuie să ştim dacă tunelul e minat, adică dacă are la gura lui cutii de exploziv, cabluri şi fitile. Ar trebui cucerită în bună stare calea ferată pentru a se asigura mai tîrziu transportul de trupe, subzistenţe şi materiale. Deci, cînd vei trece dincolo, vei face o plimbare şi prin preajma tunelului. Înţeles?

– Înţeles, domnule căpitan! Dar pe unde trec dincolo? Să înot cu aşa mîndreţe de haine?...

– Vezi podeţul acela de lemn de la marginea oraşului?

– Deocamdată nu, domnule căpitan.

– E la trei degete de vedere în stînga noastră... Văzut?

– Văzut!

– Ei bine, pe acolo ai să treci!

– Păi, nemţii au să mă lase?

– Capătul dinspre nemţi al podului, ca şi capătul dinspre noi, nu-i păzit de santinele, ci numai ţinut sub foc. Ziua te curăţă imediat cu mitraliera. Noaptea, pe întuneric, îl poţi trece fără să te doară capul. Înţeles?

– Înţeles, domnule căpitan! O să-l trec la noapte?

– Nu! O să-l treci în zorii zilei, înainte de a se face lumină, adică pe la cinci dimineaţa.

– Înseamnă să trebuie să mă scol cu noaptea-n cap?

– Bineînţeles! Trebuie să faci sacrificiul ăsta, dacă ţii la pielea ta.

– Ţin, domnule căpitan.

– Cu atît mai bine, ţică. Deci, n-ai să faci mutre dacă o să te zgîlţîi tocmai cînd ţi-o fi somnul mai dulce. Aşa-i?

– Firește, domnule căpitan. Mai bine dorm doar trei

ceasuri pe noapte, decît să dorm o veşnicie. Alte misiuni mai am de îndeplinit dincolo de Hron?

– Să te plimbi ca un belfer prin oraş.

– Păi, asta-i misiune de luptă ori distracţie?

– Şi una şi alta, băieţaş. Cu condiţia să *tragi cu oblonul* prin tîrg şi să vezi dacă-s mulţi nemţi pe-acolo, dacă au tancuri şi autotunuri şi pe unde sînt mai puţine trupe şi case întărite, adică locuri pe unde se poate pătrunde mai uşor în oraş. Înţeles?

– Înţeles, domnule căpitan! Cînd mă întorc acasă?

– Mîine seară, pe întuneric.

– Tot pe pod?

– Poţi să treci rîul şi înot. Dar nu te sfătuiesc s-o faci! E rîu rece de munte şi, în plus, ne aflăm abia în martie, aşa că poţi fi sigur de o pneumonie!... Îl vei trece înot numai în cazul cînd nemţii au mirosit ce hram porţi prin oraş şi vor să te înhaţe, iar tu nu ai putinţa să ajungi la pod.

– Aşa am să fac, domnule căpitan. Încă pe lumină, la asfinţit, am să-mi fac de lucru în apropierea podului, după ce m-am plimbat prin oraş. Pe întuneric va fi aproape cu neputinţă să dau de pod.

– Aşa să faci, marinăraşule! Şi acum, la drum! Hai cu neica, să te pun cu mîna mea pe axul podului, că singur n-o să izbuteşti.

Ne-am coborît de pe colină. Începuse să se întunece în lăstărişul din lunca Hronului. Ne-am apropiat cu băgare de seamă de mal şi, înainte de a se fi făcut întuneric deplin, am ajuns la cîţiva metri de podeţ.

– Te-am adus aici ca să înveţi drumul la pod, spuse căpitanul. Mîine, cînd se crapă de ziuă, n-o să-ţi fie uşor să ajungi la el pe întuneric. De aceea deschide-ţi ochii bine şi întipăreşte-ţi adînc în minte drumul. Acum să mergem înapoi la cort, să luăm cina şi să tragem un pui de somn în aceeaşi formaţie!...

Peste un ceas eram amîndoi lungiţi în cort pe aşternutul de fîn şi ne căzneam să adormim. Din păcate, nu prea izbuteam nici unul să trecem hotarul spre împărăţia visurilor. Căpitanul aprindea ţigară după ţigară. Eu mă răsuceam pe toate părţile ca un tăvălug de arie. Nu ştiu cînd am adormit, dar, în schimb, ştiu că m-am sculat odihnit şi pus pe fapte mari. Ce-i drept, nu m-am sculat singur, ci cu ajutorul căpitanului, care a trebuit să mă zgîlţîie bine pînă să deschid ochii şi să ies de sub pătură.

– E patru dimineața, țică, spuse Nea Jenică, ștergîndu-și ochelarii. Nu mai ai la dispoziție decît o oră și jumătate de întuneric. Masa e gata. Spală-te pe ochi, îmbracă-ți costumul de marinel, hrănește-te bine, și dă-i drumul cît mai repede, dacă vrei să nu te întîmpine nemții la pod cu un snop de mitralieră!

– Îndată, domnule căpitan! Abia aștept să scap de cicălelile dumneavoastră... i-am răspuns molipsindu-mă și eu de voia bună a lui Nea Jenică.

– Foarte bine! Ai liber pînă la noapte. Să nu cumva să întîrzii ori să te dai bătut!

După ce „mi-am făcut plinul", cum îi plăcea căpitanului să spună, ne-am îmbrățișat și ne-am despărțit. În mai puțin de o jumătate de ceas am ajuns la pod. Era încă întuneric, așa că am trecut Hronul fără ca nemții să mă simtă. Am ajuns repede la calea ferată și, ținînd tot pe lîngă șină, m-am îndreptat spre tunel. Cînd am ajuns în apropierea lui, începuse să se crape de ziuă. Prin pîcla subțire a dimineții am putut să disting calupurile strălucitoare de exploziv, cablurile și fitilurile de la intrare. Deci era minat, așa cum presupusese căpitanul. Aș fi vrut să tai cablurile, dar lucrul acesta era interzis prin consemnul primit de la Nea Jenică, pentru că o asemenea acțiune i-ar fi pus pe nemți în alarmă.

Am pornit mai departe spre oraș. Cînd am ajuns la marginea lui se lumina de ziuă. N-am întîlnit nici o santinelă hitleristă și nici un fel de șanțuri sau întărituri în drumul meu. Nimerisem într-un sector al frontului pe care nemții nu-l organizaseră, mulțumindu-se să-l țină numai sub foc din sectoarele învecinate. Am dat într-o stradă asfaltată și bine îngrijită și curînd m-am găsit în fața unei clădiri mari și frumoase. La intrare și sus, pe acoperiș, fluturau steaguri cu crucea roșie. Era, desigur, un spital. Am mers de-a lungul străzii aproape jumătate de kilometru, fără să văd soldați nemți. În schimb am întîlnit cîțiva civili care au trecut grăbiți, fără să-mi dea vreo atenție. Cînd am ajuns în dreptul unei farmacii a trebuit să-mi curm plimbarea: strada era baricadată cu trunchiuri de brad și sîrmă ghimpată. În curți și case se vedeau tunuri anticar, branduri și alt armament în jurul căruia foiau soldații nemți. Era limpede că din acest punct începea sectorul fortificat și organizat pentru apărare al orașului și că eu n-am ce căuta acolo. Am făcut cale întoarsă și am

trecut într-o stradă mai mică și mai singuratică. În fața unei case modeste, din piatră și trunchiuri de brad, m-a întîmpinat o bătrînă, care a început să-mi pună tot felul de întrebări în limba slovacă, din care eu nu pricepeam nimic. Am intrat în rolul meu de surdo-mut și i-am răspuns prin semne ceva din care ea probabil că n-a înțeles decît că sînt un copil fără grai. Înduioșată că un domnișor așa de bine îmbrăcat ca mine este totuși un om lovit de soartă, m-a poftit în curte. Am primit cu plăcere, pentru că acum, după ce strînsesem informații prețioase despre puterea de foc a dușmanului, era bine să stau undeva deoparte, pînă la căderea nopții. Femeia m-a invitat în casă, mi-a arătat un scaun. I-am făcut semn să-mi dea ceva de băut. Bătrîna m-a rugat din ochi s-o aștept puțin, că se întoarce îndată. A ieșit afară cu un ciubăr în mînă și tocmai cînd să intre în grajd, la vacă, s-a trezit cu un hitlerist în curte. M-am tras de la fereastră, socotind că e mai bine să nu am de-a face cu neamțul, care purta un pistol automat la umăr și trei grenade cu mîner la centură. Ca și mine, acesta i-a făcut semn gazdei să-i dea ceva de băut. Bătrînica a lăsat ciubărul jos, s-a dus repede la bucătărie și s-a întors cu o cană cu apă. Soldatul a băut și a plecat. După vreo jumătate de oră, gazda mea a intrat în odaie și mi-a pus în față o oală cu lapte fierbinte. Mi-a dat și o farfurie adîncă și apoi s-a dus la bucătărie, la treburile ei. Am băut laptele pe îndelete, neavînd de ce să mă grăbesc.

Cam peste două ceasuri, gazda s-a întors în cameră și m-a întrebat prin semne dacă mai doresc ceva. Cum eram hotărît să pierd cît mai multă vreme în casa ei, i-am făcut semn că sînt obosit și că aș vrea să mă întind puțin pe banca de lemn din cameră. A încuviințat, zîmbindu-mi și apoi a plecat din nou la bucătărie. Cum mă sculasem cu noaptea-n cap și n-aveam altceva mai bun de făcut în ziua aceea, m-am lungit pe bancă și am tras un pui de somn. M-am trezit cam pe la prînz, cînd gazda a intrat în odaie și m-a îmbiat să gust dintr-o porție zdravănă de tahnie de cartofi. I-am urmat îndemnul căci mi se făcuse iarăși foame.

A mai trecut încă un ceas. M-am gîndit că mi-am pierdut vremea destul pe aici și că n-ar strica să dau o raită prin oraș pînă la căderea nopții, pentru a mai „trage cu oblonul" cum suna ordinul lui Nea Jenică. De aceea, m-am dus la bucătărie, la stăpîna casei, i-am mulțumit ceremo-

nios prin plecăciuni adînci pentru ospitalitate și am ieșit în stradă. M-am plimbat agale pe străzi, ca un băiat de bani gata. Nu eram singurul cetățean care făceam acest lucru. Cei mai mulți dintre locuitorii orașului rămăseseră la casele lor și cînd erau bombardamente se ascundeau în pivnițe, după cum am putut să-mi dau seama. Cînd era liniște, circulau pe străzi pentru cumpărături sau diferite treburi gospodărești. Așa se face că pe o stradă largă și cu case frumoase am dat cu ochii de o fetiță îngrijit îmbrăcată, care se îndreptă spre mine zîmbind și îmi strigă ceva în limba părinților ei. Tocmai în clipa aceea a apărut o patrulă nemțească. Ca să nu dau nimic de bănuit, m-am repezit în fugă spre fetiță, strigîndu-i prietenește: Hei! Hei... Am ajuns la ea, i-am zîmbit, am apucat-o de mînă și am pornit împreună la plimbare, spre marea încîntare a prietenei mele de circumstanță. Dar bucuria ei n-a ținut mult, căci îndată ce patrula s-a îndepărtat de noi, am părăsit-o fără nici o remușcare și am luat-o la fugă pe stradă. Fata a pornit glonț în urmărirea mea, strigînd de vuia strada: Hei, hei... hei!... M-am descotorosit repede de ea și m-am îndreptat spre marginea orașului, pe drumul pe care venisem. Din cînd în cînd mai trăgeam cu ochiul în jurul meu. Am putut să-mi dau seama că în oraș se aflau, în afară de trupe, și ceva tancuri și autoblindate.

Am ajuns fără nici un incident în apropiere de podețul de lemn și m-am ascuns într-un desiș de salcie tînără, pînă la căderea nopții. Sub protecția întunericului, am trecut neobservat Hronul și m-am întors la postul de comandă al batalionului doi. Cînd i-am povestit lui Nea Jenică tot ce s-a întîmplat și tot ce am văzut, a exclamat:

— Ești grozav, țică! Mi-ai adus știri cît se poate de prețioase. Am să trec podul prin surprindere, am să ajung la tunel înainte ca nemții să-l arunce în aer și apoi o să atac orașul în brеșa descoperită de tine, adică între spital și farmacie. Îmi făcusem un alt plan, dar cel inspirat de informațiile pe care mi le-ai adus tu e mult mai bun. După ce, împreună cu batalionul unu din dreapta noastră și unitatea sovietică din stînga noastră, vom cuceri orașul, te voi propune la avansare și decorare. Bineînțeles, dacă voi avea zile!

A doua zi, în zori, după ce artileria și aviația noastră au bombardat năpraznic pozițiile hitleriste de pe malul Hronului și din oraș, batalionul doi și vecinii săi din

dreapta și din stînga au pornit la atac și, pînă la căderea serii, marele centru economic și cultural al Slovaciei, orașul Banska Bystrica, a fost eliberat.

Nea Jenică „a avut zile" și s-a ținut de cuvînt.

PRINTRE MORȚII-VII

Pentru reușita misiunilor de cercetare executate la Dol Micina și Banska Bystrica, am fost avansat la gradul de caporal și decorat a treia oară, primind medalia „Bărbăție și Credință". După o săptămînă de refacere, divizia noastră s-a îndreptat spre munții Tatra Mare din apropiere, pentru a elibera orașul Kremnica, unde hitleriștii organizaseră un puternic centru de rezistență. La cîțiva kilometri de Kremnica se află satul Piargy, într-o regiune muntoasă și împădurită. Se primiseră informații că nemții au un mare depozit de campanie undeva lîngă sat, într-o pădure. Nu se cunoștea precis locul unde era amplasat și nici ce conținea depozitul.

Pentru a se aduce informații concrete care să fie interpretate de biroul 2 al diviziei și transmise aviației de bombardament, a fost trimis, în misiune de cercetare în spatele inamicului, caporalul Niculițelu. A plecat cînd se crăpa de ziuă. L-a luat și pe Lupu cu el, pentru a simți din vreme apropierea vreunui ostaș neamț și a-l ocoli sau a se ascunde. Spre seara aceleiași zile, caporalul s-a întors în liniile noastre rănit destul de serios la coapsa stîngă și fără Lupu. A fost oprit la ambulanța diviziei, căci deși avea o rană mare și adîncă, osul nu fusese atins de gloanțe și nu era, deci, nevoie de evacuare la spitalul de campanie. Cînd am auzit trista veste, am alergat într-un suflet la ambulanță, cu ochii potopiți de lacrimi. L-am găsit pe Valter în pat, cu piciorul încolăcit de fești și bandaje și cu fața palidă, căci pierduse mult sînge în cele trei ore cîte i-au trebuit să se tîrască din liniile nemțești pînă la noi. Deși știa că este în afara oricărui pericol, era trist și înlăcrimat. Desigur, din pricină că-l pierduse pe minunatul său cîine-cercetaș. După ce l-am plîns împreună pe dragul nostru Lupu, mi-a povestit în amănunt împrejurările în care avusese loc marea nenorocire ce ne lovise pe amîndoi:

— Am trecut în zorii zilei liniile nemțești fără să mă simtă santinelele din avanposturi. Peste vreo oră am ajuns la pădurea de lîngă satul Piargy. M-am înfundat în brădet, cu Lupu lîngă mine, observîndu-l cu atenție. Am mers la întîmplare printre brazi cam vreun sfert de oră, fără să dăm de ceea ce căutam. Deodată Lupu începu să se agite și să adulmece îndelung înspre un luminiș. Era semn că acolo se află ceva, fiară sau om, și că trebuie să fiu cu băgare de seamă. Ne-am culcat amîndoi într-un tufiș și am așteptat încordați apropierea de noi a dușmanului nevăzut. Deodată se auziră în preajma noastră hămăieli și apoi lătrături și chelălăieli de cîine. Peste cîteva clipe, ne-am trezit că se năpustesc asupra noastră doi dulăi ca niște viței. Eu am rămas nemișcat, în vreme ce Lupu s-a răsucit spre dușmani și a încremenit cu capul pe labele din față. Cînd cei doi zăvozi au ajuns la vreo trei pași depărtare, s-a aruncat în zbor asupra unuia dintre ei, l-a prins de beregată, l-a tăvălit cîteva clipe prin iarbă și l-a lăsat lat, într-un lac de sînge. Celălalt zăvod rămăsese buimăcit de atacul acesta neașteptat și de răpunerea fulgerătoare a tovarășului său. Dintr-un salt, Lupu a fost asupra lui, încercînd să-i apuce gîtul în clește. Numai că acum n-a mai mers atît de lesne. Cîinele celălalt s-a ferit în lături cu surprinzătoare agilitate, făcînd față atacatorului, mîrîind și săltînd pe picioarele dinapoi. Pe urmă au început să-și dea tîrcoale unul altuia, fiecare așteptînd o greșeală sau o clipă de neatenție din partea celuilalt. Dar Lupu, inteligent cum îl știi, a recurs la un șiretlic. Se răsuci brusc, prefăcîndu-se că vrea s-o ia la fugă, cuprins de frică. Adversarul său se năpusti asupra lui, gata să-i sară în spate și să-l înhațe de ceafă. Atunci Lupu, care se aștepta la așa ceva, s-a întors fulgerător și l-a înșfăcat de beregată. În cîteva clipe a isprăvit și cu el.

Deodată se auziră foșnete, urmate de un țăcănit scurt și o răpăială prelungă de pistol automat. Lupu se prăbuși pe iarbă, cu trupul ciuruit de gloanțe. A încercat o clipă să-și miște capul, poate spre mine, poate spre dușmanul nevăzut, apoi a încremenit. Mi-am dat seama că am în față o patrulă bine înarmată și că singura mea scăpare este fuga. Am sărit în picioare, am întors spatele dușmanilor și m-am înfundat într-un hățiș des de alun. Se auziră în urma mea răpăieli de pistol automat, dar gloanțele, trase la întîmplare, nu m-au vătămat cu nimic. Am continuat să

fug pînă cînd am simțit, după o nouă rafală de pistol automat trasă în urma mea, ceva cald ce mi-a străpuns coapsa. Mi-am dat seama că sînt rănit ușor și că aș putea să mă afund și mai mult în hățișurile ocrotitoare, astfel încît nemții, lipsiți de ciinii lor de urmărire, să nu poată da de mine. Numai că dîrele de sînge ce le-aș fi lăsat m-ar fi dat de gol. De aceea m-am oprit și m-am ascuns într-un tufan de sînger încîlcit ca o barbă creață, nepieptănată. Hitleriștii au trecut pe lîngă mine fără să mă dibuiască și au continuat să tragă focuri de automat la întîmplare, în speranța că o să mă înspăimînte și o să mă facă să mă predau. Impușcăturile și larma s-au îndepărtat tot mai mult de mine, pînă cînd s-au stins cu totul.

Scăpat de urmăritori, mi-am sfîșiat cămașa și mi-am legat strîns rana, pentru a opri sîngerarea. Am stat pitulat în hățiș mai bine de două ceasuri, după care m-am tîrît cum am putut în liniile noastre. Am scăpat cu viață numai mulțumită bietului meu Lupu.

— A fost un ciine minunat, cum nu se mai află altul nicăieri în lume, am zis eu, după ce Valter și-a sfîrșit povestea.

În noaptea aceea nu am putut închide ochii. Îl tot vedeam pe Lupu în fața mea, chemîndu-mă parcă să-l ajut, iar eu nu puteam să fac nimic.

Peste două zile, Nea Panozza a venit la grupa de cercetare, m-a luat deoparte și mi-a spus:

— Domnul maior Pelea a fost convocat urgent la corpul de armată și m-a rugat să-ți aduc la cunoștință, în numele lui, o nouă misiune de cercetare ce urmează s-o faci în spatele inamicului. Dacă ar fi avut timp, ar fi venit dînsul ca să-ți dea îndrumările necesare și să se ocupe direct de pregătirile de plecare.

— N-ar fi fost rău! am zis și îndată am regretat asemenea vorbe.

— Va să zică n-ai încredere în priceperea mea! Bravooo!... se prefăcu supărat sergentul.

— Ba am, dar m-am obișnuit cu don' maior... am dres-o eu.

— Bine, să zicem că așa este și să trecem la treburile noastre de serviciu: pleci în misiune de cercetare în pădurea de lîngă Piargy.

— Ca să fac ceea ce n-a izbutit Valter?

— Ai ghicit. N-avem altă soluție. Domnul maior crede

că tu ai să ajungi nebăgat în seamă pînă la misteriosul depozit.

– Dacă n-au să mă simtă şi pe mine ciinii care i-au descoperit pe Valter şi Lupu . . .

– Ciinii ăia au început acum să putrezească.

– Găsesc ei, nemţii, alţii în loc.

– Domnul maior crede, totuşi, că tu ai şanse bune de reuşită. Firește, e o misiune primejdioasă, dar ordinele Corpului de Armată ne cer cu insistenţă informaţii asupra depozitului.

– Şi unde naiba-i depozitul ăsta?

– În pădurea din apropierea satului Piargy.

– Şi satul?

– Am să te conduc pînă în apropierea lui.

– Despre ce fel de depozit e vorba?

– Dacă am şti, nu te-am trimite pe tine acolo. Ţi se cere să descoperi locul unde se află depozitul şi cam ce păstrează nemţii acolo. Trebuie să stabileşti cu aproximaţie poziţia lui, adică unde se găseşte: în mijlocul pădurii, la marginea ei de nord sau de sud, la est sau la vest. Asta-i tot.

– Nu-i deloc puţin!

– Cred şi eu. E o misiune destul de primejdioasă. Depozitele sînt bine păzite şi dacă te prind prin preajma lor e greu să-i convingi că te-ai rătăcit şi ai ajuns acolo din greşeală. Dar tu aşa să faci, la o adică: să le spui prin semne că te-ai rătăcit.

– Mai bine să n-am de-a face cu ei! Totul e să mă furişez pînă la depozit nevăzut şi neauzit de nimeni.

– Aşa este.

– Bine, dacă nu-i altă soluţie, am s-o fac şi pe asta. Cînd plecăm?

– Peste un ceas. Du-te şi îmbracă-ţi hainele de pui de slovac, ia masa şi vino înapoi la grupa de cercetare.

Exact peste o oră am plecat, împreună cu Nea Panozza, spre poziţiile hitleriste, aflate pe înălţimile împădurite de la răsărit de oraşul Kremnica. În zare se vedeau piscurile munţilor Tatra Mare, pe care trebuia să le cucerim, spre a ne deschide drum spre Moravia. După vreo jumătate de ceas de urcuş pe cărări şerpuitoare, am ajuns pe coama unui munte care cobora în terase împădurite spre valea unui rîu, unde străluceau în bătaia soarelui acoperişurile şi turnurile dintr-un oraş scăldat în verdeaţă.

– Ne aflăm la cota 1007, spuse Nea Panozza, uitîndu-se pe hartă. În apropiere de noi se găsește observatorul diviziei. Jos, în vale, se află orașul Kremnica, așezat pe rîul acela care strălucește ca un fir de argint și poartă numele de Kremnicky. Pe colinele din fața orașului se află pozițiile nemțești. Vei coborî de aici spre ele, pînă în apropiere de gardurile de sîrmă ghimpată care se văd în față. Satul Piargy este grupul acela de case din dreapta orașului, unde se vede un smoc de pădure în apropiere. Acolo, în mijlocul brazilor, se pare că se află depozitul hitlerist cu pricina.

– Cum ajung pînă în sat?

– Vom coborî împreună de pe munte, spre colinele din fața Kremnicei. Cînd vom ajunge în apropiere de pozițiile nemțești, ne vom despărți. Te aștept pînă la căderea nopții în locul de despărțire.

Am coborît de la cotă spre Kremnica și peste vreo două ceasuri am ajuns pe o colină cu pajiști bogate în iarbă înaltă și grasă. La vreun kilometru în fața noastră se întindeau, în zig-zag, garduri de sîrmă ghimpată.

– Iată și avanposturile hitleriste, spuse sergentul. De aici ne despărțim. Drum bun și succes! Eu te aștept în șura de fîn pe lîngă care am trecut adineauri.

Ne-am îmbrățișat și ne-am despărțit. M-am îndreptat spre pozițiile nemțești, mergînd pe șoseaua pietruită ce ducea în oraș. Norocul mi-a ușurat trecerea prin barajul hitlerist. Cînd mai aveam vreo jumătate de kilometru pînă la gardurile de sîrmă ghimpată, mi-a ieșit în cale o căruță cu fîn. Bătrînul care mîna caii, văzîndu-mă îmbrăcat în portul lor național, a crezut că-s slovac de-al lor și a oprit. Mi-a spus ceva pe limba lui și m-a poftit prin semne să mă urc sus, lîngă el, ceea ce am făcut îndată. În curînd am fost opriți de doi hitlerișți înarmați cu pistoale automate. Spre norocul meu, țăranul avea permis de trecere, așa că nemții nu și-au bătut capul cu mine și ne-au lăsat să ne continuăm drumul.

Cînd am ajuns în apropiere de grupul de case despre care Nea Panozza spunea că-i satul Piargy, l-am rugat pe țăran să oprească. I-am arătat că merg spre sat, dîndu-i a înțelege că sînt de acolo. El a mișcat buzele încet, ca pentru muți, și a spus: „Pi-ar-gy? Pi-ar-gy?"

Am dat din cap în semn că da, că sînt de acolo, mulțumindu-i în gînd că mi-a confirmat, fără voia lui, că mă

aflu pe drumul cel bun. El mi-a făcut semn că merge în altă parte și mi-a strîns mîna pentru despărțire, ajutîndu-mă să cobor din carul cu fîn. I-am făcut cîteva ploconeli în semn de mulțumire și m-am îndreptat spre pădurea din apropierea satului. Curînd am ajuns la marginea ei și am pătruns în brădetul des ca peria, fără să fiu văzut de cineva. Am mers la întîmplare vreun sfert de ceas și am ajuns în apropierea unui luminiș. După ce am mai făcut cîțiva pași am văzut că am în față o poiană mare, care fusese lărgită prin retezarea brazilor, probabil cu ferăstrăul mecanic. Poiana era împrejmuită de un gard viu, destul de înalt pentru a nu se vedea ce se află în spatele lui. M-am apropiat de gardul viu și m-am uitat cu atenție prin frunzișul des. În mijlocul poienei se afla un careu împrejmuit cu sîrmă ghimpată, avînd la fiecare colț cîte o gheretă cu clopot de alarmă și o santinelă lîngă ea. Nu încăpea îndoială că era vorba de depozitul cu pricina.

Am mers pe burtă de-a lungul gardului viu pînă am dat de o spărtură în perdeaua de arbuști, prin care puteam vedea mai bine curtea depozitului. Am descoperit niște bordeie lungi, cu iarbă semănată pe acoperiș. Am așteptat puțin și, după cîtva timp, am văzut niște cărucioare electrice care transportau probabil obiecte grele și sensibile, judecînd după faptul că încărcarea lor în camioanele din curtea depozitului se făcea cu multă grijă. Cred că erau proiectile de mare calibru sau bombe de avion. Deoarece primisem dispoziții să stabilesc cît de departe de marginea pădurii se afla depozitul, am pornit în direcția soarelui numărînd pașii și așteptînd să dau de una din laturile brădetului. Abia numărasem pînă la două sute că m-am și trezit cu o haită de ciini-lupi, lătrînd amarnic și apropiindu-se de mine val-vîrtej. Am luat-o la fugă, îngrozit, prin pădure, dar dulăii m-au ajuns repede din urmă. M-am urcat într-un brad înalt, însă zăvozii m-au descoperit și au început să dea tîrcoale copacului făcînd salturi în aer, lătrînd și scheunînd.

Curînd au ajuns sub brad și stăpînii lor, trei hitleriști înarmați cu pistoale automate. Au început să se răstească la mine, să gesticuleze și să-mi facă semne să cobor. Au tras și cîteva rafale, în aer, ceea ce m-a făcut să cred că mă vor viu. Eu însă, nici gînd să cobor! Mai ales că zăvozii cei furioși băgaseră groaza în mine.

Atunci, unul dintre nemți a făcut un salt, s-a prins de crengile bradului și a început să se cațere spre mine. M-am tras repede pe crăcile subțiri dinspre vîrf, așa că hitleristul, greu cum era, n-a putut ajunge la mine. Camarazii săi de la rădăcina pomului i-au făcut semn să renunțe la periculoasa lui ascensiune și să coboare. El le-a ascultat sfatul. După ce a atins pămîntul, unul dintre ortacii săi a luat automatul și a început să tragă rafale la rădăcina copacului. Nu știu dacă ar fi izbutit să-l doboare pe calea asta, căci era un brad pe care abia îl cuprindeai cu brațele, dar eu m-am speriat și, în cele din urmă, am coborît. Cînd am pus piciorul pe pămînt, hitleristul care voia să doboare bradul cu ajutorul gloanțelor mi-a tras un șut zdravăn în spate și părea pornit să continue acest exercițiu, dar unul dintre tovarășii lui, care avea o mutră ceva mai cumsecade, l-a oprit.

Apoi au început să se răstească tustrei la mine, mai rău decît zăvozii lor, dar eu n-aveam habar de limba germană. Dealtfel, chiar dacă aș fi știut nemțește, tot n-aș fi scos vreo vorbuliță, deoarece acum îmi cunoșteam fără greș rolul de surdo-mut. După ce au văzut că nu-i chip să se înțeleagă cu mine, m-au legat la ochi și m-au dus așa vreo jumătate de ceas, pînă am ajuns undeva, într-o cazarmă cred, judecînd după forfota și glasurile răstite de acolo. Apoi m-am trezit într-o cameră față în față cu doi ofițeri hitleriști: unul oacheș, înalt, spătos, iar celălalt spelb, slab și cu priviri sfredelitoare. Au încercat să se înțeleagă cu mine dar n-a fost cu putință, fiindcă eu eram fără grai și fără auz. Brunetul făcea haz de toată povestea asta, socotindu-o ca pe ceva lipsit de importanță, dar blondul părea pornit s-o ia în serios și încerca să-și convingă tovarășul de cercetări — în vreme ce-mi arunca priviri bănuitoare — că mă prefac și că ascund ceva.

După ce m-au întors pe toate fețele și mi-au iscodit fiecare mișcare și fiecare gest, fără a se putea lămuri ce-i cu mine, m-au închis într-o cameră întunecoasă și friguroasă. M-au ținut acolo trei zile și trei nopți singur, dîndu-mi să mănînc și să beau doar atîta cît să nu mor de foame și de sete. Apoi m-au urcat într-o mașină și m-au dus într-un loc plin de șandramale jalnice, împrejmuite cu sîrmă ghimpată, în jurul cărora viermuiau, în pămîntul băltit și în noroaie zoioase, niște ființe ce păreau a fi fost cîndva oameni, dar care acum erau niște strigoi slabi și

descărnați, niște morți-vii. Mă aflam, desigur, într-un lagăr al morții.

Am stat cinci zile singur într-o chichineață dintr-o baracă, vreme în care am vărsat multe lacrimi, gîndindu-mă la soarta ce mă aștepta. Mai ales îmi era necaz că mă lăsasem prins atît de ușor. Primeam de trei ori pe zi niște lături scîrboase în loc de mîncare și băutură. A șasea zi, m-am trezit la mine în cotineață cu ofițerul acela spelb și scofîlcit la față. Era îmbrăcat în uniforma neagră a SS-iștilor. I-a făcut semn santinelei care mă păzea să-l urmăm. Am pornit prin curte, spre o clădire de zid ce se afla la intrarea în lagăr. Pe drum, toți soldații îl salutau cu respect vădit, semn că era un om temut. Am intrat într-o odăiță unde ne aștepta ofițerul cel brunet și gras. Blondul a vorbit puțin cu el și apoi i-a spus ceva, cu glas poruncitor, însoțitorului meu, făcîndu-i semn să iasă afară. Peste cîteva minute acesta s-a întors cu un prizonier care mi-a vorbit într-o limbă necunoscută, cred că în limba cehă. Eu mă uitam cu atenție la buzele lui, prefăcîndu-mă că mă străduiesc să înțeleg ce spune, dar rămîneam mai departe surd și mut. Plictisiți, cei doi anchetatori m-au dat în seama unui subofițer care m-a dus într-o baracă mizerabilă, plină cu copii evrei proveniți din diferite țări, judecînd după limbile pe care le vorbeau. Bineînțeles, am rămas mai departe surd și fără grai, căci chiar dacă aș fi vrut să vorbesc cu cineva, aș fi încercat de pomană, fiindcă nimeni n-ar fi priceput ce spun. De altfel, chiar dacă aș fi auzit pe cineva vorbind românește, nu i-aș fi adresat nici un cuvînt, deoarece eram sigur că sînt spionat din umbră de către anchetatorii mei, care voiau să vadă dacă sînt sau nu surdo-mut și să stabilească naționalitatea mea adevărată.

După vreo cîteva zile petrecute cu acei sărmani copii ca niște schelete, am fost dus din nou în fața anchetatorilor mei. De data asta am fost supus unui examen pe cît de viclean, pe atît de primejdios. După ce mi-au vorbit o vreme și mi-au iscodit toate reacțiile, au chemat o santinelă și ne-au făcut semn să ieșim. În timp ce mă îndreptam spre ușă, s-a auzit un zgomot puternic. Blondul dăduse drumul unei scrumiere de bronz pe podeaua camerei. Eu m-am stăpînit și n-am făcut cel mai mic gest de surprindere. Dacă aș fi făcut-o, aș fi fost pierdut. De aceea mi-am continuat drumul spre ușă, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Dar spelbul nu s-a dat bătut și mi-a întins o

nouă capcană: cînd puneam mîna pe clanță, am simțit o lovitură puternică și dureroasă după ceafă, dată prin surprindere. Am tresărit, dar n-am scos nici un cuvînt, nici măcar o exclamație. Am întors capul, gîndind că mă așteaptă o bătaie soră cu moartea. Am întîlnit fața lividă a blondului și ochii lui spălăciți și bănuitori. Eu eram tulburat, fiindcă simțeam că am de-a face cu un om cîinos, care îmi voia răul. El însă părea satisfăcut că sînt temător, ghicind că ceva nu-i în regulă cu mine.

Nu m-am mai întors printre copii ci am fost condus la baraca „haidamacilor", un fel de închisoare disciplinară pentru prizonierii sovietici din lagăr. Aici, hitleriștii intrau numai înarmați și numai în grupuri de cel puțin patru, spate la spate, căci nu de puține ori se întîmplase să fie atacați și doborîți. „Haidamacii" erau cît se poate de refractari și combativi. Nu le era teamă de moarte, căci și așa mureau pe îndelete din cauza foamei și a tratamentului barbar, de aceea, atunci cînd puteau, trimiteau pe lumea cealaltă pe cîte unii dintre călăii lor.

Cînd m-au văzut, prizonierii sovietici s-au strîns în jurul meu și au început să mă mîngîie și să mă căineze: „*O! malinchi, malinchi!...*" Baraca era plină, căci afară ploua cu găleata și lucrul se oprise. Am observat că niște prizonieri vorbeau românește. Fără să stau prea multe pe gînduri, i-am spus unuia dintre ei, doar așa ca să intru în vorbă:

— Știți, dumneavoastră sînteți descheiat la tunică, dar nu-i nimica!...

Cei din jurul meu au rămas uimiți. Unul dintre ei îmi spuse:

— Va să zică nu ești mut! Ori ai fost, și acum ți-ai recăpătat glasul.

— Nu, l-am avut întotdeauna!

Unul dintre cei ce știau românește s-a repezit la mine și mi-a pus palma la gură, spunîndu-mi îngrijorat:

— Taci, că altfel o pățești! Sînt sigur că te-au adus aici anume ca să te încerce!

Ceilalți însă n-au fost de părerea asta și au năvălit pe mine, m-au mîngîiat, m-au sărutat și m-au purtat pe rînd în brațe, poate și spre a-și alina dorul de copiii lor.

A doua zi am plecat cu toții la muncă, la o carieră de piatră din apropierea lagărului. Nu mult după ce începuse lucrul, un neamț mi-a făcut semn să mă duc la el. Am pri-

vit întrebător spre prizonierii sovietici care erau lîngă mine, şi ei s-au uitat unul la altul cu înţeles. Neamţul mi-a făcut din nou semn să vin la el. Sovieticii s-au strîns pe un singur rînd şi s-au pus pavăză înaintea mea. Hitleristul a strigat ceva către o santinelă şi după cîtăva vreme au apărut trei soldaţi nemţi, fiecare cu cîte un cîine-lup de zgardă. Odată cu ei a venit şi un prizonier care vorbea binişor româneşte.

– Domnul ofiţer vrea să stea de vorbă cu tine, spuse acesta. De ce ai minţit, de ce ai făcut-o pe surdo-mutul? Te sfătuiesc să spui cinstit ce-i cu tine şi de unde vii!

Auzindu-l pe trădător vorbind astfel, prizonierul care mă prevenise cu o zi înainte că am fost adus la baraca lor spre a fi pus la încercare s-a repezit la el gata să-l lovească şi i-a strigat: „Trădătorul este tot aşa de ticălos ca şi călăii de la Gestapoul" Mai tîrziu am aflat că, de fapt, era vorba de un hitlerist care ştia mai multe limbi, introdus anume în baraca sovieticilor pentru a-i spiona.

Nemţii au făcut zid cu paturile armei în faţa omului lor şi au asmuţit cîinii-lupi asupra bravului prizonier sovietic. Dulăii l-au trîntit jos şi l-au muşcat îngrozitor. Înspăimîntat, mi-am pus mîinile la ochi spre a nu mai vedea nimic. Ceilalţi prizonieri au rămas o clipă uluiţi de ceea ce se petrece, apoi au sărit în ajutorul tovarăşului lor. Fiindu-le teamă de răscoală, hitleriştii au chemat cîinii iar pe mine m-au tîrît după dinşii. Tremuram ca varga, căci scena cu cîinii şi prizonierul mă îngrozise peste seamă. Socoteam că acum îmi vine şi mie rîndul, pentru faptul că i-am minţit pe cei de la Gestapou.

Peste cîteva minute mă aflam din nou în faţa ofiţerului cel spelb şi scofîlcit la faţă. Cînd a auzit că am căzut în cursa întinsă de el, ochii săi spălăciţi s-au luminat pentru o clipă. Tălmaciul de mai înainte se uita la mine cu bunăvoinţă şi milă prefăcută, îndemnîndu-mă din ochi să dau cărţile pe faţă şi să spun tot, dacă vreau să-mi fie bine. Blondul începu interogatoriul, în vreme ce tălmaciul traducea:

– Domnul ofiţer SS te avertizează de la început că dacă vrei să scapi cu viaţă, trebuie să spui adevărul şi numai adevărul. Dacă vei minţi o să fii trimis în barăcile cu copii şi o să mori de foame, ca ei!...

Nu i-am răspuns nimic.

Blondul s-a apropiat de mine, m-a apucat de bărbie și mi-a spus, sulițindu-mă cu priviri veninoase:

– In Slovacia nu sînt sate românești. Cum ai ajuns aici?

Am tăcut mai departe.

– Ce-ai căutat lîngă depozit?

– ?!

– Spune, nu-ți agrava situația! Pentru noi e clar. Am putea să sfîrșim repede cu tine, dar ești un caz încă neîntîlnit de mine pînă acum, un unicat: un copil spion!

Am socotit că e totuși bine să deschid gura:

– Ce este aia „spion"?

– Ei, așa îmi placi! Vezi că poți să vorbești? Să-ți răspund la întrebare: spion este acela care vrea să afle unde-s depozitele noastre, pentru ca să vină aviația dușmană și să le arunce în aer, împreună cu noi, cei ce le păzim. De ce ai vrut să ne omori?

– ??!

– Spune cine te-a trimis la depozit?

I-am răspuns cu un aer plin de nevinovăție:

– Nu m-a trimis nimeni. Am ajuns acolo din greșeală. M-am rătăcit.

– Ce-ai căutat pe front? Ce cauți aici, în Cehoslovacia?! Ce, războiul e plimbare, joacă pentru copii? m-a încolțit din nou spelbul.

– Satul nostru a fost distrus de bombardament, am răspuns eu aducîndu-mi aminte de discuția fără cuvinte, din gara orașului Debrețin, cu țăranul ungur. Părinții mei au fost uciși. Eu am rămas singur pe lume. M-a luat cu el un soldat bătrîn de la o manutanță, că altfel muream de foame.

– De ce ești îmbrăcat în port slovac? m-a întrebat brunetul cel gras și cu mutra de om cumsecade, care asista și el al interogatoriu.

– Hainele mele erau vechi și se rupseseră . . . A venit iarna și-mi era frig . . . am ticluit eu la repezeală un răspuns ce nu se arăta a fi de necrezut.

Se pare că răspunsurile mele l-au satisfăcut pe ofițerul cel ochеș și plinuț, care, cu toată împotrivirea spelbului, a făcut semn santinelei să mă scoată afară.

Am fost condus la baraca copiilor evrei, unde se muncea din greu și se mînca mai nimica. Neamțul cel blond

nu se dăduse bătut, ci mă chema aproape în fiecare zi la interogatoriu. După ce mă amenința că o să mă închidă în cușcă, la un loc cu ciinii-lupi, și cu tot felul de alte cazne înfiorătoare, mă canonea ore întregi cu întrebări directe sau pe ocolite, spre a mă face să-i mărturisesc cine m-a trimis la depozit și de ce.

Nu știu ce s-ar fi ales de mine pînă la urmă, dacă întîmplarea nu mi-ar fi venit într-ajutor. Se făcuse primăvară și începuseră ploile. Într-o zi, cînd ploua cu găleata și tuna și fulgera, iar lucrul la carieră fusese întrerupt, cei doi nemți de la Gestapou m-au chemat la ei. În lagăr era forfotă mare. Prizonierii erau îmbarcați în camioane și evacuați. Pe deasupra zburau avioane sovietice de recunoaștere, semn că salvarea noastră se apropia. Blondul și brunetul se îndreptau spre o mașină mică și un camion care îi aștepta lîngă clădirea de zid și în care se pare că urma să ne îmbarcăm. Deodată, un avion sovietic, care ne descoperise, se lăsă în picaj deasupra lagărului. Au fost cîteva clipe de panică, vreme în care eu i-am lăsat pe cei doi nemți în plata domnului și m-am amestecat în mulțimea care forfotea în lagăr. Spelbul și grasul au pornit în căutarea mea, spumegînd de mînie, și au început să scotocească barăcile. Eu eram însă greu de găsit, fiindcă mă ascunsesem într-un loc straşnic: baraca mai-marilor lagărului, care acum își luaseră catrafusele și ieșiseră în grabă cu camionul pe poartă.

Poate că cei doi ghestapiști ar fi dat de mine pînă la urmă, dacă trupele sovietice nu le-ar fi stricat socotelile: cîteva tancuri cu stele roșii pe blindaj se apropiau de lagăr. Urmăritorii mei s-au ascuns și ei acuma, undeva printre barăci. Eu am ieșit afară din ascunzătoare și, după cîțiva pași, m-am pomenit luat de mînă de cineva și tîrît printr-o spărtură în gardul de sîrmă ghimpată făcută de proiectilul unui tanc sovietic. Cel ce mă trăgea de mînă era prizonierul care știa românește și îmi luase apărarea în fața gestapoviștilor și a tălmaciului. O dată cu noi au năvălit spre pădurea din apropierea lagărului sute de prizonieri. Proteguitorul meu mi-a spus că e bine să ne punem pielea la adăpost, deoarece se pare că nemții vor încerca să reziste, iar asta ar duce la lupte chiar înlăuntrul lagărului și la mari primejdii pentru viața noastră.

Am pornit, deci, amîndoi de mînă prin pădure, odată cu

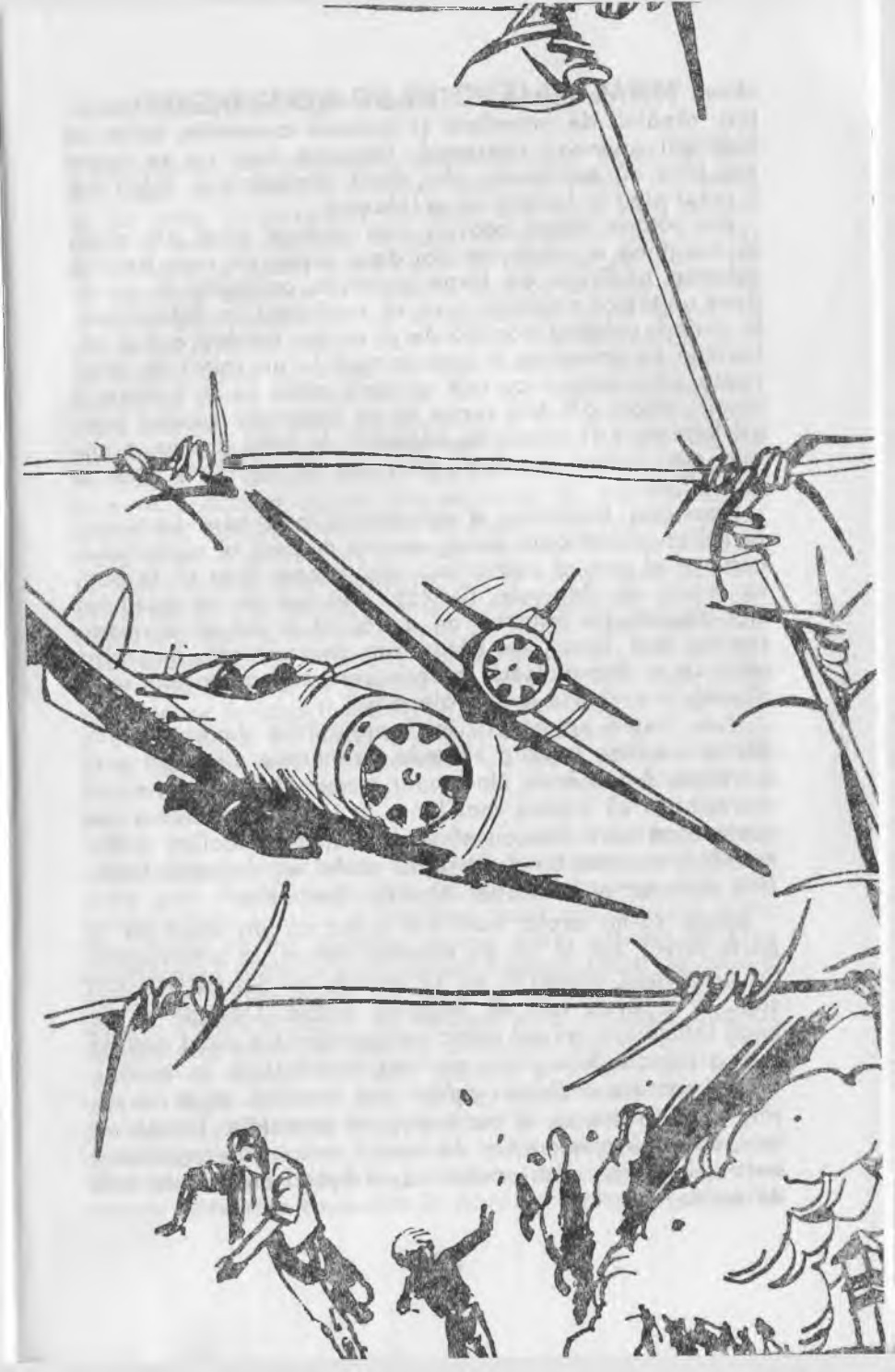

cîteva sute de prizonieri. Dinspre lagăr se auzeau bubuituri, răpăieli de mitraliere și pistoale automate, semn că hitleriștii opuneau rezistență. Făcusem cum nu se poate mai bine că evadasem, căci dacă rămîneam în lagăr am fi putut pieri în luptele ce se iscaseră.

Am rătăcit cîteva ceasuri prin pădure, pînă am ajuns la marginea ei, unde am dat de o șosea, pe care treceau coloane nesfîrșite de trupe sovietice, aruncate în urmărirea unităților nemțești care se retrăgeau în debandadă. În curînd, coloana noastră de prizonieri evadați a fost îmbarcată în camioane și transportată la un spital de campanie, căci arătam cu toții ca niște stafii, slabi, bolnavi și istoviți. Acolo am fost supus la un tratament special pentru întremare și refacerea sănătății. În felul acesta, aventura mea printre morții-vii, care era să mă coste viața, a luat sfîrșit.

Deasupra lacrimilor și suferințelor prin care trecusem, se înălța izbînditoare viața, marele miracol al universului, neprețuitul bun al oamenilor, pentru care face să te bați, să suferi, să sîngerezi. Cu toții, atît cei ce ne bucuram mai departe de fericirea de a trăi cît și cei ce dormeau somnul fără liman, ne bătuserăm pentru viață, împotriva celor ce o disprețuiseră, o terfeliseră și încercaseră să o răpună în sinistrele lagăre ale morții.

N-aș putea spune că, în împrejurările de atunci, îmi dădeam seama în chip limpede de măreția clipei pe care o trăiam. Acum însă, cînd scriu aceste rînduri, pot să-mi reprezint și să înțeleg mai bine, în toată grandoarea lor, acele clipe care marcau sfîrșitul celui de al doilea război mondial, triumful binelui asupra răului, al dreptății împotriva teroarei, al civilizației împotriva barbariei.

Încerc să-mi explic cum s-a putut ca un copil să ia parte direct, cot la cot cu oamenii maturi, la o înfruntare de asemenea proporții, să se bucure de cinstea de a-și sluji, la o vîrstă atît de timpurie, patria. Desigur că pe lîngă întîmplare, un rol deloc neimportant l-a jucat dorința mea arzătoare de a pleca pe front, manifestată, la început, chiar împotriva ordinelor șefilor mei ierarhici, care au șovăit multă vreme să-mi pună viața în primejdie. Țineam să lupt, cu orice preț, alături de ostașii maturi din regimentul nostru, împotriva fascismului, să-mi fac și eu datoria față de patrie.

ÎNTOARCEREA DE PE CELĂLALT TĂRÎM

La spitalul de campanie, prezența unui ostaș de numai nouă ani, evadat dintr-un lagăr al morții împreună cu un grup de prizonieri sovietici, a produs vilvă printre răniți și bolnavi. Salonul în care mă aflam a fost invadat de oameni cu priviri prietenoase și zîmbetul pe buze, dar cu trupurile ascunse în bandaje sau cu brațele sprijinite în cîrje, care voiau să mă cunoască și să-mi spună, în graiul cel fără de greș al ochilor și al mîinilor, că au auzit de faptele mele de arme, de fuga mea din iad și de întoarcerea de pe celălalt tărîm. Am fost îngrijit cu cea mai mare atenție, dar șeful spitalului și-a dat seama că regimul barbar din lagărul morții mă adusese la un pas de moarte și că aveam nevoie de un tratament special pe care nu-l puteam căpăta într-un spital de campanie. De aceea am fost transferat într-un orășel din Boemia, la un mare spital organizat de armata sovietică într-un sanatoriu montan. Aici erau aduși pentru refacere marii mutilați, cei șocați și traumatizați, cei greu răniți sau cei care contractaseră boli grave pe cîmpul de luptă. Clădirea spitalului arăta ca un adevărat palat, curtea era un nesfîrșit parc natural care se pierdea în munți. După lagărul de exterminare în care fusesem, cu șandramalele lui leproase și curtea plină de mîzgă și lături, sanatoriul ar fi trebuit să-mi pară un adevărat paradis. Cu toate acestea nu mă simțeam prea bine aici și cred că aveam motive cît se poate de întemeiate.

Mai întîi de toate, eram un om care venisem dintr-un adevărat iad, unde trăisem o viață de coșmar, care lăsase urme greu de înlăturat, răni sufletești și trupești care mai stăruiau încă și aici, în frumosul palat din mijlocul munților. După cît îmi dădeam seama, eram suspect de tifos exantematic și din această cauză fusesem izolat de ceilalți bolnavi ai sanatoriului. Se pare că temperatura mare pe care o aveam și faptul că venisem dintr-un lagăr infectat le stîrniseră medicilor această bănuială. Dar eu eram convins că nu tifosul, ci frigul, foamea și mizeria din îngrozitorul lagăr hitlerist erau cauza febrei mele îndelungi. Starea de slăbiciune fizică, precum și șocurile psihice prin care trecusem în timpul anchetei gestapoviștilor mă făceau să trăiesc uneori clipe îngrozitoare de depresiune, cînd aveam adevărate coșmaruri în stare de veghe: mi se părea

că sînt urmărit și încolțit de cîinii-lupi ai hitleriștilor, ori că sînt torturat de întrebările și amenințările celor doi ofițeri SS.

În afară de asta, mă făcea să sufăr în chip îngrozitor cumplita singurătate în care mă aflam. Fusesem despărțit de prietenul meu din lagăr care știa românește și ședeam singur într-o cameră, frumoasă și curată, ce-i drept, dar cu paturi goale, ceea ce îmi mărea și mai mult singurătatea. În afară de medic, în camera mea mai intra doar o infirmieră călugăriță, o fire rece și absentă. Se mulțumea să-mi aducă medicamentele și masa, fără a face cel mai neînsemnat gest de înțelegere, fără un zîmbet sau un semn de bunăvoință. Îmi făcea impresia că este o jucărie de tablă care se mișcă acționată de un mecanism de ceasornic. Mă plimbam toată ziua pe parchetul lunecos al camerei și îmi aruncam din cînd în cînd privirile pe fereastră, în splendidul parc al sanatoriului. Dar îmi întorceam îndată capul, cînd dădeam cu ochii de bieții mutilați și șocați.

În sfîrșit a trecut și perioada de carantină și am fost scos de la izolare. Am fost mutat într-o secție de bolnavi pulmonar. Unii dintre pacienți se îmbolnăviseră pe front, stînd zile de-a rîndul cu arma în mînă, afundați pînă în genunchi în noroi și udați pînă la piele de ploaie. Alții fuseseră în lagăre de prizonieri, unde nemții îi puseseră la munci grele, hrănindu-i doar cu ciorbă de sfeclă sau mazăre furajeră. În această secție m-am simțit mult mai bine, deoarece scăpasem de singurătate. Firește, nu cunoșteam nici rusa, nici ceha, dar învățasem bine străvechiul grai prin semne și-l foloseam cu îndemînare, mai ales că o făcusem multă vreme pe surdo-mutul. Infirmiera era o rusoaică bună la suflet, afectuoasă, grijulie și plină de căldură față de toată lumea. Mie îmi acorda o atenție cu totul aparte, poate din cauză că era sau avea să fie cîndva mamă. Svetlana, așa o chema, mă lua în brațe, mă strîngea la piept, mă săruta pe obraji și mă alinta cu cuvinte mîngîietoare, din care nu pricepeam decît pe malcic moi — băiatul meu. Nu mai vorbesc că friptura cea mai mare și mai rumenă și prăjitura cea mai dolofană de pe tavă îmi reveneau întotdeauna mie, deseori în dublu exemplar.

Svetlana nu-și explica prea bine prezența mea, un copil de nouă ani, pe front, la mii de kilometri depărtare

de ţara sa, de părinţii săi. După cum am aflat mai tîrziu, ştia numai că luasem parte la lupte ca cercetaş, în spatele frontului, că am adus servicii însemnate unităţii mele şi că am fost decorat. Incerca deseori să capete de la mine ceva completări în legătură cu viaţa mea şi cu isprăvile mele pe front. Convorbirile noastre pe muteşte şi povestirile mele mimate aveau un farmec şi un pitoresc aparte şi ne atrăgeau pe amîndoi. Pe ea, ca să-şi potolească, atît cît se putea, neostoita curiozitate, pe mine, pentru a-mi satisface nevoia de comunicare cu semenii mei, de solidaritate umană. Dar lucrurile nu se opreau la noi, ci angajau adesea întregul salon. Căci povestirile mele nu constituiau numai o comunicare între doi prieteni, ci şi un spectacol pentru cei din jurul nostru. Firește, un spectacol mimat, în care sunetele, cuvintele erau înlăturate ca neputincioase şi fără rost şi înlocuite cu forme de exprimare şi comunicare mult mai firești, directe, plastice şi pe înţelesul tuturora. Era un spectacol care interesa, amuza şi atrăgea pe mulţi dintre tovarăşii mei de suferinţă. Ei îşi părăseau paturile în care zăceau, se tîrau în cîrje, săreau într-un picior, ori manipulau căruciorul, pentru a se aduna în jurul nostru şi a-l viziona.

Iar eu, încurajat de interesul celorlalţi, îmi luam avînt. Născoceam mereu alte şi alte gesturi ca să înfăţişez cît mai mult din întîmplările prin care trecusem. In chip deosebit îmi plăcea să mimez despre Lupu, din care făcusem eroul principal al povestirilor mele.

Intr-o zi, Svetlana mi-a făcut o surpriză cum nu se putea mai plăcută: a adus în salon o tînără cehă care ştia bine românește. O făcuse în primul rînd pentru plăcerea mea, dar o făcuse şi pentru plăcerea ei. Cunoştea acum destul de bine viaţa mea, din auzite şi, mai ales, din povestirile mele mimate. Dar rămăseseră o sumă de lucruri pe care ea nu şi le putea explica şi care îi ațiţau curiozitatea. De aceea, după ce am schimbat cîteva vorbe politicoase, tînăra cehă, a devenit pentru cîtva timp interpretă, adică „perivocică" a Svetlanei.

— E adevărat că ai lucrat în serviciul de cercetare al armatei române?

— Chiar aşa de sus n-am ajuns, am răspuns eu zîmbind. Am lucrat în serviciul de cercetare al unei divizii.

— Păi, asta e un lucru extraordinar pentru un copil de nouă ani, a băgat de seamă Svetlana.

– Se mai întîmplă! am făcut eu, lăsînd ochii în jos cu modestie.

– Ba nu se întîmplă deloc! Tocmai asta nu înțeleg: cum de au îngăduit șefii tăi să fii trimis la moarte, pe front?

– În primul rînd, să știi că nu m-a trimis nimeni pe front. M-am dus eu singur și încă împotriva voinței șefilor mei. În al doilea rînd, află că trecerea în spatele frontului n-a însemnat niciodată pentru mine o primejdie de moarte.

– Bine, să spunem că-i așa cum zici. Dar ție nu ți-a fost frică să treci în liniile nemțești?

– Întîia oară nu mi-am dat seama, a doua oară am văzut că nu se leagă nimeni de mine și după aceea m-am obișnuit cu treaba asta. Dar un pic tot mi-a fost frică, mai ales la început.

– Ai primit multe decorații?

– Trei.

– Și ai fost avansat în grad?

– De două ori.

– Bravo ție, ești cineva! Vino să te pup!

Și Svetlana m-a săltat de subsuori și m-a sărutat cu drag pe obraji.

După o lună de tratament, starea sănătății mele s-a ameliorat și am fost trimis la Divizia „Tudor Vladimirescu". Mie mi-ar fi convenit să mă fi întors la Divizia 9 Infanterie, la cei cu care luptasem pe front și de care mă legasem sufletește, dar probabil că celor de la spital le-a fost mai la îndemînă să mă trimită la divizia de voluntari români. Aici am fost bine tratat, dar, oricum, mi-a fost greu, căci nu cunoșteam pe nimeni, n-aveam prieteni și trebuia să treacă timp îndelungat pînă să mă obișnuiesc cu viața din această unitate.

După cîtăva vreme, divizia a plecat spre țară. Din cauză că liniile ferate erau refăcute numai în parte, divizia de voluntari, ca și toate celelalte unități, a făcut drumul spre țară pe jos. A fost un marș lung de mai bine de două mii de kilometri. Deși nu a fost lipsit de frumusețe și pitoresc, o bună parte desfășurîndu-se de-a lungul Dunării, apoi prin frumoasele plaiuri ale Crișanei și Transilvaniei, a fost totuși obositor, mai ales pentru mine, abia ieșit din spital. În drum spre patrie, am revăzut cîteva din locurile pe care le bătusem cu piciorul în timpul misiunilor mele de cer-

cetaș, executate în Cehoslovacia, Ungaria și Transilvania. Am tresărit înfiorat de aduceri-aminte, uneori am scăpat cîte o lacrimă, căci retrăiam, aproape cu aceeași intensitate, emoțiile pe care le încercasem cu multe luni în urmă.

Ajuns în capitala patriei noastre, am trecut, împreună cu întreaga divizie de voluntari și toate unitățile armatei noastre, care luptaseră pe frontul antihitlerist, pe sub Arcul de Triumf. Pentru mine acest moment solemn simboliza nu numai triumful armatelor noastre, alături de cele aliate, asupra armatelor hitleriste, ci și triumful vieții asupra morții, deoarece mă întorceam de pe celălalt tărîm, din iadul lagărului de exterminare, unde fusesem la un pas de neființă.

Curînd după venirea mea în București, am încercat să mă duc la omul care mă iubise și mă ajutase atît de mult pe vremuri, la generalul Ionașcu. Era acum în fruntea armatei, fiind numit, odată cu venirea la putere a guvernului democratic de sub președinția doctorului Petru Groza, șef al Marelui Stat Major. Mi-am călcat hainele, mi-am lustruit nasturii și ghetele și am pornit plin de încredere și speranțe spre palatul din Știrbei Vodă. Nici n-am urcat bine scările, că m-a și luat în primire armata de „îngeri-păzitori" ce foiau peste tot în interiorul clădirii. După ce a trebuit să spun cum mă cheamă, unde și cînd m-am născut, cum îl chema pe tata și pe mama, cîți frați am, dacă mi-am făcut vaccinul, de cînd sînt copil de trupă, ce isprăvi am făcut de am galonul pe umăr și decorațiile pe piept, dacă îl cunosc cu adevărat pe domnul general de corp de armată Costin Ionașcu, de cînd și în ce împrejurări, după ce a trebuit să mai răspund la o mie și una de alte întrebări de soiul ăsta și după ce am mai trecut prin cîteva ciururi de felul acesta, care m-au costat o jumătate de zi de așteptare, am ajuns, în sfîrșit, la șeful de cabinet al generalului.

Deși transpirasem și obosisem mai dihai ca în ziua cînd urcasem pieptiș Dealul Sîngeorgiu, eram totuși fericit, fiindcă puteam, în sfîrșit, să-l văd pe omul care se purtase cu mine ca un adevărat părinte și de care îmi era așa de dor. I-am spus politicos șefului de cabinet că sînt „Marinică" din Divizia a 9-a, copilul de trupă binecunoscut de domnul general Ionașcu și că îl rog pe fostul meu comandant și ocrotitor să mă primească numai pentru cîteva clipe, spre a-i ura sănătate. Nici n-am sfîrșit bine ce aveam

de spus, că mi-am dat seama, după mutra care a făcut-o interlocutorul meu, că am pierdut partida și că dacă pe vremuri izbutisem să trec prin nemaipomenitele linii hitleriste, acum îmi va fi cu neputință să trec printre zăvozii din jurul bunului meu general. Printr-o mișcare repezită a mîinii, șeful de cabinet mi-a arătat ușa și mi-a poruncit s-o închid pe dinafară, fiindcă „domnul general-șef" e ocupat cu probleme importante și n-are vreme să stea de vorbă cu un copil de trupă.

Am plecat plîngînd, dar pe cînd coboram scările m-am întîlnit cu un ofițer din divizia de voluntari, care mă cunoștea. El m-a dus la sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, la un tovarăș colonel, căruia i-am mărturisit ceea ce voiam să-i spun generalului Ionașcu: că mă simt prea singur în divizia de voluntari și de aceea vreau să fiu mutat înapoi la divizia mea de dobrogeni. Colonelul, un om cu o inimă de aur, cum am putut constata și în alte împrejurări, mi-a îmbrățișat cauza cu toată căldura. Printre altele, i-a vorbit despre cazul meu președintelui Consiliului de Miniștri din acea vreme, Dr. Petru Groza, care, auzind de faptele mele de pe front, a cerut să fiu adus îndată la dînsul.

Îmi este trează în minte, pînă în cele mai mici amănunte, întîlnirea mea cea dintîi cu acest om deosebit. Locuia într-o casă monumentală, înconjurată de o grădină frumoasă, în apropierea de Statuia Aviatorilor. M-a primit în biblioteca lui imensă, în care eu păream un pitic rătăcit printre niște munți de cărți. Ca și cînd m-ar fi cunoscut de cînd lumea, m-a întîmpinat cu cuvintele:

— Bine ai venit, Marinică!

— Să trăiți, domnule președinte! am spus eu militărește, izbindu-mi călcîile cu zgomot și luînd poziția de „drepți".

— Luați loc, vă rog, ne-a poftit el cu un gest prietenesc și firesc.

După ce ne-am așezat pe fotolii, și-a îndreptat privirea spre mine și m-a întrebat, zîmbindu-mi cu simpatie:

— Știi de ce te-am chemat la mine, drăguțule?

M-am înroșit pînă la vîrful urechilor, fără a îndrăzni să răspund la întrebare, fiindcă nici eu, nici tovarășul colonel care mă însoțea, nu știam prea bine pentru ce fusesem chemat. Președintele mi-a surîs din nou și m-a scos din încurcătură:

— Am vrut să-l văd în carne și oase pe faimosul cercetaș de război „Marinică" și să-i aud isprăvile povestite cu gura lui.

Eu m-am înroșit și mai tare și am simțit că-mi vine să intru în pămînt, la gîndul că va trebui să vorbesc despre mine în vreme ce omul din fruntea guvernului stă și mă ascultă.

Simțind că mi-a pierit graiul, președintele și-a luminat și mai mult chipul cu zîmbetul bun care strălucea totdeauna pe fața sa și a spus:

— Firește, mai întîi o să-mi fac datoria de gazdă, o să servim ceva, o să vă povestesc ceva despre mine și abia după aceea o să-l ascultăm pe Marinică.

Am simțit că mi-a venit inima la loc și mi s-au descleștat fălcile. După ce ne-a servit cu răcoritoare, ne-a povestit cîteva întîmplări hazlii din copilăria sa. Știam că o face pentru mine, pentru a-mi insufla curaj. Era una dintre marile lui calități, aceea de a pătrunde în sufletul oamenilor, a-i înțelege și a-i ajuta. M-a impresionat în mod deosebit felul firesc de a se purta cu cei din jurul său și grija lui de a-ți arăta că te afli în fața unui om egal cu tine, în fața unui prieten apropiat.

După ce a văzut că am prins glas, și-a reînnoit rugămintea de a-i vorbi despre isprăvile mele. I-am povestit numai cîteva dintre ele. A făcut mult haz de pățania mea din cimitirul de la Corneşti cînd, odată cu sosirea ceasului cel rău din miez de noapte, mi s-a părut că au venit strigoii la sfat. A rîs cu aceeași poftă cînd i-am povestit cum am făcut-o pe papistașul și am citit cu nesaț cartea de rugăciuni în limba latină, din care nu pricepeam nimic, în vreme ce mă aflam în biserica din Bistra, și cum am izbutit să-i păcălesc pe hitleriști cu chipul meu de mic și pios catolic.

La despărțire, după ce mi-a spus că îmi cunoaște pasul și că va stărui să fiu trimis înapoi la Constanța, m-a invitat să viu a doua zi de dimineață la terenul de tenis „Progresul", pentru a mai sta de vorbă împreună, fiindcă îi face mare plăcere să mă aibă în preajma sa. M-am dus în străvechiul și frumosul parc sportiv de mai multe ori, invitat de marele meu protector care, din primele zile ale primăverii și pînă la începutul iernii, îndată după răsăritul soarelui, își petrecea o oră din timpul său liber jucînd tenis în compania așilor rachetei din Capitală, cărora le făcea față în

chipul cel mai onorabil cu putință pentru un om de vîrsta sa. Ba se putea spune că juca tenis mai bine decît mulți sportivi tineri. Deși era la o vîrstă respectabilă, era drept ca un brad, avea un corp atletic, o sănătate de fier și o rezistență fizică absolut neobișnuită.

Față de partenerii săi de sport avea aceeași atitudine firească și plină de căldură umană pe care o avea și față de mine și față de toți cei ce veneau în contact direct cu el. Era un cetățean și un om de stat însuflețit de democratismul cel mai pur, firesc și nereținut. Tocmai de aceea era atît de iubit de poporul nostru și a lăsat în urma sa amintiri de neuitat.

SINGURA CALE

Cînd am trecut pe sub Arcul de Triumf și am pătruns avîntat în Capitală îmbrăcat în haine de sărbătoare, înfruntînd fericit grindina de flori, în aplauzele și uralele mulțimii, credeam că de aici încolo viața mea și a tovarășilor mei de luptă va fi un necurmat triumf și o nesfîrșită sărbătoare. Realitatea, însă, s-a dovedit, curînd după întoarcerea de pe front, mult mai puțin trandafirie, căci legile aspre ale luptei pentru existență nu-s de partea visătorilor și lunatecilor. În septembrie 1945 am fost transferat înapoi la divizia mea de baștină, în Constanța. Credeam că o să-mi regăsesc toți prietenii și n-o să mă mai simt singur, ca pînă atunci. Uitasem, însă, că viața merge înainte și că lumea este în continuă schimbare. Cînd m-am întors la divizie, aproape că n-am mai găsit pe nici unul dintre ofițerii și ostașii cu care făcusem războiul și de care eram legat sufletește atît de mult. Nea Panozza fusese desconcentrat și plecase undeva, în Dobrogea, la slujba lui. Maiorul Pelea fusese mutat în altă garnizoană, mi se pare că la Timișoara, așa că nu mai avea rost să stau la divizie, unde nimeni nu avea nevoie de mine. Drept urmare, am fost trimis la muzica Regimentului 34 Infanterie din Constanța. Aici trebuia să treacă timp pînă să mă acomodez, căci nu cunoșteam decît pe comandant și pe căpitanul Pană, care, firește, nu se ocupau direct de muzica regimentului. Constanța este un oraș mare și frumos, însă eu nu aveam acolo nici rude, nici cunoscuți.

Mi-era dor de casă, dar trebuia să mai aştept un timp pînă să primesc concediu, deoarece abia fusesem mutat în Regimentul 34 Infanterie. Aş fi putut să mă întorc definitiv la ai mei, la Neatîrnarea, dar acolo nu aveam nici o perspectivă de a-mi face, cît de cît, un rost în viaţă. Simţeam că numai la oraş, cu sau fără ajutorul armatei, voi putea să învăţ carte, să-mi însuşesc o meserie care să-mi fie drag s-o practic şi care să-mi asigure o viaţă demnă.

Cam la o lună după înapoierea mea în Dobrogea, dorul de ai mei devenise de neîndurat. În vreme ce ostaşii regimentului erau desconcentraţi în masă, eu am cerut un scurt concediu, pentru a-mi revedea mama, bunica şi fraţii. Cu biletul de voie şi foaia de drum în buzunar, cu hrana rece în sacul de merinde, m-am urcat în tren şi după cîteva ore am coborît în gara Hamangia. Am pornit spre Neatîrnarea pe jos, cu un toiag de corn din pădurile Boemiei, făcut în vremea cînd ne interceam „per pedes" din Cehoslovacia în România. În apropiere de satul meu de baştină, am fost martorul unei întîmplări care m-a zguduit profund şi care îmi tulbură aducerile-aminte, din cînd în cînd, chiar şi acum, după mai bine de treizeci de ani:

Într-un tufăriş de corn şi peri sălbatici, la umbra unui pom, şedea un sergent, îmbrăcat într-o uniformă ponosită şi destul de zdrenţuită, dar plină de decoraţii. Era invalid de un picior, şi cîrjele zoioase, înfăşurate în trenţe, zăceau aruncate în iarbă. Barba lungă şi încîlcită îi flutura în vînt, iar părul cu plete de călugăr îi ieşea cu un cot de sub capelă.

— Să trăiţi, don' sergent! i-am zis eu oprindu-mă în faţa lui, cu gîndul de a face un popas, a mînca ceva şi a bea apă de la izvorul din apropiere, pe care îl ştiam de cînd eram mic.

— Să trăieşti, caporal de-o şchioapă... mi-a răspuns el nu tocmai bucuros de bineţe.

— Don' sergent, îmi permiteţi să mă odihnesc şi eu aici şi să beau un pic de apă de la Izvorul Ciobanilor, de lîngă noi? E grozav de rece şi de bună!

Sergentul, care avea o faţă întunecată şi chinuită, răspunse privind în gol cu ochii săi mohoriţi:

— Bine, fă ce-ţi place!...

Mi-am lăsat sacul de merinde lîngă el şi m-am dus la izvor. După ce m-am întors cu bidonul plin cu apă rece ca gheaţa, am desfăcut o cutie de conserve, am tăiat ci-

teva felii de pîine și l-am poftit să se ospăteze împreună cu mine. Înainte de a primi să-mi fie oaspete la masă, sergentul m-a privit îndelung, plimbîndu-și ochii cînd la fața mea de copil, cînd la decorațiile mele strălucitoare și m-a întrebat cu neîncredere în glas:

– Și tu ai fost pe front?

– Da, don' sergent.

– Ești caporal de-adevăratelea?!

– Desigur, don' sergent.

– Și ai fost și tu decorat?! Ba încă de trei ori?!

– După cum vedeți...

– Cine ți-a dat conservele?

– Don' major de la aprovizionare. Dar vă rog, serviți! Și pîinea și fasolea cu carne sînt foarte bune!

Invalidul cel cu barbă și plete de călugăr a mîncat dus pe gînduri, dar înghițind dumicații aproape nemestecați – semn că era tare flămînd – și oftînd după fiecare îmbucătură.

După ce am terminat masa, l-am întrebat cu sinceră compătimire:

– Cînd și unde v-ați pierdut piciorul, don' sergent?

Întrebarea mea i-a dezlănțuit un adevărat acces de nebunie: s-a înroșit la față, a pus mîna pe cîrje și le-a izbit de tulpina părului pînă le-a făcut bucăți, și-a smuls nasturii de la veston, descoperindu-și rănile groaznice de la piept; plîngea, se zbătea, se trăgea de păr și blestema clipa cînd a venit pe lume.

Speriat de izbucnirea lui neașteptată și crezînd că am de-a face cu un om care și-a pierdut mințile pe front, am rupt-o de fugă, lăsînd sacul de merinde și bidonul lîngă el. Am auzit din spate rugămințile întrerupte de hohote de plîns:

– Iartă-mă, băiețaș!... Nu te speria!... Nu fugi!... Nu-ți fac nimic!... Nu pleca!... Nu pleca...

M-am oprit și mi-am întors capul spre dînsul. Plîngea și afurisea cu blesteme groaznice pe nemți și pe un oarecare Carcalete, strigînd: „Nemții m-au schilodit, iar Carcalete m-a lăsat fără pămînt!"

– Cine-i Carcalete? l-am întrebat.

– Un ticălos din satul nostru, care s-a strecurat în comisia de reformă agrară, a răspuns el. M-a șters de pe listă, și n-am primit pămînt.

– De ce v-a șters, domnule sergent?

— Fiindcă mi-e dușman de moarte. Încă dinainte de război.

— Și n-ai cerut dreptate la partid?

— Ba da! Toată vara am alergat, după dreptate, așa schilod cum sînt. Dar în zadar.

— De ce?

— Pentru că tîlharul de Carcalete a răspîndit tot felul de minciuni despre mine: că-s *riacționar*, c-am fost „unealta moșierilor" și alte născociri de soiul ăsta...

— Nu trebuie să vă dați bătut, domnule sergent! Duceți-vă la Constanța, la partid, și o să căpătați dreptate. Sau dacă vă e greu, trimiteți nevasta acolo.

— Nu mai am nevastă! a răspuns el cu fața îndureratâ. M-a lăsat! Și schilod și sărac, cine să stea cu mine?!... Dar să nu mai vorbim despre asta! Dă-mi bățul tău și ajută-mă să mă ridic!

M-am dus lîngă sărmanul invalid, i-am dat bățul meu de corn și, cu ajutorul lui, nefericitul sergent a pornit la drum, șchiopătînd.

Întîmplarea aceasta plină de tragism m-a zguduit atît de mult, încît a umbrit cu totul bucuria revederii cu ai mei din Neatîrnarea, așa că acele clipe luminoase aproape că s-au șters din amintirea mea. Mi-au rămas însă, în minte, bucuria sărăcimii din satul meu care primise pămînt din moșiile lui Bodroagă și ale fraților Leahu și aducea laude și mulțumiri partidului și comuniștilor.

În acele zile m-am apropiat de comuniști. N-a fost greu s-ajung la ei, deși eram un copilandru. Și n-a fost greu din două pricini: întîi, pentru că eram un copil bătrîn, pe care războiul îl învățase multe, foarte multe; al doilea, pentru că despre comuniști auzisem încă din primele zile ale războiului antihitlerist, cînd am fost mutat la comandamentul diviziei. Acolo, mai ales în compania de transmisiuni a diviziei, se vorbea cu glas tare despre comuniști și comunism încă din primele ore ale lui 23 August 1944 și în tot timpul războiului antihitlerist, pînă către sfîrșitul lui, cînd au venit lucrătorii politici și a început, în mod oficial, munca de partid în armată. În afară de asta, în Constanța, comuniștii înlăturaseră, la scurt timp după insurecția armată, cu jertfe de sînge, pe prefectul burghez și-și puseseră prefectul dorit de ei și de mulțime „prefectul poporului", cum i se spunea, care era comunist.

Așa stînd lucrurile, îndată ce m-am întors de la Neatîr-

narea, m-am hotărît să mă duc la prefectul județului Constanța, Victor Dușa. Voiam să-l rog să mă ajute să ies din armată și să lucrez și eu, după puterile mele, alături de comuniști. Auzisem că în timpul războiului, pe cînd partidul era în ilegalitate, fusese secretarul Comitetului P.C.R. din Dobrogea și este un om cu suflet minunat. Dar cum s-ajung la dînsul? Cum o să primească un om atît de ocupat să stea de vorbă cu un copilandru, despre care nu știa nimic. Gîndul m-a purtat la comandantul companiei de transmisiuni a diviziei, căpitanul Ion Eremia, despre care auzisem că este comunist și că lucrase în Dobrogea în timpul războiului, în conducerea comuniștilor din armată, din orașe și din sate. Îl voi ruga pe dînsul să mă ducă la tovarășul prefect. Nu-l cunoșteam personal pe comandantul companiei de transmisiuni, dar era prieten cu un subofițer din unitatea mea. M-am dus la transmisionist și l-am rugat să mă prezinte căpitanului său.

— Te-ai trezit cam tîrziu, Marinică, mi-a spus subofițerul.

— De ce?

— Căpitanul Eremia a fost mutat la București, ca șef redactor al ziarului central al armatei. Dar ce voiai cu el?

— Să roage pe tovarășul prefect să mă lase să lucrez alături de comuniști.

— Păi, poți să te duci singur la tovarășul Dușa, ca să-i ceri lucrul ăsta. O să-ți împlinească dorința, mai ales cînd o afla că aveți „performanțe" asemănătoare.

— Ce fel de performanțe?! am întrebat eu nedumerit.

Transmisionistul a zîmbit pe sub mustăți și mi-a răspuns:

— Păi, amîndoi v-ați ocupat cu depozitele militare hitleriste: tu cu cele din Ardeal, Ungaria și Cehoslovacia, iar el, de cele din Dobrogea, de pildă, de cel din Constanța pe care, împreună cu alți comuniști, l-a aruncat în aer, în 1943...

— Nu, singur nu mă duc, i-am răspuns eu transmisionistului. E prea ocupat ca să stea de vorbă cu un copil ca mine despre care nu știe nimic. O să-l rog pe domnul general Stănculescu, comandantul diviziei, să vorbească cu el.

— Foarte bine, spuse subofițerul, rizînd de-a binelea, dar domnul general nu are altă treabă mai importantă decît să te ducă pe tine la întîlnire cu prefectul?

Totuși, peste cîteva zile comandantul diviziei m-a dus la tovarășul prefect care m-a primit cu multă căldură și m-a lăudat pentru faptele mele de arme, despre care auzise. Văzîndu-mă slab, căci ne aflam în vremea secetei și a lipsurilor de după război, cînd nici în armată nu se găseau provizii suficiente, și-a scos cartela sa de alimente și mi-a dat-o, spunînd că am nevoie de hrană suplimentară.

În privința dorinței mele de a lucra alături de comuniști, mi-a spus că pot activa în rîndul copiilor de trupă. Pentru asta va trebui să iau legătura cu județeana U.T.C., care are sediul în apropiere de Cercul de recrutare din Constanța. La despărțire m-a sfătuit să mai trec din cînd în cînd pe la dînsul, spre a-l informa asupra activității ce o desfășor.

Am luat legătura cu uteciștii la sediul lor din strada Mihai Viteazul și, sub îndrumarea tovarășilor de acolo, am început munca politică în rîndul copiilor de trupă. M-am împrietenit cu doi uteciști, tovarăși foarte buni, care s-au arătat cît se poate de binevoitori față de mine.

A venit perioada pregătirii alegerilor din 1946, cînd era foarte mult de lucru, foarte multă umblătură. Trebuia să lipim afișe în cartierele de la marginea orașului Constanța, spre a lămuri muncitorimea care locuia acolo cine le vrea binele cu adevărat și cu cine sînt interesați să voteze. Locuiam împreună cu cei doi tovarăși de muncă în aceeași cameră și, în puținul timp ce ne rămînea, ei mă ajutau să-mi completez cunoștințele de școală elementară, căci războiul mă ținuse în loc din acest punct de vedere. Cum eram dornic să știu multe lucruri în afară de cele cuprinse în manualele școlare și îi întrebam despre lupta comuniștilor și despre țelurile lor, ei mi-au vorbit pe larg și pe înțelesul meu despre partid și programul lui. Au fost primii mei dascăli de politică și ideologie comunistă.

Mă simțeam foarte bine între uteciști și aș fi stat în mijlocul lor o veșnicie. Numai că o întîmplare nefericită m-a silit să părăsesc munca ce-mi plăcea atît de mult și pe bunii mei tovarăși uteciști.

Ne aflam cu cîteva zile înainte de alegeri și campania electorală era în toi. Într-o seară, mă îndreptam cu cei doi uteciști, cu sacul de manifeste și afișe în spinare, spre o mahala de la marginea orașului. Ca să ajungem acolo, trebuia să trecem printr-un cîmp întins, plin de gropi și de gunoaie. Deodată ne-au ieșit în față, dintr-un gropan, o

ceată de viăjgani care s-au repezit asupra noastră cu bîtele. Ne-am apărat cît am putut, dar am fost copleșiți de numărul agresorilor. Printre ei am recunoscut și pe un sergent major din regimentul nostru. Am fost bătut atît de rău încît am căzut în nesimțire. M-am trezit a doua zi la spital, împreună cu bieții mei tovarăși de muncă, plini și ei de răni și vînătăi pe tot corpul.

Dar aceasta nu a fost ultima încercare prin care mai aveam de trecut. Copiii de trupă din garnizoana Constanța fuseseră strînși cu toții la cercul de recrutare și dați în grija unui colonel Niculcea, om aspru și despre care aveam să aflu mai tîrziu că e un fel de șef al reacționarilor din oraș. La el în casă se adunau armatori, fabricanți, proprietari de hoteluri și restaurante, negustori angrosiști, directori de bancă și toată așa-zisa „lume bună" din Constanța, reprezentată de afaceriști, speculanți și contrabandiști de prima mărime, care simțeau că li se apropie sfîrșitul și unelteau pe toate căile împotriva guvernului democratic condus de Dr. Petru Groza. Unul dintre copiii de trupă, prieten bun cu mine, era folosit ca ordonanță, în mod abuziv, de către ofițerul superior cu pricina. De la acest copil de trupă aflam ce se întîmpla în luxoasele saloane ale stăpînului său. Eu comunicam aceste știri tovarășilor mei de la U.T.C. și ele ajungeau prin ei la cunoștința partidului. Cîștigasem de partea noastră, a uteciștilor, încă patru copii de trupă ceva mai mărișori, care veneau la județeana U.T.C., luau parte la ședințe și la acțiuni privind pregătirea alegerilor.

Într-o zi, însă, ni s-a înfundat. Peste drum de Județeană se afla plăcintăria unui oarecare Samson și a lui Furnică, contrabandist de mărfuri străine și valută, care ne-a încondeiat la Niculcea. Acesta a ordonat îndată adunarea tuturor copiilor de trupă, iar pe noi, cei cinci eretici, ne-a scos în fața frontului, spre a ne blama în văzul tuturor și a ne comunica pedepsele exemplare ce urmau să ni se aplice, pentru ca nimeni să nu mai îndrăznească să ne urmeze pilda: șapte zile de carceră și mutarea la batalionul disciplinar din cazarma Flămînda de lîngă Brăila.

Cu aducerea la îndeplinire a pedepselor a fost însărcinat un plutonier major mustăcios și fioros. Înainte de a ne băga la carceră, ne-a bătut măr pe fiecare, strigînd:

— Lasă, că vă scot eu comunismul din cap! Lipiți manifeste cu „Votați Soarele!", „Votați pentru o viață mai bu-

năl" hai? Vă dau eu soare și viață mai bună la închisoare, la cutiuță în pardesiu de scîndură!

Și ne-a ținut șapte zile fără soare și lumină, în picioare, închiși într-un coșciug de scîndură strîmt, numai cu un sfert de pîine uscată și o cană de apă clocită pe zi.

Apoi ne-a dus pe jos, escortîndu-ne din spate cu arma, ca pe niște dezertori, pînă la Brăila. Am mers cinci zile de-a rîndul prin praf, soare, ploaie sau vînt, cu buzele crăpate de sete și cu răni sîngerînde la picioare. Noroc că prin sate se găseau femei miloase care, cu toată înverșunarea majurului cel fioros, ne mai potoleau din cînd în cînd setea și foamea.

La Brăila am fost băgați într-o cazarmă cu ziduri leproase, la un loc cu dezertorii și ostașii pedepsiți pentru grave abateri de la disciplina militară. Veniserm aici flămînzi și sleiți de puteri din pricina drumului lung pe care îl făcusem. În cîteva săptămîni am ajuns slab ca o umbră. Tusea, care mă chinuise în lagărul fascist de exterminare, începuse din nou să-mi facă zile amare. Peste asta, m-am îmbolnăvit de friguri. Comandantul unității disciplinare, un om cumsecade și milos, m-a internat în Spitalul militar din Brăila și în felul acesta mi-a salvat viața, căci n-o mai duceam mult dacă rămîneam în cazarmă.

Cînd am ieșit din spital, cu starea sănătății „ameliorată", cum scria pe foaia de externare, a trebuit să mă întorc iarăși la batalionul disciplinar. Dar acum eram hotărît să nu mai rabd nedreptatea, să lupt pentru a-mi lua locul printre cei ce știam că-mi sînt prieteni. De aceea, într-o zi mi-am luat pe furiș tălpășița și m-am oprit în gară.

M-am urcat în taină la frîna unui marfar, împreună cu un prieten de ocazie, care rătăcea ca și mine, prin triajul gării Brăila, în căutarea unui tren care să-l ducă spre apus. El nu avea drept țel Capitala ci Buzăul, dar, după spusele lui, trenul nostru, care mergea undeva în nordul Moldovei, ne putea duce pînă la Făurei, apropiindu-ne cu vreo cincizeci de kilometri, pe fiecare dintre noi, de ținta călătoriei noastre. Era un om în floarea vîrstei, înalt, spătos și cu înfățișare plăcută, dar ciung de mîna stîngă. În cap purta o șapcă de marinar.

Îndată ce marfarul s-a pus în mișcare, ne-am așezat la taifas. După ce m-a descusut bine și a aflat unde mă duc și cu ce treabă, de ce sînt caporal la o vîrstă atît de timpurie și am, pe deasupra, și trei decorații prinse în

piept, și după ce a fluierat îndelung a pagubă și a mirare, auzind despre trimiterea mea la batalionul disciplinar, marinarul a spus cu amărăciune:

– Ehei, după cîte văd și aud, nu numai eu sînt bătut de soartă și am noroc cît broasca păr! . . .

– Așa am gîndit și eu, i-am mărturisit cu tristețe. Dacă te-ar fi alintat soarta mai mult decît pe mine, te-ai fi urcat în personal sau în accelerat și nu într-un marfar ca ăsta. Tot în căutarea dreptății mergi și matale?

– Nu, eu merg acasă, la Nehoiașu, a răspuns el închizîndu-și o clipă ochii, pesemne pentru a-și închipui revederea cu ai săi. Acolo o să caut să-mi dreg soarta printre bacii și păcurarii din neamul Surlașilor, neamul meu. Dar, mai întîi de toate, o să le cer iertare cimotiilor mele, pentru că le-am trădat.

– În ce fel le-ai trădat?

– Cînd eram flăcăiandru, am părăsit munții și mioarele și am plecat la Brăila, ca să mă fac marinar și să cutreier lumea în lung și în lat. Dar, după cum vezi, mi-am luat pedeapsa ce mi se cuvenea, căci mă întorc la ai mei înfierat de soartă și nenoroc.

– Nu trebuie să te lași cuprins de păreri de rău și de tristețe! am încercat eu să-l îmbărbătez. Am văzut pe front oameni mult mai nenorociți decît matale.

– Eu n-am fost pe front, fiindcă am fost mobilizat pe loc, ca timonier pe remorcherul meu. Dar, într-un fel, am făcut și eu războiul, căci am cărat cu șlepul arme, muniție și hrană pentru armată. Dacă ții seamă de faptul că Dunărea era împînzită de mine și puteam sări oricînd în aer, cu remorcher cu tot, poți pune că am fost și eu pe front. În afară de asta, brațul nu mi l-am pierdut în timp ce făceam de cart, ci într-o luptă adevărată. Dar asta s-a întîmplat după ce am întors armele împotriva nemților.

– Unde a fost lupta asta? am întrebat curios.

– Ehei, e o poveste lungă! Ea începe odată cu acele zile de august cînd ne-am luat de piept cu nemții. Ziua de 23 m-a prins pe remorcherul meu, în portul Moldova Nouă. Comandantul garnizoanei hitleriste din port ne-a cerut să ne punem cu vas cu tot la dispoziția armatei lor. Însă echipajul vasului nostru a refuzat să-i dea ascultare. Neamțul ne-a cerut ca cel puțin să mergem pînă la Novisad, unde aveau personal care să ne înlocuiască și să pună vasul în slujba armatei germane. Noi ne-am ținut tare pe

poziție și am refuzat să punem vasul în mișcare. După ce ne-au amenințat că ne vor împușca pe toți, ca pe niște ciini, văzînd că nu-i chip să ne sperie, nemții ne-au închis într-unul din șlepurile pe care le remorcam și ne-au pus sub pază. Ne-au ținut acolo o săptămînă, cu o mînă de galeți și un butoiaș de apă. Tocmai cînd credeam că o să ne prăpădim de foame și de sete, niște partizani sîrbi au atacat portul, au pus pe fugă garnizoana hitleristă, ne-au scos de sub lacăt și ne-au luat cu dînșii în munți.

Ne-au dat și nouă arme și în felul ăsta, noi marinarii de pe Năluca, am devenit vînători de munte. Împreună cu aprigii partizani sîrbi, ne avîntam în lupte crîncene, necruțătoare. Într-o astfel de luptă, lîngă orășelul sîrb Pojarevăț, am căzut rănit la brațul stîng de un roi de schije de brand. Medicul detașamentului nostru m-a îngrijit atît cît a putut s-o facă acolo, în pustietatea de piatră unde aveam tabăra. Cînd, după cîteva săptămîni, ne-am dat mîna cu unitățile din armata condusă de Tito, brațul meu sfărîmat cangrenase, așa că doctorii spitalului unde am fost evacuat au trebuit să mi-l taie.

După cîteva luni m-am întors în țară, la Brăila, unde am cerut de lucru. Cu un singur braț nu mai puteam fi timonier. Am fost angajat curier la căpitănia portului. Deși treaba asta de trepăduș nu prea îmi era pe plac, am făcut-o timp de aproape un an. Numai că eu părăsisem în tinerețe mioarele, munții și izvoarele ca să colind lumea întreagă, nu ulițele Brăilei, unde în vremea din urmă întîrziam cam des pe la crîșmă din pricina amărăciunii ce mă cuprinsese. Acum mi-am luat inima în dinți și m-am hotărît să mă întorc la ciobanii mei, așa ciuntit cum sînt. Marinar c-un singur braț e greu să fii, că nu poți ține zdravăn cîrma, pe cînd păcurar e mai ușor, că poți mulge oile sau lovi cu ciomagul.

Iată așa am ajuns în marfarul ăsta. Poate că ar fi fost mai potrivit să mă întorc acasă într-un vagon de clasa întîia, dar prin buzunarul meu bate vîntul, fiindcă luna asta am plătit bir greu lui Barba Iani, crîșmarul de lîngă căpitănie. Poate că și din pricina asta m-am hotărît să mă reîntorc la ai mei, în munții Buzăului, unde să schimb poșirca cea acră cu apă rece de izvor...

Cu glume și istorisiri, vremea a trecut repede, așa că ne-am trezit aproape fără veste în gara Făurei. Acolo, marinarul s-a dovedit mai norocos decît mine, căci a găsit

îndată un găzar gol care venea de la Iași și mergea spre Buzău. Eu, însă, am fost nevoit să aștept o zi și o noapte pînă să treacă un tren spre unul dintre cele două puncte care mă scoteau la țintă: Fetești sau Urziceni. Am pornit la drum ca frînar de contrabandă al unui găzar care mergea spre Fetești și Constanța. Într-o stație s-a urcat în cabina mea un frînar adevărat, care și-a luat în primire slujba fără să mă întrebe ce caut pe postul lui și fără să-mi ceară taxă. M-a răbdat lîngă dînsul pînă la Fetești, unde mi-a spus să iau un tren care merge spre Ciulnița. Așa am și făcut, după un ceas de așteptare și m-am instalat la frîna unui marfar încărcat cu saci de ciment. Era noapte și, știindu-mă pe drumul cel bun, m-am culcat fără grijă. A doua zi, însă, m-am trezit nu pe malul Dîmboviței, ci pe cel al Dunării. Mărfarul nu avea ca stație de destinație București, ci Călărași. Ca să-mi treacă supărarea și foamea m-am plimbat cîteva ceasuri prin tîrg, zăbovind vreme îndelungată în fața vitrinelor, ori de cîte ori dădeam de vreo prăvălie sau vreo cofetărie, și înghițind în gînd zeci de metri de cîrnați și sute de prăjituri. Apoi m-am întors în gară, mai flămînd ca oricînd, și m-am pus pe așteptat. După cîteva ceasuri, întîmplarea a făcut să se așeze lîngă mine un țăran care se întorcea acasă de la tîrg. Și-a desfăcut legăturica scoasă din traista de merinde și, cum e obiceiul pe la noi, m-a poftit să îmbuc și eu ceva. Poate că a făcut-o doar așa, din bunăvoință. Eu, însă, l-am luat în serios și n-am așteptat să mă invite a doua oară ci m-am înfruntat cu zel din dărabul lui de mămăligă, cocoloșul de brînză frămîntată și cepele zdrobite.

Către seară am dat de un găzar care pleca spre Moldova, la Moinești. Pentru mine era bun pînă la Ciulnița, așa că am făcut-o din nou pe frînarul, împreună cu binefăcătorul meu. El s-a dat jos la a treia stație, așa că eu am rămas singur. Un ceferist care s-a urcat lîngă mine în nu mai știu ce stație, m-a sfătuit să-mi continui drumul cu găzarul pînă la Urziceni, iar de acolo să iau un tren pentru Ploiești, treabă după care venirea în București e floare la ureche.

I-am urmat sfatul, dar la Urziceni a trebuit să aștept două zile pînă să treacă un găzar spre Ploiești. Cînd am ajuns, în sfîrșit, în Capitală, eram plin de funingine și negru la față ca un potcovar. Aici, după ce m-am spălat la

cișmeaua din gara Obor, am pornit-o pe jos și nu m-am oprit pînă la Aleea Alexandru, unde se afla pe vremea aceea sediul Comitetului Central al Partidului.

Așa, am fost luat sub îngrijirea Partidului Comunist Român. Deoarece starea sănătății mele era din ce în ce mai gravă, s-a hotărît internarea mea în spital. Am fost internat la sanatoriul din Timiș. Aici am fost cît se poate de bine îngrijit. În plus, am avut norocul să stau în aceeași cameră cu comuniști cu stagiu în ilegalitate, oameni călîți în luptă și de o înaltă ținută morală. Erau comuniști români, care luptaseră în rezistența franceză și spaniolă, care fuseseră și ei în lagărele de exterminare hitleriste și se numărau printre puținii supraviețuitori și care veniseră să-și refacă sănătatea.

Tovarășii aceștia s-au ocupat îndeaproape de mine, micul lor coleg de sanatoriu. Dînșii m-au ajutat să-mi completez studiile elementare și mi-au deschis gustul pentru citit, mai ales pentru lecturi politice și ideologice.

Ei mi-au făcut o impresie deosebită, mi-au dezvăluit în toată frumusețea lor morală caracterul și sufletul militantului comunist și mi-au deschis ochii asupra vieții, arătîndu-mi care este calea pe care trebuie s-o urmez, calea indicată de partidul comunist și de învățătura lui.

După o ședere îndelungată în sanatoriu, care mi-a adus refacerea sănătății, partidul s-a ocupat mai departe, cu grijă părintească, de pregătirea mea intelectuală și educația mea, asigurîndu-mi, în același timp, adăpost, hrană și îmbrăcăminte.

După terminarea studiilor elementare, am trecut la cele medii. Am învățat la liceul „Mihai Eminescu" de pe calea Rahovei. Aici eram și instructor voluntar pe linie de U.T.C.

După terminarea studiilor medii, am fost trimis să activez în rîndurile aparatului de stat. Apoi partidul mi-a făcut cinstea de a mă propune candidat la Academia de studii sociale și politice „Ștefan Gheorghiu", unde am reușit pe bază de concurs. Timp de patru ani am studiat, din nou prin grija partidului, înalta școală a ideologiei comuniste.

După absolvirea facultății, am pornit iarăși la munca practică, pe calea începută la o vîrstă fragedă alături de uteciști, singura cale demnă de urmat: calea arătată de partidul comuniștilor și învățătura lui.

CUPRINS

Din partea autorului **3**
De pe la noi din sat **5**
Într-o zi de toamnă târzie **10**
La regiment **15**
Un comandant deosebit **24**
Luptele de la Otopeni **30**
În spatele liniilor inamice **36**
O luptă memorabilă **46**
Gînduri cernite **54**
În misiune de cercetare **56**
Un vicleşug străvechi **64**
Cîinele cercetaş **69**
Valoarea cercetării în luptă **75**
O misiune în folosul armatei a IV-a **84**
Un dram de noroc **89**
La Banska Bystrica **95**
Printre morţii-vii **108**
Întoarcerea de pe celălalt tărîm **123**
Singura cale **131**

Lector: SANDU SINGER
Tehnoredactor: ELENA-DOINIŢA NANU

Bun de tipar: 23. mai 1988. Apărut: 1988.
Data ediţiilor anterioare: 1977 şi 1980.
Coli de tipar: 9.

Tiparul executat sub comanda 167, la Întreprinderea Poligrafică „Crişana" Oradea, str. Leontin Sălăjan nr. 105.
Republica Socialistă România

Lei 8,50